

อำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวน :
ศึกษารณีนีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522

นางสาวพิณทิรา ทวีปัญญายศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

POWER OF FINE PENALTY ENFORCEMENT OF INQUISITOR AND SUBSTITUTE
MEASURES : CONSIDERATION OF THE TRAFFIC ACT B.C. 2522

Miss Pintira Taweepanyayos

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับ
ของพนักงานสอบสวน : ศึกษากรณีตามพระราชบัญญัติ
จราจรทางบก พ.ศ. 2522

โดย

นางสาวพิณทิรา ทวีปัญญายศ

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(พลตำรวจตรีกำพล อรุณปลอด)

พิณทิรา ทวีปัญญาศ : อำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของ
พนักงานสอบสวน : ศึกษากรณีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. (POWER
OF FINE PENALTY ENFORCEMENT OF INQUISITOR AND SUBSTITUTE
MEASURES : CONSIDERATION OF THE TRAFFIC ACT B.C. 2522) อ.ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ศ.วีระพงษ์ บุญญเษิต, 135 หน้า.

อำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวนเป็นมาตรการหลักในการทำให้
คดีอาญาเสร็จสิ้นได้ในชั้นพนักงานสอบสวนซึ่งโดยหลักแล้วอำนาจในการตัดสินลงโทษเป็น
อำนาจของศาลเท่านั้น แต่การใช้อำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวนเป็นข้อยกเว้น
เพื่อประโยชน์ในการลดคดีที่มีลักษณะเล็กน้อยไม่ให้เป็นภาระต่อศาลและอัยการ จึงมี
แนวความคิดในการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร เช่น พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่อื่น
ตามกฎหมายพิเศษบางฉบับ ในการรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงและเปรียบเทียบปรับซึ่งมีผล
ทำให้คดีอาญาเสร็จสิ้นลง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ยังเปิดช่องให้
พนักงานสอบสวนมีดุลพินิจในการใช้มาตรการทดแทนโทษปรับซึ่งได้แก่มาตรการว่ากล่าวตักเตือน
ควบคู่ไปกับดุลพินิจในการเปรียบเทียบคดี อย่างไรก็ตาม มาตรการว่ากล่าวตักเตือนนี้มีลักษณะ
ไม่เป็นทางการ หรือเป็นการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา ในทางปฏิบัติจึงไม่นิยมใช้เนื่องด้วย
รูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาในปัจจุบันยังเป็นปัญหา เช่น ระบบของการใช้ดุลพินิจที่ยังไม่
รัดกุม พนักงานสอบสวนจึงใช้มาตรการเปรียบเทียบคดีเสียมากกว่า ด้วยเหตุนี้ การนำมาตรการ
ว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จะช่วย
ขจัดอุปสรรคดังกล่าวได้ เนื่องจากมาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมีลักษณะที่เป็น
ทางการและเป็นสากล เช่น มีรูปแบบของการใช้ดุลพินิจที่รัดกุมและสามารถตรวจสอบการใช้
ดุลพินิจได้ดีกว่ามาตรการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
ปีการศึกษา.....2555.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5286003734 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : FINE / PENALTY / INQUISITOR / TRAFFIC / CAUTION

PINTIRA TAWEEPANYAYOS : POWER OF FINE PENALTY ENFORCEMENT OF INQUISITOR AND SUBSTITUTE MEASURES : CONSIDERATION OF THE TRAFFIC ACT B.C. 2522. ADVISOR : PROF. VIRAPHONG BOONYOBHAS , 135 pp.

The inquisitor's power to impose fine penalty is a primary measure for settling the criminal case. In principle, the power to determine the penalty exclusively belongs to the court, but inquisitor's exercise of power to impose fine penalty is an exception, for the purpose of reduces the prosecution for petty offense in order that it shall not bother the court and the public prosecutor. Thus, there is a concept of empowering the administrative authority, such as the inquisitor or other officials under some specific laws, to collect the fine at the maximum rate and settle the case, which results in termination of criminal proceedings. The Traffic Act B.E. 2522 gives a loophole for inquisitor at their discretion to impose a measure substituting for the fine punishment, which is a caution, along with their discretion to settle the case. However, the measure of caution is in an informal or verbal manner. In practice, it is not often used, because a form of verbal caution lead to some problems, such as that the system of discretion exercise is not circumspect. Thus, The inquisitors are more likely to impose settlement of case by fine. For this reason, introduction of a measure of written caution to the Traffic Act B.E. 2522 would reduce the problems, because the measure of written caution is imposed in a more formal manner, which is pervasively practiced by civilized countries. For example, the framework of discretion exercise is more circumspect and can be subject to more review than the measure of verbal warning.

Field of Study :Laws..... Student's Signature

Academic Year :2012..... Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงของท่าน ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญญะภาส ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านได้สละเวลาเพื่อฝึกอบรมการค้นคว้าเรียบเรียงวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนอย่างมีเมตตาอย่างยิ่ง ทำให้ผู้เขียนซึ่งเดิมยังไม่มีความรู้ในการวิจัยนัก ได้มีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสนับสนุนให้กำลังใจ และให้โอกาสแก่ผู้เขียนพัฒนาความรู้เสมอมาอันเป็นแรงบันดาลใจที่ดียิ่งในการค้นคว้าหาความรู้ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผู้เขียนซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณจากใจ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านได้กรุณาสอนและให้ข้อคิดทางวิชาการที่จุดประกายทางความคิดของผู้เขียนให้มีความรอบรู้และความละเอียดทางความคิดมากยิ่งขึ้น สอนมุมมองใหม่ๆให้ผู้เขียนได้เห็น อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการวิเคราะห์ปัญหาของวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนอย่างดียิ่ง ผู้เขียนซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณจากใจ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านพลตำรวจตรี กัมพล อรุณพลอด ที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านกรุณาให้ข้อคิดทางวิชาการ ข้อมูลในทางปฏิบัติและสอนให้ตระหนักถึงมุมมองของความเป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการจัดทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ผู้เขียนคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมในทุกเมื่อที่เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณจากใจ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์ รองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ จุมปา คุณกิติยาภรณ์ หิรัญยชาติรี ที่ช่วยแนะแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ในเบื้องต้น ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดทำวิทยานิพนธ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่อำนวยความสะดวกในการจัดหาตำรา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่มอบโอกาสทางการศึกษาอันมีคุณค่าที่สุดในชีวิต

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าหรือประโยชน์ประการใด ผู้เขียนขอมอบคุณงามความดีแด่ผู้มีพระคุณและครูอาจารย์ทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องแต่ประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวความคิดและหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการ ทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติพิจารณาโทษ พ.ศ. 2522.....	6
2.1 แนวความคิดในการลงโทษทางอาญา.....	6
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับโทษปรับ.....	15
2.2.1 ความเป็นมาของโทษปรับ.....	15
2.2.2 มาตรการเกี่ยวกับโทษปรับ.....	16
2.2.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษปรับ.....	25
2.3 การบังคับใช้กฎหมายขององค์กรตำรวจในประเทศไทย.....	26
2.3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรม.....	31
2.3.1.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม.....	32
2.3.1.2 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม.....	32
2.3.2 อำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา.....	34
2.3.2.1 อำนาจหน้าที่ทั่วไป.....	34
2.3.2.2 อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย.....	35

2.3.3	ขอบเขตอำนาจของตำรวจในการดำเนินคดีอาญา.....	35
2.3.4	การใช้ดุลพินิจของตำรวจ.....	35
2.3.5	มาตรการควบคุมดุลพินิจของตำรวจ.....	36
2.4	ความเป็นมาของกฎหมายจราจร.....	36
2.5	หลักการและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522.....	39
2.6	การบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวน.....	40
2.6.1	แนวความคิดในการให้อำนาจบังคับโทษปรับแก่พนักงานสอบสวน.....	40
2.6.2	แนวความคิดในการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา.....	45
2.6.3	อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน.....	48
2.6.4	หลักเกณฑ์การรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง.....	59
2.6.5	หลักเกณฑ์การเปรียบเทียบคดีอาญา.....	61
2.7	มาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522.....	76
2.7.1	โทษและมาตรการบังคับ.....	77
2.7.2	มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522.....	79
บทที่ 3	หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของ ตำรวจในต่างประเทศ.....	88
3.1	ประเทศอังกฤษ.....	88
3.2	ประเทศออสเตรเลีย.....	99
บทที่ 4	บทวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการ ทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522.....	107
4.1	ปัญหาในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับ และมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทาง บก พ.ศ.2522.....	107
4.2	การนำเอามาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้ในพระราชบัญญัติ จราจรทางบก พ.ศ. 2522.....	112
4.3	แนวทางในการกำหนดรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร.....	120
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	125

5.1 บทสรุป.....	125
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	129
รายการอ้างอิง.....	131
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	135

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบมาตรการว่ากล่าวตักเตือนของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และ มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย.....	117
2	การกำหนดรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร.....	124

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรตำรวจเป็นองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งในการดำเนินคดีอาญา โดยมีบทบาทในชั้นเริ่มต้นของกระบวนการ เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและมีอำนาจในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวางองค์กรหนึ่ง พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรตำรวจ มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาหลายประการ รวมถึงมีอำนาจในการบังคับโทษปรับอันเป็นมาตรการหลักในการทำให้คดีอาญายุติลงได้ในชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งโดยหลักแล้วอำนาจในการตัดสินลงโทษเป็นอำนาจของศาลเท่านั้น

การใช้อำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวนเป็นข้อยกเว้นเพื่อประโยชน์ในการลดคดีที่มีลักษณะเล็กน้อยไม่ให้เป็นภาระต่อศาลและอัยการ จึงเกิดแนวความคิดในการให้อำนาจในการบังคับโทษปรับแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร เช่น พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่อื่นตามกฎหมายพิเศษบางฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการเบี่ยงคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเต็มขั้นตอน อันเนื่องมาจากสาเหตุตามธรรมชาติ ในทุกสังคมที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ข้อพิพาทย่อมเกิดมากขึ้นและมีรูปแบบที่ซับซ้อนยิ่งกว่าเดิม เมื่อจำนวนคดีมากขึ้นจึงมีคดีที่รอการพิจารณาในชั้นศาลจำนวนมาก หากจะต้องนำคดีทุกเรื่องขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นศาล ย่อมทำให้กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลล่าช้ายิ่งกว่าเดิม ด้วยเหตุนี้ นานาประเทศจึงแสวงหามาตรการในการเบี่ยงคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเต็มขั้นตอนทั้งชั้นเริ่มต้นคดีหรือภายหลังศาลตัดสิน

อำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวน มีด้วยกันสองลักษณะคือ อำนาจในการรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37(1) "คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้ (1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูง สำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา" และอำนาจในการเปรียบเทียบคดีอาญา มาตรา 37(2)-(4) "คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้ (2) ใน

คดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว (3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว (4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว” และมีวิธีปฏิบัติในการเปรียบเทียบคดีตามมาตรา 38 “ความผิดตามอนุมาตรา (2) (3) และ (4) แห่งมาตรา ก่อน ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบดังนี้ (1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้วคดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป (2) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน” ซึ่งผลของการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นการระงับคดีอาญา กล่าวคือ คดีอาญาเลิกกัน ตามมาตรา 39(3)

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติพิจารณาทางบก พ.ศ. 2522 พนักงานสอบสวนยังมีดุลพินิจในการเลือกใช้ระหว่างมาตรการเปรียบเทียบคดีหรือมาตรการว่ากล่าวตักเตือน สำหรับคดีความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนมีดุลพินิจในการเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนนั้นพิจารณาจากพระราชบัญญัติพิจารณาทางบก พ.ศ. 2522 ตาม มาตรา 145 วรรคแรก “บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินอกจากความผิดที่กำหนดโทษไว้ในมาตรา 157/1 มาตรา 159 มาตรา 160 มาตรา 160 ทวิ และมาตรา 160 ตริ ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนได้”

ในทางปฏิบัติ พบว่าพนักงานสอบสวนมักจะเลือกใช้มาตรการเปรียบเทียบคดีเสียมากกว่า เนื่องจากเป็นมาตรการที่ได้รับการยอมรับและนิยมใช้มาช้านาน ส่วนมาตรการว่ากล่าวตักเตือนอาจทำให้สังคมกังขาในการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานสอบสวนรวมถึงเจ้าพนักงานผู้

มีอำนาจว่าแท้จริงแล้วมีหลักเกณฑ์อย่างไร เนื่องด้วยลักษณะของการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา นั้นไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและยากต่อการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจ ซึ่งประมวลระเบียบการ ดำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 312 ได้กล่าวถึงหลักการใช้ดุลพินิจอย่างกว้างว่า "การว่ากล่าวตักเตือน ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาถึงความหนัก เบา ตลอดจนพฤติการณ์แห่งความผิดเป็นหลัก หากปรากฏว่ามีได้เป็นการกระทำโดยจงใจฝ่าฝืน หลีกเลียง หรือละเลยปราศจากความระมัดระวังตามควรแก่สภาพและเหตุการณ์แล้ว จะใช้ ดุลพินิจในการว่ากล่าวตักเตือนก็ได้ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาได้วางระเบียบในการนี้ เพื่อความ เหมาะสมประการใด ก็ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบนั้น" จึงเป็นการกำหนดการใช้ดุลพินิจที่กว้าง จนเกินไปและด้วยรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาทำให้ยากต่อการตรวจสอบการใช้ ดุลพินิจ และที่สำคัญการว่ากล่าวตักเตือนนี้ก็เป็นข้อยกเว้นของการดำเนินคดีในชั้นศาล เช่นเดียวกันการเปรียบเทียบคดี ย่อมสมควรที่จะมีหลักเกณฑ์ของการใช้ดุลพินิจที่ปราศจากข้อ กังขาทั้งจากผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายด้วยเช่นกัน

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมา การบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนนี้ยังมีอุปสรรคใน การบังคับใช้พอสมควร ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์วิธีการหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการ พัฒนามาตรการว่ากล่าวตักเตือนที่ปรากฏตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นี้ให้มี ระบบที่ดีมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นหนทางที่จะทำให้การบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับ ของพนักงานสอบสวนกระทำได้ตามที่บทบัญญัติของกฎหมายได้เปิดช่องให้มาตรการเหล่านี้เป็น เครื่องมือเบี่ยงคดีในชั้นพนักงานสอบสวนอีกมาตรการหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของอำนาจในการบังคับโทษปรับ และมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาคารบักคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

โดยทั่วไปพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการบังคับโทษปรับ ได้แก่ การรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงและการเปรียบเทียบคดีอาญา ซึ่งมีอำนาจตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ไว้ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีดุลพินิจในการเลือกใช้มาตรการเปรียบเทียบคดีอาญาหรือมาตรการว่ากล่าวตักเตือน แต่ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนไม่นิยมใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนเพราะระบบของการใช้ดุลพินิจดังกล่าวยังไม่รัดกุมและยากต่อการตรวจสอบ หากนำรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาวิจัยอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคารบักคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของตำรวจในประเทศอังกฤษ และในมลรัฐนิวซีแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร(Documentary Research) โดยจะศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ทางด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มาจากการค้นคว้าจากหนังสือ บทความ วารสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ กฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง แนวคำพิพากษาศาลฎีกา รวมไปถึงการสืบค้นจาก Internet และ Website

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิดและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของอำนาจในการบังคับโทษปรับ และมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

2. ทำให้ทราบปัญหาของการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

3. ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

บทที่ 2

แนวความคิดและหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจในการ บังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงาน สอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

เป็นที่ยอมรับกันว่าการกระทำความผิดเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคม สังคมจึงมีหน้าที่ต้องใช้มาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมมิให้ผู้กระทำความผิดสร้างความเสียหายต่อสังคมมากเกินไป และหนึ่งในมาตรการนั้นก็คือการลงโทษทางอาญา

2.1 แนวความคิดในการลงโทษทางอาญา

แนวความคิดของโทษและวิธีการทางอาญามีการแบ่งแยกตามแนวคิดตะวันตกเป็น ทฤษฎีวิวัตฤประสงค์การลงโทษ 4 ทฤษฎี คือ

1. การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อการทดแทนเป็นการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ ซึ่งปรากฏให้เห็นจากหลัก “ตาต่อตาและฟันต่อฟัน” (an eye for an eye and a tooth for a tooth)

ทฤษฎีนี้ เห็นว่าการลงโทษจะต้องประกอบด้วยหลักสามประการจึงจะชอบธรรม ประการแรก ต้องกระทำเพื่อแก้ไขความเสียหายที่ผู้กระทำก่อให้เกิดขึ้นแก่สังคมหรือทดแทนความรู้สึกของผู้เสียหายที่ได้รับ ประการที่สอง การลงโทษต้องกระทำด้วยความเป็นธรรม หมายถึง ได้สัดส่วนต่อผลประโยชน์ที่ผู้กระทำนั้นได้รับจากการกระทำความผิด และประการสุดท้าย การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิด ซึ่งหมายความว่า โทษจะร้ายแรงตามความเสียหายที่ผู้กระทำความผิด ก่อให้เกิดขึ้นต่อสังคม¹

¹ณรงค์ ใจหาญ, รายงานการวิจัยเรื่อง การกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ใน ประมวลกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2551), หน้า 13.

2. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence)

ทฤษฎีนี้เห็นว่า การลงโทษที่จะมีผลต่อการข่มขู่ได้นั้น ผู้ลงโทษต้องกำหนดโทษให้สูงจนทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว เพราะบุคคลกระทำการโดยคำนึงถึงว่าผลดีและผลเสียที่ตามมา หากการกระทำความผิดได้ผลดีมากกว่าโทษที่ได้รับ ผู้นั้นจะกระทำความผิด แต่ถ้าโทษที่ได้รับมากกว่าผลที่ได้จากการกระทำความผิด ผู้กระทำก็จะไม่กระทำความผิด การข่มขู่มีสองลักษณะ คือ การข่มขู่โดยเฉพาะ หมายถึง การลงโทษเป็นการข่มขู่ผู้ถูกลงโทษเอง มิให้กระทำความผิดอีก ส่วนการลงโทษผู้กระทำความผิดมีผลเป็นการข่มขู่โดยทั่วไป คือ ทำให้ประชาชนเห็นการลงโทษกลัวไม่กล้าจะกระทำความผิดนั้นด้วย²

Jeremy Bentham วางหลักว่า การลงโทษที่จะมีผลเป็นการยับยั้งนั้น ไม่ได้หมายถึงการกำหนดโทษรุนแรงเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสี่ประการ คือ ประการแรก การบังคับโทษต้องแน่นอน ไม่เลือกปฏิบัติ ประการที่สอง การลงโทษต้องร้ายแรงพอที่จะยับยั้งมิให้คนคิดที่จะกระทำความผิด ประการที่สาม การลงโทษต้องรวดเร็ว และประการสุดท้าย การลงโทษต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อให้คนทั่วไปได้รับรู้ถึงผลของการกระทำความผิด อันเป็นการข่มขู่โดยทั่วไป

3. การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้มีการกระทำผิดอีก (Incapacitation)

การลงโทษตามทฤษฎีนี้เพื่อความประสงค์จะตัดโอกาสที่ผู้นั้นจะกระทำความผิดต่อสังคม ระหว่างที่ผู้นั้นได้รับโทษ สังคมจะปลอดภัยจากการกระทำความผิดของผู้นั้น ดังนั้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงเน้นการลงโทษที่ทำให้ผู้นั้นไม่มีโอกาสที่จะกระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือในปัจจุบัน มีการกักกันผู้กระทำความผิดติดนิสยเพื่อให้ผู้นั้นไม่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดจนกว่าจะพ้นจากสภาพความเป็นอันตรายต่อสังคม ดังนั้นแนวคิดในทฤษฎีนี้ จึงมุ่งประโยชน์สุขของสังคมให้ปลอดภัยต่อการกระทำความผิด และเน้นการควบคุมผู้ที่เป็นอันตรายต่อสังคม โดยใช้มาตรการควบคุมอย่างเข้มงวดเพื่อให้สังคมปลอดภัย³

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

4. การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Reformation)

ทฤษฎีนี้เน้นการปฏิบัติต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง โดยกำหนดให้การลงโทษมีวิธีการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเปลี่ยนนิสัยหรือปรับปรุงพฤติกรรมให้สามารถเข้ากับสังคมได้ ซึ่งหากปรับปรุงผู้กระทำความผิดได้ ผู้นั้นจะไม่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีกต่อไป ดังนั้นการลงโทษตามทฤษฎีนี้ จึงเป็นการแก้ไขโดยพิจารณาลักษณะเฉพาะของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล โดยเน้นการบำบัดรักษาแทนการลงโทษเพื่อให้เกิดความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ดังเช่นการลงโทษโดยการข่มขู่หรือการทดแทน ดังนั้นวิธีการบำบัดผู้กระทำความผิดจึงไม่เน้นการลงโทษในเรือนจำ แต่อาจให้ผู้ผู้นั้นอยู่ในสังคมและใช้มาตรการคุมประพฤติหรือการบำบัดทางกายภาพหรือจิตใจแทนได้ มาตรการเหล่านี้ ทำให้เกิดวิธีการลงโทษโดยชุมชน (Community Sentence) ขึ้นเพื่อเป็นมาตรการในการแก้ไขบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่เป็นอันตรายต่อสังคมแทนการนำเข้าไปกักขังในเรือนจำ⁴

การลงโทษเพื่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดนี้เป็นการลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ในอนาคตมีลักษณะคล้ายกับการลงโทษเพื่อการข่มขู่ แต่มีความแตกต่างกัน การลงโทษเพื่อการแก้ไขปรับปรุงนั้นส่งผลเป็นการเฉพาะตัวแก่ผู้กระทำความผิด กล่าวคือเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษแล้วจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกลับตัวเป็นคนดี เพื่อเข้าสู่สังคมได้อีกครั้งโดยไม่เกิดปมด้อยว่าตนได้เคยกระทำความผิดและได้รับโทษ⁵

ลักษณะสำคัญของโทษนั้น โดยทั่วไปมีอยู่ 3 ประการ⁶

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

⁵ สหชน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 60.

⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), น.876-886.

ประการแรกคือ โทษต้องเป็นไปตามกฎหมาย หมายความว่า การจะลงโทษผู้ใดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นจะต้องมีวิธีการและจำนวนโทษเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด หลักนี้เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนอันมาจากภาษิตในภาษาละตินที่ว่า “Nulla Poena Sine Lege” หรือที่ภาษาไทยแปลว่า “ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” ซึ่งหลักการนี้มีบัญญัติรับรองไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคแรก ที่ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

ประการที่สองคือ โทษต้องเป็นไปโดยเสมอภาค หมายความว่า การลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดในฐานะใดฐานหนึ่งจะต้องกระทำโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าผู้นั้นจะมีความแตกต่างกันในฐานะ สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยอื่น ๆ เมื่อกระทำผิดฐานเดียวกันจะต้องได้รับโทษในอัตราเดียวกัน อย่างไรก็ตาม โทษต้องเป็นไปโดยเสมอภาคนี้ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดที่ว่าทุกคนที่กระทำผิดฐานเดียวกัน ต้องรับโทษจำนวนเท่ากัน เพราะเป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดโดยคำนึงพฤติการณ์ หรือความร้ายแรงแห่งความผิดเป็นรายคดีไป

และประการสุดท้ายคือ โทษเป็นเรื่องเฉพาะตัว หมายความว่า โทษนั้นเป็นเรื่องที่จะกระทำต่อตัวผู้กระทำผิดโดยตรงเท่านั้น จะไม่มีการตกทอดไปยังทายาทดังเช่นสิทธิและหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินตามกฎหมายมรดก ดังนี้ เมื่อผู้กระทำผิดถึงแก่ความตาย โทษจึงเป็นอันระงับไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 38

ศาสตราจารย์ Herbert L. Packer แห่งมหาวิทยาลัยแสตนฟอร์ด กล่าวถึงความหมายของการลงโทษว่าหมายถึง การใช้กฎหมายทำให้ผู้ที่ต้องรับโทษต้องประสบความยากลำบากหรือเหตุการณ์รูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นสภาพที่ไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้เพื่อเป็นไป

ตามผลแห่งการกระทำความผิดซึ่งได้กำหนดให้เป็นความผิดโดยกฎหมาย⁷ และเสนอหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษอาญาซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางไว้ดังนี้

(1)คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าการกระทำนั้นคุกคามหรือเป็นอันตรายร้ายแรงต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม โดยมีลักษณะเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยของบุคคลและสังคม เช่น การฆ่าผู้อื่น การข่มขืน การใช้กำลังการประทุษร้าย การชิงทรัพย์ เป็นต้น

(2)การลงโทษทางอาญาต้องทำให้กระทำผิดนั้น ๆ ลดน้อยลง

(3)การลงโทษอาญาต้องไม่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมต้องลดน้อยลง

(4)หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะสามารถบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการสืบหาและจับกุมผู้กระทำผิดเป็นสิ่งสำคัญ

(5)กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องมีประสิทธิภาพในการพิสูจน์ความผิดและลงโทษผู้กระทำผิด โดยไม่ก่อให้เกิดภาระแก่การดำเนินกระบวนการจนเกินขอบเขตทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ

(6)ไม่มีทางเลือกอื่นที่เหมาะสมกว่าการลงโทษทางอาญา

ซึ่งแนวคิดในการกำหนดโทษและความผิดที่มีโทษทางอาญา อาจคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันตามแต่สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

⁷Herbert L. Packer, The Limits of the Criminal Sanction, (California: Stanford University Press, 1968), p.21.

การแบ่งประเภทความผิดตามศีลธรรม เป็นการแบ่งประเภทที่เป็นสากลและมีมาช้านาน เนื่องจากสอดคล้องต่อสามัญสำนึกของคนในทุกยุค ทุกสมัย ซึ่งคือ ความผิด Mala In Se และ ความผิด Mala Prohibita

ความหมายของ Mala In Se และ Mala Prohibita ⁸

Mala In Se คือ การกระทำที่เป็นความผิดในตัวของมันเอง ไม่ว่าจะกระทำลงในสถานที่ใด ยุคสมัยใด เวลาใด และโดยผู้กระทำผู้ใดก็ตาม โดยที่ในเบื้องต้นเมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมและค่อยๆ พัฒนากฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันในหลายรูปแบบ ตั้งแต่ศาสนา ศีลธรรม จารีตประเพณี จนกระทั่งปรากฏอยู่ในรูปแบบของกฎหมาย ดังนั้นกฎเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ จึงมีส่วนที่เกี่ยวข้องหรือเหมือนกันอยู่

พึงสังเกตได้ว่า ความผิดประเภทที่เป็น Mala In Se มักจะเป็นการกระทำที่เป็นข้อห้ามในทางศาสนา หรือทางศีลธรรมหรือเป็นสิ่งที่ไม่พึงปฏิบัติในทางจารีตประเพณีอยู่ด้วย เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ หรือหมิ่นประมาท เป็นต้น และในบางกรณีอาจนำเอาข้อห้ามในทางจารีตประเพณีมากำหนดเป็นบทบัญญัติอันเป็นเงื่อนไขในการที่ผู้กระทำจะต้องรับโทษสูงขึ้น เช่น กรณีบุตรฆ่าบิดาหรือมารดา หรืออาจนำมาเป็นเหตุบรรเทาโทษ เช่น กรณีบุตรที่ให้ที่พักพิงแก่บิดามารดาที่เป็นผู้กระทำความผิดและหลบหนีการจับกุม กฎหมายกำหนดให้ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้

Mala Prohibita คือ การกระทำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด ซึ่งอาจจะแตกต่างกันออกไปตามเงื่อนไขต่างๆ กล่าวคือ การกระทำหนึ่งอาจเป็นความผิดในประเทศหนึ่ง หรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นความผิดในอีกประเทศหรือในระยะเวลาอื่นเช่น ในช่วงเวลาหนึ่งศาลฎีกาของไทยเคยมีคำพิพากษาว่าการทำที่เรียกว่าการ “ฮั้วประมูล” เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา ต่อมาคำพิพากษาศาลฎีกาในอีกสมัยหนึ่งกลับหลักเดิม ว่าการกระทำดังกล่าว

⁸ วีระพงษ์ บุญโญภาส, รายการการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร : สำนักกิจการยุติธรรม, 2551), หน้า 1-2.

เป็นวิถีทางที่พึงกระทำได้ในทางการค้าพาณิชย์ ดังนั้นจึงไม่ผิดกฎหมายและในปัจจุบันศาลฎีกาก็ได้กลับไปใช้หลักเดิมแต่แรกเริ่มที่ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด โดยลักษณะของ Mala Prohibita จะตรงกันข้ามกับ Mala In Se ที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ ความผิดที่เป็น Mala Prohibita มักจะเป็นความผิดที่ไม่ผิดต่อกฎเกณฑ์อื่นของสังคมแต่รัฐกำหนดเอาว่าเป็นความผิดอาญาเพื่อประโยชน์ของรัฐเอง เช่น รัฐออกกฎหมายกำหนดราคาสูงสุดที่บุคคลจะขายทรัพย์สินของเขาได้ เป็นต้น และเอาโทษทางอาญาแก่ผู้ที่ขายของเกินราคาสูงสุดที่รัฐกำหนดไว้ นั่น ซึ่งการขายของนี้ความจริงไม่ผิดศีลธรรม หรือมีข้อห้ามทางศาสนาหรือจารีตประเพณีเลย

นอกจากนี้ ยังมีความผิดในลักษณะนี้อีกมากมาย เช่น ความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ความผิดประเภทนี้ที่ไม่ใช่ความผิดชั่วร้ายในตัวของมันเองอย่าง Mala In Se แต่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม ซึ่งเรียกกันว่าเป็น “ความผิดในทางเทคนิค” หรือ Technical Offence

เป้าหมายของการบัญญัติความผิดต่อกฎระเบียบ (regulatory legislation) คือ การป้องกันสังคมในวงกว้างจากผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนการกระทำผิดกฎหมาย (unlawful activity) และรวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากการที่ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนบุคคล และการลงโทษการกระทำที่มีลักษณะผิดศีลธรรมมาเป็นการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณชนและลงโทษการกระทำที่ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะผิดศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง และมาตรการที่เป็นกฎระเบียบ (regulatory measure) โดยทั่วไปแล้วจะควบคุมดูแลเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดในอนาคตและเป็นอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายโดยผ่านการบังคับใช้ให้มีความระมัดระวังและความประพฤติตามข้อกำหนดขั้นต่ำ (enforcement of minimum standard of conduct and care)

ดังนั้นแนวความคิดต่อกฎระเบียบของความผิดต่อกฎระเบียบ (regulatory offences) มีรากฐานมาจากการระมัดระวังอย่างมีเหตุผล (reasonable care standard) และเรื่องดังกล่าวไม่สมควรจะได้รับการตำหนิตามจิตใจในลักษณะเช่นเดียวกับความผิดอาญา ความผิดต่อกฎระเบียบเหล่านี้โดยทั่วไปจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นการทำผิดศีลธรรม ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจะถูกตำหนิเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเป็นความผิดที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์ในด้านต่างๆ ในการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ความผิดเหล่านี้มุ่งหมายจะเพิ่มความปลอดภัยและระงับความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น ความผิดอาญาว่าด้วยการฉ้อโกง

กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง เป็นต้น และเนื่องจากเป็นความผิดโดยธรรมชาติไม่ใช่อาญา จึงมีลักษณะการลงโทษที่ไม่รุนแรง ดังนั้น บทลงโทษจึงเป็นเพียงการลงโทษปรับเพียงเล็กน้อย เนื่องจากความไม่ร้ายแรงของความผิดต่อกฎระเบียบจึงไม่ต้องบังคับด้วยโทษจำคุก และจากการที่มีผลเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยนั้นทำให้การพิจารณาความผิดและการตัดสินลงโทษ จะมีลักษณะที่รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่ายและให้ความสะดวกต่อผู้กระทำผิดเหล่านั้น โดยลดขั้นตอนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั่วไปลง ซึ่งแตกต่างจากความผิดที่เป็นความผิดทางอาญาโดยแท้ เนื่องจากสังคมไม่ได้พิจารณาผู้กระทำผิดเหล่านั้นเป็นอาชญากร จึงไม่สมควรเข้าไปสู่กระบวนการทางอาญา ที่อาจทำให้ฐานะทางสังคมต่ำลงเพราะมีมลทินหรือตราบาป⁹

จากความหมายในเบื้องต้น ความผิด Mala In Se ยังอาจแบ่งย่อยได้เป็นความผิดร้ายแรงและความผิดไม่ร้ายแรง ซึ่งถือว่าเป็นการแบ่งประเภทของอาชญากรรมตามนัยของกฎหมายอีกทางหนึ่ง กล่าวคือ ความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดฆ่าผู้อื่น ความผิดลักทรัพย์ ความผิดไม่ร้ายแรง เช่น ความผิดลหุโทษ

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับโทษปรับ

2.2.1 ความเป็นมาของโทษปรับ

การลงโทษปรับเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยโบราณและมีมาก่อนโทษจำคุกเมื่อพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดที่ค้นพบ คือ ประมวลกฎหมายสมัยพระเจ้าฮัมมูราบี (The Code of Hammurabi) ของชาวบาบิโลเนีย เมื่อประมาณ 1750 ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งได้กล่าวถึงหลักของการแก้แค้นทดแทน (Lex Talionis or an eye for an eye and a tooth for a tooth) คือ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ซึ่งมีวิธีการลงโทษที่รุนแรงตั้งแต่การประหารชีวิต การเนรเทศ การทรมานผู้กระทำความผิดไปจนถึงการลงโทษในระดับต่ำคือ การชำระค่าปรับ ดังเช่นกรณีของการเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาใช้โดยไม่ชอบ ผู้กระทำความผิดอาจจะ

⁹พลพิพัฒน์ วรชินาคมน์, “การนำเอาโทษกักขังมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 “(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 47-48.

ต้องถูกปรับถึง 5 เท่าของมูลค่าทรัพย์สินนั้น หรือในกรณีการลักลอบเลี้ยง ก็จะถูกปรับถึง 10 เท่า ถ้าเป็นการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของแผ่นดินหรือทรัพย์สินของหลวงโทษปรับอาจจะสูงถึง 30 เท่าของราคาทรัพย์สิน¹⁰ ภายใต้หลักดังกล่าว ผู้ที่กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมจะต้องได้รับการปฏิบัติในทำนองเดียวกับที่บุคคลนั้นได้กระทำต่อผู้เคราะห์ร้าย¹¹

ต่อมาหลักของการแก้แค้นทดแทนได้มีการพัฒนาขึ้นในสมัยโรมันโบราณ โดยแทนที่จะเป็นการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดโดยตรง เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ตนได้กระทำขึ้น แต่ยังมี การลงโทษโดยการบังคับเอาจากทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดอีกด้วย ในระยะแรกจะมีการชำระค่าทรัพย์สินเป็นลักษณะของการไถ่โทษ (composition) กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดชำระค่าไถ่โทษแก่รัฐและผู้เสียหายแล้วก็จะไม่มีการแก้แค้นทดแทนกันต่อไป ระบบเช่นนี้นักทฤษฎีทฤษฎา เรียกว่า ความยุติธรรมโดยเอกชน (private settlement) ต่อมาเมื่อรัฐได้เริ่มมีอำนาจปกครองจริงจังขึ้นมาก็ได้ค่อย ๆ พยายามกำจัดอำนาจความยุติธรรมโดยเอกชนลงไป ในขั้นแรกการตกลงกันใน เรื่องค่าเสียหายเป็นเรื่องค่าไถ่โทษนั้นเป็นไปตามความสมัครใจของคู่พิพาท ต่อมาจึงเป็นการ บังคับผู้กระทำความผิดให้ชำระทรัพย์สินเป็นค่าไถ่โทษแก่ผู้เสียหายและผู้เสียหายก็ถูกบังคับให้ ต้องยอมรับค่าไถ่โทษและสิทธิในการแก้แค้น ทั้งนี้ โดยรัฐได้กำหนดอัตราค่าไถ่โทษอื่นเป็น กฎหมาย ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในกฎหมาย 12 โต๊ะ เป็นต้น ในที่สุดอำนาจของรัฐในด้านจัดการ ยุติธรรมโดยมหาชนเข้ามาแทนที่ได้ (public settlement) รัฐได้บัญญัติให้ความผิดที่เสียหายแก่ ผลประโยชน์ของสังคมเป็นความผิดต่อมหาชน เช่น การทรยศต่อชาติและความผิดร้ายแรงอื่น ๆ ส่วนระบบไถ่โทษนั้นยังคงมีอยู่แต่รัฐได้บังคับให้คู่พิพาทชำระส่วนหนึ่งของค่าไถ่โทษแก่รัฐ เป็นการ ตอบแทนการที่รัฐเข้ามาจัดความยุติธรรมให้มีลักษณะเป็นค่าขึ้นศาลและเป็นภาษีไปในตัว ส่วนที่เป็น ค่าตอบแทนของรัฐนี้มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นทุกที แต่ส่วนที่ผู้เสียหายได้รับลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ จนใน ที่สุดผู้เสียหายคงได้แต่เพียงค่าชดเชยความเสียหายเท่านั้น ส่วนที่รัฐบังคับเอานั้นต่อมาได้แยก

¹⁰Gerhardt Grebing, The Fine in Comparative Law : A Survey of 21 Countries (Cambridge : Institute of Criminology, 1982), p. 4.

¹¹Sue Titus Reid, Crime and Criminology (Boston : McGraw-Hill, 2006), p. 479.

ออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งกลายเป็นค่าธรรมเนียมศาล และอีกส่วนหนึ่งได้กลายมาเป็น “ค่าปรับ”¹²

มีการนำไปใช้โดยออกมาในรูปการชำระค่าทดแทนเป็นตัวเงินให้แก่รัฐ ทำให้มีการนำโทษปรับมาใช้ในความผิดต่าง ๆ ทั้งที่กระทำโดยเจตนาหรือกระทำโดยประมาททำให้โทษปรับมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในยุโรปสมัยกลาง การลงโทษโดยวิธีปรับและชำระค่าทดแทนกลับกลายเป็นรูปแบบการลงโทษสำหรับผู้มีอำนาจที่ต้องการเพิ่มความร้ายแรง แต่จะเกิดความไม่เท่าเทียมกันของโทษที่ลงต่อผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะดีและมีอิทธิพลมักจะถูกลงโทษเพียงเล็กน้อย หรือไม่ต้องรับโทษในการกระทำความผิด เนื่องจากมีเงินที่สามารถชำระค่าปรับและชำระค่าทดแทนได้ แต่ผู้กระทำความผิดที่ไม่สามารถชำระค่าปรับหรือค่าทดแทนได้ ก็จะได้รับกรรมทรมานต่อร่างกายโดยวิธีการทารุณกรรมต่าง ๆ ก่อนศตวรรษที่ 19 โทษปรับตามกฎหมายโรมานอ-เยอรมานิกได้พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่งคือ ใช้เป็นการลงโทษสถานเบาสำหรับความผิดเล็กน้อยอย่างที่เราเรียกว่า ความผิดลหุโทษ (petty crimes) ซึ่งผู้กระทำความผิดไม่ควรถูกปรับโทษสถานอื่น เพราะอาจเป็นการทารุณโหดร้ายเกินไป เช่น การกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ไม่เกิดอันตรายโดยตรงต่อผู้ใด ดังนั้น นับแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายโรมานอ-เยอรมานิกได้สร้างโทษปรับให้เป็นระบบโทษทางอาญาชนิดหนึ่งที่สมบูรณ์¹³

เป็นที่ยอมรับว่าโทษปรับเป็นโทษที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และมีมาก่อนโทษจำคุก แต่ในระบบการลงโทษแบบดั้งเดิมยังขาดระเบียบแบบแผนในการลงโทษ เพราะไม่มีรัฐทำหน้าที่ลงโทษผู้กระทำความผิด รูปแบบการลงโทษจึงมุ่งเน้นที่เอกชนแก้แค้นกันเอง หรือเรียกว่าเป็นระบบความยุติธรรมโดยเอกชน กระทั่งเมื่อรัฐถือกำเนิดขึ้น จึงมีความพยายามกำจัดความยุติธรรมโดยเอกชนลง และเริ่มนำวิธีจ่ายทรัพย์สินเป็นค่าไถ่โทษ (Composition) เข้ามาใช้ โดยกำหนดอัตราไถ่โทษขึ้นเป็นกฎหมาย ดังเช่นปรากฏอยู่ในกฎหมายสิบสองโต๊ะ¹⁴

¹²โกเมน ภัทรภิรมย์, “โทษปรับ,” วารสารชัยการ 163 (กันยายน 2534) : 163.

¹³Gerhardt Grebing, The Fine in Comparative Law : A Survey of 21 Countries (Cambridge : Institute of Criminology, 1982), p. 4.

¹⁴โกเมน ภัทรภิรมย์, “โทษปรับ,” วารสารชัยการ 163 (กันยายน 2534) :161-162.

เมื่อรัฐมีความมั่นคงสามารถยกเลิกระบบความยุติธรรมโดยเอกชนและเริ่มนำระบบยุติธรรมโดยมหาชนเข้ามาใช้ รัฐจึงเริ่มบัญญัติลักษณะความผิดที่ก่อความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นความผิดตามมหาชน อย่างไรก็ตามก็ดี ระบบไทโชนก็ยังคงมีอยู่ เพียงแต่รัฐได้ให้คู่กรณีจ่ายส่วนหนึ่งให้แก่รัฐ โดยนัยยะที่เป็นการตอบแทนที่รัฐเข้ามาจัดการความยุติธรรมให้ กล่าวโดยเฉพาะก็คือเป็นค่าขึ้นศาลและภาษี เมื่อเวลาผ่านไปค่าตอบแทนที่มอบให้แก่รัฐนี้มีอัตราเพิ่มขึ้นสูงเรื่อย ๆ ขณะที่เงินส่วนที่ผู้เสียหายได้รับมีจำนวนน้อยลงเรื่อย ๆ ท้ายที่สุด ผู้เสียหายคงได้รับเพียงค่าชดเชยความเสียหายเท่านั้น ส่วนที่รัฐบังคับเอานั้นได้รับการพัฒนามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งในปัจจุบันที่กล่าวได้ว่า เงินส่วนดังกล่าวแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ ค่าธรรมเนียมศาลและค่าปรับ¹⁵

2.2.2 มาตรการเกี่ยวกับโทษปรับ

เป็นที่ทราบกันว่าโทษอาญาแบ่งตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 18 มี 5 ประเภท “โทษสำหรับลงแต่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน” โทษยังแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1.โทษที่บังคับต่อชีวิต คือโทษประหารชีวิต 2.โทษที่บังคับต่อเสรีภาพ คือโทษจำคุกและกักขัง 3.โทษที่บังคับต่อทรัพย์สิน คือโทษปรับและริบทรัพย์สิน โทษปรับถือเป็นโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สิน โดยในมาตรา 28 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาของศาล” โทษปรับจึงได้แก่ โทษซึ่งผู้ต้องคำพิพากษาจะต้องนำเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษามาชำระต่อศาล¹⁶

ลักษณะของโทษปรับพิจารณาจากบทลงโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญา โดยกฎหมายจะบัญญัติโทษปรับตามลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 162-163.

¹⁶ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1 (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 191.

1. โทษปรับเพียงอย่างเดียว
2. โทษจำคุกและโทษปรับทั้งสองอย่าง
3. โทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ

โทษปรับใช้เป็นโทษหลักโดยเฉพาะความผิดเล็กน้อยอีกมากมาย ทั้งนี้ มาจากแนวความคิดที่ว่ากระทำความผิดทางอาญาในคดีเล็กน้อยที่จำเลยหรือผู้ต้องหาไม่ควรจะต้องรับโทษจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงโทษจำคุกระยะสั้น

การลงโทษจำคุกระยะสั้นนั้น ไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดปรับปรุงแก้ไขตนเอง และกลับสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะระยะเวลาจำคุกนั้นสั้นเกินกว่าที่จะสามารถบำบัดผู้กระทำความผิดให้กลับมาเป็นคนดีของสังคมได้ แต่การจำคุกระยะสั้นกลับทำให้ผู้กระทำความผิดในคดีที่ไม่ร้ายแรงเท่าใดนักถูกตัดออกจากสังคมและต้องไปอยู่กับบรรดาผู้ต้องขังในคดีอาญาร้ายแรง ส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นได้เรียนรู้วิถีประกอบอาชีพกรรมจกนักโทษที่มีความผิดร้ายแรงมาก ทำให้เขาเหล่านั้นได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมความเป็นอาชญากรและเข้าสู่การเป็นอาชญากรที่จะกระทำความผิดร้ายแรงต่อไปในอนาคต และการถูกลงโทษเป็นการเสื่อมเสียชื่อเสียงเพราะจะต้องถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนชั่วร้าย ส่งผลให้ผู้ต้องโทษจำคุกกลับมากระทำความผิดซ้ำได้ง่าย ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการกำหนดโทษปรับ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่ง que เชื่อว่าสามารถนำมาแทนโทษจำคุกได้¹⁷

ข้อดีของโทษปรับ¹⁸

¹⁷วีระพงษ์ บุญญเษาศ, รายการการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา , หน้า 1-2.

¹⁸พิชยนต์ นิพาสพงษ์, “โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine),” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 8-9.

1. โทษปรับเป็นโทษที่เหมาะสมกว่าโทษจำคุก โดยเฉพาะการจำคุกระยะสั้นกรณีที่เป็นความผิดที่ไม่รุนแรงนัก หรือเป็นความผิดทางเทคนิค เนื่องจากไม่มีผลเป็นการแก้ไขพฤติกรรม ผู้กระทำความผิด ซ้ำยังทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดตราบาปทางสังคม

2. โทษปรับเป็นโทษที่สามารถปรับอัตราให้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิดเป็นรายกรณีได้ กล่าวคือ คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีก็สามารถปรับในอัตราที่ต่ำกว่าคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าได้ แม้ว่าจะได้ร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันก็ตาม โดยอิงจากฐานรายได้ของผู้กระทำความผิดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดอัตราโทษปรับ ดังตัวอย่างประเทศที่ใช้รูปแบบการปรับตามวันและรายได้ (Day Fine) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบังคับโทษต่อผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะตัว (Individual Punishment) ไม่ใช่โทษปรับอัตราตายตัวที่เป็นไปตามหลักการลงโทษทั่วไป (Universal Punishment)

3. โทษปรับเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกับความผิดที่มีผลประโยชน์ หรือทรัพย์สินที่ดี เป็นมูลค่าเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ถูกปรับมีความรู้สึกว่ามีประโยชน์อันใดที่จะต้องทำการฝ่าฝืนกฎหมาย เนื่องจากทำยที่สุดประโยชน์ที่ตนได้มากก็ต้องนำมาจ่ายให้แก่รัฐ

4. หากต่อมาในภายหลังพบว่าคำพิพากษามีความผิดพลาดก็สามารถแก้ไขได้โดยการคืนเงินค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดชำระแก่รัฐ ซึ่งต่างจากการลงโทษประเภทอื่น โดยเฉพาะการจำคุกหรือประหารชีวิตที่ไม่อาจหาสิ่งใดมาทดแทน หรือแก้ไขให้เป็นเช่นเดิมได้

5. รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นจากค่าปรับที่สามารถนำมาพัฒนาประเทศชาติได้ และยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายรัฐในการสร้างเรือนจำ ค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องขัง

ข้อเสียของโทษปรับ¹⁹

1. โทษปรับเป็นการลงโทษที่ไม่เสมอภาค เพราะโทษปรับที่ศาลบังคับใช้ส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ตัวอย่างเช่น ในศาลไทยที่มักยึดถือบัญญัติอัตราโทษหรือยึดถือ อีกทั้งไม่ยึดหยุ่นตามสภาพระบบเศรษฐกิจและค่าของเงิน เนื่องจากกฎหมายไม่ได้รับการแก้ไขให้ทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป จนเกิดช่องว่างในการบังคับใช้ระหว่างผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกับผู้มีฐานะยากจน โดยเมื่อลงโทษปรับในอัตราเดียวกันในความผิดฐานเดียวกันจะเกิดความไม่เท่าเทียมในการบังคับโทษ ทำให้หลักการลงโทษในทางทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2. การปรับในอัตราที่เล็กน้อยไม่ก่อให้เกิดความเข็ดหลาบหรือหวาดกลัว เช่น ในความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แม้กระทั่งการปรับในอัตราที่สูงมาก แต่สำหรับบุคคลที่มีฐานะทางการเงินดี ก็อาจไม่ได้รับผลกระทบดังกล่าวเลยก็ได้

3. ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินเพียงพอที่จะชำระค่าปรับ กระบวนการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือ จะต้องเปลี่ยนจากการลงโทษมาเป็นจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับ (Imprisonment in Default of Payment) สำหรับในกฎหมายอาญาไทยถือว่าการจำคุก 1 วัน มีอัตราเท่ากับการปรับเป็นเงิน 200 บาท ซึ่งผิดต่อวัตถุประสงค์การลงโทษปรับ หรือในบางครั้งบุคคลภายนอกก็เป็นผู้ชำระแทน ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับผลกระทบทางทรัพย์สินตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้ในบางกรณีอาจส่งผลให้ต้องนำเงินรายได้ที่ใช้จ่ายในครอบครัวมาแบ่งชำระเป็นค่าปรับ ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวตามมา

4. เมื่อกฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้ตายตัว อาจทำให้ผู้พิพากษารู้สึกขาดความคล่องตัวในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้กระทำ

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า.9-10.

ความผิดที่มีฐานะยากจน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องความไม่เท่าเทียมในฐานะของผู้กระทำผิดแต่ละราย หรือความไม่สามารถในการชำระค่าปรับ นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาในการวางแผนปฏิบัติในการจัดเรียงลำดับการลงโทษกับฐานความผิดที่ไม่ร้ายแรงโดยการกำหนดอัตราระวางโทษปรับมักถูกนำมาใช้ในอัตราที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

ปัจจุบันในต่างประเทศมีการนำโทษปรับมาใช้อย่างแพร่หลาย เพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการข่มขู่ยับยั้ง เหมาะสำหรับผู้กระทำผิดที่มีนิสัยและความประพฤติไม่ดี แต่ไม่มีเหตุสมควรจะต้องเข้าคุก หรือผู้กระทำผิดที่มีเหตุอันสมควรบรรเทาโทษ ซึ่งควรหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกระยะสั้น²⁰

วิธีการเกี่ยวกับโทษปรับ มี 3 วิธีด้วยกัน กล่าวคือ

1. การปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดโดยแยกออกเป็นขั้นสูงสุดและขั้นต่ำสุด

การลงโทษปรับตามอัตราขั้นสูงสุดและต่ำสุด ที่มีกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเป็นการกำหนดอัตราโทษปรับที่แน่นอน (Fixed Sum) กล่าวคือ มีดุลพินิจปรับได้ไม่ต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดและต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสัดส่วนของอัตราโทษปรับกับผู้กระทำผิดแต่ละบุคคล ดังนี้²¹

ก) การกำหนดสัดส่วนหรืออัตราโทษปรับให้ได้สัดส่วนกับภยันตรายหรือความผิด (Proportionment according to Harm and Guilt) เกณฑ์ในการกำหนดโทษปรับให้ได้สัดส่วนนั้น

²⁰เชษฐภัทร พรหมชนะ , “การนำมาตรการอื่นมาใช้บังคับนอกเหนือจากการกักขังแทนค่าปรับ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546) , หน้า 19 -21.

²¹พิรุฬห์ ไตสุกุลวรรณ, “การลงโทษปรับทางอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 64-69.

อาจใช้หลักการเดียวกันกับการกำหนดโทษจำคุกให้ได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำ ความผิด อย่างไรก็ตามการกำหนดอัตราโทษอาจคำนึงถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นประกอบการ พิจารณากำหนดโทษปรับด้วย

ข) การกำหนดสัดส่วนตามภาวะทางเศรษฐกิจและการเงิน (Proportionment according to Economy or Financial Circumstances) Filangieri และ Bentham เสนอ ความคิดว่า การปรับต้องได้สัดส่วนกับฐานะการเงินของผู้กระทำผิดโดยนักนิติศาสตร์ทั้ง 2 ท่านมีความเห็นว่า บุคคลสองคนที่กำหนดความผิดร้ายแรงเท่ากันจะได้รับโทษเสมอภาคกัน แม้ว่า ผู้กระทำผิดทั้งสองจะถูกปรับในจำนวนที่ไม่เท่ากัน แต่เทียบสัดส่วนของทุนทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว กัน เช่น โทษในการกระทำ

2. การปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine)

โทษปรับตามวันและรายได้ คือ โทษที่กำหนดอัตราโทษปรับโดยคำนึงถึงความหนัก เบาแห่งความผิดประกอบกันไปพร้อมกัน โดยคิดคำนวณรายได้ของจำเลยหรือผู้ต้องหาแต่ละคน เฉลี่ยเป็นรายวันและปรับเป็นจำนวนวัน²²

แนวคิดเกี่ยวกับโทษปรับตามวันและรายได้เกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศเดนมาร์ก โดยมี แนวคิดที่ว่าในบรรดาทฤษฎีทั้งหลายของการลงโทษ การลงโทษปรับเข้ากันได้ดีที่สุดในทฤษฎีการ ลงโทษเพื่อการช่มชู้ยับยั้ง เพราะจะทำให้ผู้กระทำความผิดยับยั้งชั่งใจไม่กล้าทำผิดอีก โดยเฉพาะ ในสภาพเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคม เช่น ปัจจุบันในสังคมเกษตรกรรมและสังคม อุตสาหกรรมที่ทุกคนต้องทำมาหากิน ดังนั้น การลงโทษปรับที่สอดคล้องเหมาะสมกับจุดอ่อนของ ผู้กระทำความผิดย่อมก่อให้เกิดผลในการป้องปรามได้อย่างดีที่สุด และถ้าจะหยิบยกปัจจัยความ แตกต่างระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดสองคนมาเป็นตัวแปรแล้ว การลงโทษ

²²วีระพล ปานะบุตร, "โทษปรับในสวีเดน," วารสารอัยการ 14 (กุมภาพันธ์ 2522) :

ปรับตามวันและรายได้ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการลงโทษประเภทเดียวกันมากกว่าระบบโทษปรับแบบตายตัวที่ใช้กันอยู่²³

แนวคิดการลงโทษปรับตามวันและรายได้เป็นแนวคิดในการลงโทษปรับที่กำหนดอัตราค่าปรับให้มีความสัมพันธ์กับรายได้โดยเฉลี่ยในแต่ละวันของผู้กระทำความผิดเพื่อให้การลงโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพในการยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดอีก ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) โดยแนวความคิดการลงโทษปรับตามวันและรายได้เป็นแนวคิดใหม่ที่นอกจากจะช่วยหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิดที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ตามการลงโทษปรับแบบกำหนดอัตราแน่นอนตายตัวแล้ว แนวคิดการลงโทษปรับตามวันและรายได้ยังช่วยให้การลงโทษปรับบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะมีฐานะทางเศรษฐกิจร่ำรวยหรือยากจนก็ตาม เพราะเป็นการคำนวณค่าปรับจากรายได้โดยเฉลี่ยในแต่ละวันของผู้กระทำความผิดตั้งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น²⁴

ระบบการลงโทษปรับตามวันและรายได้มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 3 ข้อคือ²⁵

1. รายได้ต่อวันของผู้ที่จะถูกปรับ (day income) ศาลโดยความช่วยเหลือของพนักงานอัยการจะพิจารณารายได้ต่อวันของจำเลยว่าจำเลยในคดีนั้นๆมีรายได้วันละเท่าใด
2. จำนวนวัน (amount of day) จำนวนวันที่ศาลเห็นสมควรจะปรับโดยพิจารณาจากความร้ายแรงของความผิด หากความผิดที่ก่อมีความร้ายแรงจำนวนวันก็จะสูงขึ้น โดยจำนวนวันจะเป็นตัวตั้งเพื่อนำไปคูณกับรายได้ต่อวันของจำเลย

²³ สมยศ วัฒนภิรมย์, “การรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษปรับ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536) , หน้า 64.

²⁴ พิษยนต์ นิพาสพงษ์ , “โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine) , ” หน้า 17.

²⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า 18.

3. จำนวนค่าปรับ (amount of fine) คือผลลัพธ์ที่ได้จากการนำจำนวนวันไปคูณกับจำนวนรายได้ต่อวันของจำเลย อันจะเป็นค่าปรับในแต่ละคดีความผิด

3. การปรับตามจำนวนเท่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด

การลงโทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดจะมีกำหนดไว้ตามกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์ของสาธารณะ เช่น ตามมาตรา 296 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 238 มาตรา 239 มาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 243 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เป็นเงินไม่เกิน 2 เท่าของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นๆ ได้รับไว้ หรือพึงจะได้รับเพราะการกระทำฝ่าฝืนดังกล่าว แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยกำหนดค่าปรับเป็นจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ โดยมุ่งหมายที่จะคุ้มครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจและประเทศชาติ การกำหนดบทลงโทษปรับที่หนักเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบไม่กล้าที่จะกระทำความผิดหรือไม่กระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้งอาชญากรรม (Deterrence) ทั้งนี้ การลงโทษปรับโดยกำหนดตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับดังกล่าว เป็นการกำหนดอัตราโทษปรับเพื่อมุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชนเป็นหลัก โดยมีได้คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดแต่อย่างไรว่าจะมีเงินเพียงพอชำระค่าปรับหรือไม่²⁶

โดยหลักทั่วไปการกำหนดโทษปรับต้องอยู่ภายใต้บังคับของหลักการลงโทษทางอาญากล่าวคือ²⁷

1. หลักความยุติธรรม

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

²⁷ พิรุฬห์ ไศสุกุลวรรณ, "การลงโทษปรับทางอาญา," , หน้า 28.

ในการที่จะลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายต้องคำนึงถึงหลักความยุติธรรมด้วย ไม่ว่าจะเป็ความยุติธรรมต่อผู้เสียหาย หรือผู้กระทำความผิดก็ตามในแง่ของหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (2) กล่าวว่า " จะถือว่าบุคคลใดมีความผิดอาญาเพราะเหตุการกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดอันยังมีได้ถือว่าเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายแห่งชาติ หรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะกระทำการนั้นหาได้ไม่และจะลงโทษให้หนักไปกว่าโทษที่ใช้ในขณะกระทำความผิดหาได้ไม่"

จากหลักนี้เองย่อมแสดงอยู่ในตัวว่า กฎหมายที่กำหนดโทษปรับเป็นกฎหมายอาญาจึงไม่อาจกำหนดความผิดและกำหนดโทษบุคคลใดในทางที่ขัดกับปฏิญญาสากลดังกล่าว กล่าวคือ จะออกกฎหมายที่มีโทษปรับย้อนหลังไม่ได้และที่สำคัญโทษจะต้องบังคับใช้ต่อผู้กระทำความผิดโดยองค์กร หรือกระบวนการที่เป็นกลางและได้รับมอบหมายไว้โดยเฉพาะเท่านั้น ซึ่งโดยปกติทั่วไปก็คือศาลนั่นเอง แต่หลักข้อนี้ น่าจะหมายถึงว่า เป็นการห้ามผู้เสียหายมิให้เป็นผู้ลงโทษหรือเป็นผู้บังคับคดีเองเท่านั้น แต่การลงโทษบางชนิดเช่นโทษปรับ อาจมอบให้หน่วยงานอื่นนอกจากศาลเป็นผู้บังคับได้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดดังที่เรียกว่า "การเปรียบเทียบ"

2. หลักมนุษยธรรม

นอกจากหลักความยุติธรรมแล้ว โทษทางอาญาต้องสอดคล้องกับหลักมนุษยธรรมด้วย กล่าวคือ โทษต้องไม่ทารุณโหดร้าย ไม่ว่าจะประเภทของโทษหรืออัตราโทษรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาบทแก้ไข บทที่ 8 ได้บัญญัติในทำนองเดียวกันว่า " จะกำหนดโทษปรับให้เกินสมควรไม่ได้ (Excessive fine) และจะลงโทษอย่างทารุณโหดร้ายและวิบัติการผิดปกติไม่ได้" ที่เป็นเช่นนี้เพราะถือว่า การลงโทษปรับที่เกินสมควรจะถือเป็นเรื่องทารุณโหดร้ายหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้ากำหนดเกินสมควรเสียแล้ว ย่อมตัดโอกาสของผู้กระทำผิดไม่ให้ต้องรับโทษปรับ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ต้องไปรับโทษอื่นแทนและเป็นการลงโทษทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบกว้างขวางทำนองเดียวกับการเรียกประกันเกินสมควร (Excessive Bail) ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการตัดโอกาสไม่ให้มีทางได้รับประกันตัวนั่นเอง

หลักมนุษยธรรมที่สำคัญหลักต่อไปคือ บุคคลจะถูกลงโทษ 2 ครั้งในการกระทำเดียวกันไม่ได้ ข้อนี้เกิดจากหลักที่ว่า โทษทางอาญาย่อมทำให้บุคคลตกอยู่ในทุกข์ทรมานฉะนั้น

หากจะฟ้องร้องลงโทษใครก็ควรที่จะทำให้เสร็จในคราวเดียวกัน ไม่ว่าจะลงโทษกี่สถานก็ตาม เมื่อคดีเสร็จสิ้นไปแล้ว ไม่ว่าจะผู้นั้นจะพ้นโทษหรือรับโทษอยู่ย่อมฟ้องร้องลงโทษเป็นครั้งที่ 2 เนื่องจาก การกระทำความผิดเดิมในครั้งก่อนไม่ได้ หลักนี้เรียกว่าหลัก Privilege Against Double Jeopardy ซึ่งตรงกับหลักการฟ้องซ้ำในคดีอาญานั้นเอง

3. หลักความแน่นอนแต่ยืดหยุ่นของโทษ

ความแน่นอน (Certainty) คือความแน่ชัด แต่มักนำไปสู่หลักเกณฑ์ที่ตายตัวซึ่งดูจะสวนทางกับความยืดหยุ่น หรือผ่อนปรน แต่ที่จริงหลักทั้งสองใช้ควบคู่กันได้ เพราะความแน่นอนของโทษก็คือความชัดเจน เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดจะต้องสามารถกำหนดโทษได้แน่นอนว่า เขาจะได้รับโทษประเภทใด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนที่ทำผิดอย่างเดียวกันจะต้องได้รับโทษเท่ากัน หากแต่หมายความว่าทุกคนที่ทำผิดอย่างเดียวกันจะต้องได้รับโทษภายในกรอบหรือระวางโทษนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายประการ การคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ นี้เองที่เรียกว่า ความยืดหยุ่น

4. หลักการกำหนดโทษให้สมกับผู้กระทำความผิด

ในการลงโทษไม่ว่าสถานใดก็ตาม ศาลต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ อีกหลายข้อในทางปฏิบัติไม่ว่าในประเทศใดๆ ก็ตาม ศาลมักใช้ดุลพินิจกำหนดโทษความผิดต่างๆ ไปในทางที่ไม่สูงเกินไปนัก ในประเทศสหรัฐอเมริกาโทษประหารชีวิตจะมีใช้น้อยในขณะที่ศาลมักลงโทษจำคุกหรือปรับ มิฉะนั้นก็ใช้วิธีคุมประพฤติซึ่งแพร่หลายที่สุด ในประเทศไทยโทษที่ศาลนิยมใช้มากที่สุดคือโทษปรับและโทษจำคุก ส่วนโทษอื่นๆ อยู่ในลำดับรองลงมา โดยเฉพาะโทษกักขังนั้นใช้น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการกักขังแทนโทษปรับ เพราะไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจศาลให้ลงโทษกักขังโดยตรง

2.2.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษปรับ

โทษปรับเป็นโทษที่ลงแก่สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด การกำหนดโทษปรับในทางกฎหมายจึงถือเป็นเรื่องนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติหรือผู้ออกกฎหมายต้องคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจโดยส่วนรวมด้วย เช่น การกำหนดเพดานขั้นสูงสุดของ

จำนวนค่าปรับ ต้องสัมพันธ์กับสภาพทางเศรษฐกิจ ค่าของเงินในประเทศ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นพอที่จะให้ศาลใช้กฎหมายนั้น กำหนดค่าปรับมากน้อยเพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดได้²⁸

การกำหนดโทษปรับมี 3 ลักษณะคือ

1. การกำหนดโทษปรับไว้อย่างเด็ดขาดตายตัว ไม่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับ

2. การกำหนดโทษปรับไว้อย่างสัมพันธ์ การกำหนดโทษปรับไว้อย่างสัมพันธ์ (Relative) หมายถึง การกำหนดกรอบของโทษปรับไว้ เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราค่าปรับภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การกำหนดชั้นสูงแต่ไม่กำหนดชั้นต่ำ หรือการกำหนดชั้นต่ำแต่ไม่กำหนดชั้นสูง ตลอดจนกำหนดทั้งชั้นสูงและชั้นต่ำก็ได้²⁹

3. การกำหนดโทษปรับแต่ไม่ระบุอัตราโทษที่แน่นอน เช่น การกำหนดโทษปรับแต่ไม่ระบุอัตราโทษไว้ว่าปรับเท่าใด

2.3 การบังคับใช้กฎหมายขององค์กรตำรวจในประเทศไทย

ประวัติของกรมตำรวจในประเทศไทย³⁰

กิจการตำรวจที่ดำเนินการตามแบบอย่างของตะวันตก เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2403 โดยประเทศไทยได้ว่าจ้างกับตันเอส เจ

²⁸ สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง , “การบังคับโทษปรับ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 21.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน .

³⁰ กุลพล พลวัน, การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2544) หน้า 46-47.

เบิร์ตเจมส์ (S.J. Bird James) ชาวอังกฤษมาเป็นผู้จัดตั้ง เรียกว่า “กองโปลิศคอนสเตเบิล” เพื่อทำหน้าที่ตรวจตราพื้นที่โดยจ้างชาวมลายูและชาวอินเดียมารักษาหน้าที่พลตระเวนมุ่งหน้าทางด้าน การตรวจความสงบเรียบร้อย

ในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้ขยายกองโปลิศ โดยว่าจ้างชาวต่างชาติมากขึ้น ก่อตั้งที่ทำการใหม่ มีเครื่องแบบเป็นทางการ โดยประยุกต์มาจากเครื่องแบบตำรวจลอนดอน

พ.ศ. 2414 กัปตันเบิร์ตเจมส์ได้รับโปรดเกล้าเป็น “หลวงรัฐยาภิบาล”

พ.ศ. 2418 ได้มีการตรากฎหมายตำรวจออกมาใช้บังคับเรียกว่า “กฎหมายโปลิศ 53 ข้อ” กำหนดถึงอำนาจหน้าที่และระเบียบประพฤติกฎปฏิบัติสำหรับตำรวจไว้โดยเฉพาะ รวมทั้งกำหนดตำแหน่งต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตกรุงเทพฯ

พ.ศ. 2430 ได้เปลี่ยนชื่อกองโปลิศ เป็น “กรมกองตระเวน” และระหว่างปี 2450-2451 ได้จัดตั้งโรงเรียนตำรวจนครบาลขึ้นเป็นครั้งแรกสำหรับฝึกอบรมตำรวจที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามา รับราชการตามกฎหมายลักษณะเกณฑ์ทหารและตั้งโรงเรียนนายหมวดสำหรับฝึกอบรมผู้ที่ จะได้รับแต่งตั้งเป็นนายตำรวจตำแหน่งรองสารวัตร

ในส่วนภูมิภาค เมื่อปี พ.ศ. 2419 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้จัดตั้ง ตำรวจภูธรขึ้นในรูป “ทหารโปลิศ” เพื่อเป็นกำลังในการรักษาความสงบเรียบร้อยในส่วนภูมิภาค และให้สามารถปฏิบัติการทางทหารได้ด้วย และต่อมาอีก 1 ปี ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กรมกองตระเวน หัวเมือง”

พ.ศ. 2440 ได้เปลี่ยนฐานะกรมกองตระเวน กรมตำรวจภูธร ขึ้นอยู่กับ กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่หัวเมืองเป็นป้องกันปราบปรามรักษาความสงบเรียบร้อย และมีหน้าที่รักษาชายพระราชอาณาเขต จึงมีลักษณะคล้ายทหาร บุคลากรในระยะแรกๆ ใช้การจ้าง ต่อมาได้ใช้วิธีการเกณฑ์ตามกฎหมายลักษณะการเกณฑ์ทหาร ในปี พ.ศ. 2440 นี้เอง ได้โปรดเกล้าให้ “พันตรีหลวงศัลยวิธานนิเทศ” ยกกระบัตรทหารบกมารับราชการในตำแหน่งเจ้ากรมกอง

ตระเวนหัวเมือง (พันธุ์หลวงวงศ์ยิววิชานนิตศเป็นชาวเดนมาร์กชื่อ นาย G Schan เคยเป็นทหารมาก่อน ต่อมาได้โปรดเกล้าฯ ให้เป็น พล.ต. พระยาสุเทพ)

พ.ศ.2488 ได้จัดตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจภูธรขึ้นที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นแห่งแรก กิจการของตำรวจภูธรอยู่ในความควบคุมดูแลของ พล.ต.พระยาสุวาเทพ และได้ขยายหน่วยตำรวจภูธรครอบคลุมไปตามเขตการปกครอง คือตั้งกองตำรวจมณฑลรบ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำเนินกิจการตำรวจตามแนวทางของรัชกาลที่ 5 ในด้านตำรวจนครบาลหรือกรมกองตระเวนหัวเมืองได้ว่าจ้างนาย อีริค ลอร์สัน (Eric Lowson) มาช่วยในการปรับปรุงงานตำรวจโดยจัดตั้ง “จเรตำรวจ” เพื่อตรวจตราราชการทั่วไปและจัดตั้งกองตำรวจกลางขึ้น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานท้องที่ในด้านการสืบสวนปราบปรามและวิทยาการ ได้จัดทำหนังสือธรรมเนียมรายการกรมตระเวนเพื่อตำรวจนครบาลใช้ถือปฏิบัติแทน สำหรับตำรวจภูธร ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้ยศตำรวจภูธรขึ้นต่างหากในปี พ.ศ. 2454 เพราะแต่เดิมใช้ยศทหารและยังใช้สืบเนื่องมาจนปัจจุบันนี้

เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2458 ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้รวมกองตระเวน ซึ่งสังกัดกระทรวงนครบาลกับกรมตำรวจซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรมเดียวกัน (เป็นที่มาของ “วันตำรวจ” ในปัจจุบัน) และให้ตำรวจนครบาลใช้ยศเหมือนตำรวจภูธร และได้มีการตราพระราชบัญญัติยศตำรวจ ปลายปี พ.ศ. 2458 ได้เปลี่ยนชื่อ “กรมตำรวจภูธรและกรมตำรวจกองตระเวน” เป็นกรมตำรวจนครบาล และในปี พ.ศ. 2460 เปลี่ยนชื่อเป็น “กรมตำรวจภูธร”

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กรมตำรวจ” ทางด้านการศึกษาวิทยาการตำรวจ ได้รวมโรงเรียนนายหมวด และโรงเรียนนายร้อยตำรวจภูธรเข้าด้วยกันในปี พ.ศ. 2467 เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนนายร้อยตำรวจ”

จากวิวัฒนาการของกรมตำรวจ เห็นได้ว่ากิจการตำรวจไทยนั้นวิวัฒนาการควบคู่กับทหารทั้งด้านโครงสร้างเงินเดือน ชันยศ การปกครองบังคับบัญชา การจัดองค์กรฝึกอบรม อีกประการหนึ่งกิจการตำรวจไทยได้แบบอย่างมาจากต่างประเทศโดยเฉพาะอังกฤษ และได้ว่าจ้างชาวต่างประเทศมาดูแลดำเนินการด้านตำรวจหลายคน

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ลักษณะ 1 บททั่วไป

มาตรา 6 สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ

(2) ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(3) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา

(4) รักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(6) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

(7) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตาม (1) (2) (3) (4) หรือ (5) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดความผิดทางอาญาขึ้นสำหรับการกระทำใดเป็นการเฉพาะ และตกอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติตาม (3) (4) หรือ (5) จะตราพระราชกฤษฎีกาโอนอำนาจหน้าที่ตาม (3) (4) หรือ (5) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญาดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นใดก็ได้ในกรณีเช่นนั้น ให้ข้าราชการตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติพ้น

จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน และให้ถือว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว

มาตรา 7 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชน มีส่วนร่วมใน กิจการตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยของประชาชนตามความเหมาะสม และความต้องการของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ การดำเนินการมีส่วนร่วมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต.ช. กำหนด

มาตรา 8 ข้าราชการตำรวจอาจให้แบ่งเป็นข้าราชการตำรวจประเภทไม่มียศด้วยก็ได้ โดยให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ข้าราชการตำรวจตำแหน่งใดหรือปฏิบัติหน้าที่ใด จะเป็นข้าราชการตำรวจประเภทไม่มียศให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง ในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวให้กำหนดวิธีการบรรจุ การแต่งตั้ง การดำเนินการทางวินัย การบังคับบัญชา การโยกย้ายระหว่างข้าราชการตำรวจประเภทมียศและข้าราชการตำรวจประเภทไม่มียศ รวมตลอดทั้งการปรับยศ และปรับเงินเดือน เมื่อมีการโยกย้ายดังกล่าวและการอื่นตามที่จำเป็นไว้ด้วย

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสอง ไม่มีผลกระทบฐานะของข้าราชการตำรวจที่มียศอยู่แล้วในวันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ

มาตรา 9 วัน เวลาทำงาน วันหยุดราชการตามประเพณี วันหยุดราชการประจำปี และการลาหยุดราชการของข้าราชการตำรวจ ให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ก.ต.ช. จะกำหนดให้ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ตามวัน เวลา ที่แตกต่างจากที่คณะรัฐมนตรีกำหนดก็ได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมาย “ตำรวจ” ไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิด

กฎหมาย เรียกชื่อตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ เล่น ตำรวจสันติบาล ตำรวจกองปราบ ตำรวจดับเพลิง ตำรวจม้า ตำรวจรถไฟ ตำรวจป่าไม้

นอกจากนั้นยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ตำรวจนครบาล หมายถึง ตำรวจผู้มีหน้าที่ระวัง และระงับเหตุการณ์ทางอาญาภายในกรุงเทพมหานคร ตำรวจภูธร หมายถึง ตำรวจผู้มีหน้าที่ ภายนอกกรุงเทพมหานคร และตำรวจวัง หมายถึง ข้าราชการในพระองค์ ที่มีหน้าที่ตรวจตรารักษา พระราชวัง และดูแลไม่ให้เกิดการละเมิดระเบียบประเพณีวัง เป็นต้น

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ได้ให้นิยามศัพท์ไว้ว่า “ตำรวจ” คือ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจ และหน้าที่ ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

องค์การตำรวจเป็นองค์การที่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาในชั้นสืบสวนและ สอบสวนในกรุงเทพมหานคร และร่วมกับองค์การฝ่ายปกครองนอกเขตกรุงเทพมหานคร ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18

“ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัด ธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือ เทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่า ได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้น นายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้ เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหา มีที่อยู่ หรือถูกจับ ภายใน เขตอำนาจ ของตนได้”

นอกจากทฤษฎีการลงโทษอาญา ในการดำเนินคดีตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ ยังมี ทฤษฎีในการบริหารงานยุติธรรม ในการพิจารณาถึงมุมมองของการบังคับใช้กฎหมายเป็นสิ่งที่ สำคัญว่าการบังคับใช้กฎหมายควรเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งมี 2 มุมมองที่สำคัญด้วยกัน

2.3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรม

ทฤษฎีในการบริหารงานยุติธรรมขององค์กรที่มีอำนาจดำเนินคดีอาญา รวมถึงองค์กรตำรวจมีอยู่ด้วยกัน 2 ทฤษฎี กล่าวคือ

2.3.1.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Theory)

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมนั้นต้องส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมหรือจับกุมอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายได้นั้น ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเสถียรภาพของประชาชนผู้สุจริตที่อาจถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม³¹

การค้นหาข้อเท็จจริงตามทฤษฎีนี้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มแรกของกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างคือ ถ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสามารถวินิจฉัยได้ว่าการนำคดีขึ้นสู่ศาลปราศจากประโยชน์ พนักงานเหล่านี้ก็จะตัดหรือจำหน่ายคดีความเสีย กระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจอย่างมีระบบของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ คดีอาญาทั้งหลายทั้งปวงซึ่งเข้ามาสู่ระบบความยุติธรรมตามทฤษฎีนี้ จะดำเนินไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอโดยไม่หยุดชะงัก ดังนั้น จึงมีผู้เรียกว่า กระบวนการกั้นกรอง (Screening Process) ในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องยังศาล การพิจารณาคดี และการพิพากษา ลงโทษผู้กระทำความผิด โดยที่ขั้นตอนต่างๆ จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นการปฏิบัติงานประจำ³²

2.3.1.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Theory)

³¹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, “สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย,” ใน สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 2.

³² ประธาน วัฒนวานิช, “ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม,” นิติศาสตร์ 9 (กุมภาพันธ์ 2520): 151.

ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมนั้นมุ่งคุ้มครองสิทธิบางอย่างของประชาชนมากกว่าการพยายามป้องกันอาชญากรรม แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าอุดมการณ์ของทฤษฎีนี้จะแตกต่างจากทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม แนวความคิดของทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมนี้จะไม่เห็นพ้องด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมและต้องการให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลสถิตยุติธรรมทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อหน้าองค์คณะผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด³³

แม้ว่าทั้งสองทฤษฎีนี้ ต่างมุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมก็ตาม แต่วิถีทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายหลักนั้นมีความแตกต่างกัน วิถีทางหนึ่งเป็นวิถีทางที่เน้นประสิทธิภาพ แต่อีกวิถีทางหนึ่งเป็นวิถีทางที่เน้นคุณภาพ³⁴ กระบวนการแบบควบคุมอาชญากรรมนั้นดำเนินการอย่างรวดเร็ว รวดรัด และมีประสิทธิภาพสูงแต่ในขณะเดียวกันมีความเสี่ยงต่อความผิดพลาด ส่วนแบบที่สองนั้น การดำเนินการเป็นไปอย่างเชื่องช้า มีพิธีการซับซ้อน มีการตรวจสอบในทุกขั้นตอน ใช้ทรัพยากรมาก แต่ป้องกันความผิดพลาดได้ดี³⁵

คงไม่มีคำตอบว่ารูปแบบใดที่ดีกว่ากัน เพราะฝ่ายที่เห็นว่า “แบบควบคุมอาชญากรรม” นั้นดีกว่า เพราะประสิทธิภาพในการควบคุมป้องกันอาชญากรรมอันถือเป็นภัยอันตรายสูงสุดต่อสังคมมีมากกว่าก็มีผลเพียงพอต่อการที่ฝ่ายที่เห็นว่า “แบบนิติธรรม” นั้นป้องกันความผิดพลาดและคุ้มครองบุคคลมากกว่า ส่วนประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมนั้น แม้ว่าจะสำคัญแต่ย่อมน้อยกว่าการป้องกันสิทธิของบุคคลจากความผิดพลาดของกระบวนการ³⁶

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 152.

³⁴ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, “สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย,” ใน สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, หน้า 5.

³⁵ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548), หน้า 113.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

เมื่อทดลองนำทฤษฎีของศาสตราจารย์แพ็คเกอร์ มาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย พบว่า กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยนั้นขาดจุดยืนแน่นอน ขาดความต่อเนื่องทางนโยบาย และขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติ ในบางครั้งกระบวนการของไทยใช้ระบบ “ควบคุมอาชญากรรม” แต่บางครั้งใช้ระบบ “นิติธรรม” ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรที่อยู่ในระบบยังขาดความรู้ความเข้าใจว่าควรจะมีนโยบายอย่างไรในเรื่องนี้ และการปฏิบัติก็ยังลักลั่นกันอยู่ ตัวอย่างที่พอเห็นได้ก็คือ เรื่องของความขาดการประสานงานและนโยบายร่วมกันของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติอาจจะออกกฎหมายโดยมิได้คำนึงถึงนโยบายทางอาญา ฝ่ายบริหารเองก็มีหน่วยปฏิบัติบังคับใช้กฎหมายที่ขาดความเป็นเอกภาพและไม่เห็นความสำคัญของกระบวนการทางนิติธรรม ส่วนฝ่ายตุลาการนั้นก็มิได้มองถึงความ เป็นจริงในสังคม ในด้านการควบคุมอาชญากรรม หรือในบางครั้งก็เข้มงวดในเรื่องของวิธีการมากกว่าสาระของความเป็นจริง การขาดความเป็นเอกภาพของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่ควรได้รับการแก้ไขก่อนเรื่องอื่น และที่สำคัญคือจะต้องกำหนดจุดยืนของกระบวนการให้ชัดเจนและต้องสามารถกำหนดให้องค์กรในระบบปฏิบัติตามเป้าหมายภายใต้ขอบเขตของจุดยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ³⁷

2.3.2 อำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา

องค์กรตำรวจเป็นองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งในการดำเนินคดีอาญา โดยมีบทบาทในขั้นเริ่มต้นของกระบวนการ ซึ่งเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ส่งผลให้มีอำนาจในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวางองค์กรหนึ่ง โดยอำนาจของตำรวจแบ่งแยกออกกว้างๆ เป็น 2 หัวข้อ คือ อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป และอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย

2.3.2.1 อำนาจหน้าที่ทั่วไป

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาดังนี้ ตามมาตรา 2 (6) "พนักงานสอบสวน" หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมาย ให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน" และอำนาจในการสืบสวนคดีอาญา ตามมาตรา 2 (10) "การ

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

สืบสวน" หมายความว่าถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้ปฏิบัติไปตามอำนาจ และหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบ รายละเอียดแห่งความผิด

2.3.2.2 อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย

ในการดำเนินคดีอาญา ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติภายใต้กฎหมายและ ข้อบังคับต่างๆที่ระบุอำนาจและหน้าที่ไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16 “อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการ และอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ต้องเป็นไปตามกฎหมาย และ ข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรม และระบุอำนาจและหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือ ซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นๆ”

2.3.3 ขอบเขตอำนาจของตำรวจในการดำเนินคดีอาญา

โดยทั่วไป ตำรวจมีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชที่มีโทษทางอาญาทุก ฉบับ เช่น ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 บัญญัติให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็น พนักงานสอบสวน แต่ไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวน ตามคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 288/2516 ยกเว้นมีกฎหมายห้ามพนักงานสอบสวนทำการสอบสวน

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 288/2516 แม้พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 160จะบัญญัติให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวล กฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาด้วย ก็ไม่เป็นการตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวน กรณีเดียวกันนี้ การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะสอบสวนผู้ใด หรือจะมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ผู้ใด เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยเฉพาะ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ดำเนินการ สอบสวน ผู้เสียหายก็ชอบที่จะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หรือฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด ได้ด้วยตนเอง จะบังคับให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการสอบสวน หรือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ผู้ นั้นผู้ต้องหาได้ไม่

2.3.4 การใช้ดุลพินิจของตำรวจ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้วางหลักให้ตำรวจดำเนินการสืบสวนสอบสวนเมื่อเกิด, อ้าง หรือเชื่อว่ากระทำผิด ไม่ว่าจะจะมีผู้มาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือไม่ โดยตำรวจจะใช้ดุลพินิจไม่ทำการสืบสวนสอบสวนได้ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน เช่น มาตรา 122 (1) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ เป็นต้น

ประเภทของดุลพินิจมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรกคือ ดุลพินิจเพื่อดำเนินคดี เช่น การจับกุม และประเภทที่สองคือ ดุลพินิจเพื่อระงับคดี เช่น การเปรียบเทียบคดีอาญา กล่าวได้ว่าการใช้ดุลพินิจของตำรวจส่งผลโดยตรงต่อคดี และมีขอบเขตของการใช้ดุลพินิจที่กว้างขวาง ดังนั้นในการใช้ดุลพินิจของตำรวจจะต้องเสมอภาคและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และอยู่ในกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้ หากใช้ดุลพินิจนอกเหนือจากกฎหมาย ย่อมเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

2.3.5 มาตรการควบคุมดุลพินิจของตำรวจ

การใช้ดุลพินิจจะต้องมีการควบคุมเพื่อป้องกันการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบในทางหนึ่ง และตรวจสอบความถูกต้องของดุลพินิจอีกประการหนึ่ง การควบคุมมีสองประการ ประการแรกคือมาตรการควบคุมภายใน (Internal Control) คือการควบคุมภายในองค์กรตำรวจ ตามสายงานการบังคับบัญชา ประการที่สองคือ มาตรการควบคุมภายนอก (External Control) คือการควบคุมโดยองค์กรอื่นๆ เช่น องค์กรอัยการ องค์กรตุลาการ

2.4 ความเป็นมาของกฎหมายจราจร

การเดินทางที่พัฒนาจากการเดินด้วยเท้าในอดีตกาล จนกระทั่งมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้มีการสร้างถนนหนทางและรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยกำลังเครื่องจักรกลเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง เมื่อมีรถยนต์และยานพาหนะประเภทอื่นที่นำมาใช้บนถนนมากขึ้นเรื่อยๆ ย่อมมีโอกาสที่จะประสบกับอุบัติเหตุอันเกิดจากการจราจรมากขึ้น จึงมีการบัญญัติกฎหมายจราจรเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สิน การจัดระเบียบของการจราจรจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การใช้รถและถนนเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วและมีความปลอดภัยแก่ผู้ขับขี่และประชาชนผู้สัญจร

ในปี ค.ศ. 1769 นักประดิษฐ์ชาวฝรั่งเศสชื่อ นิโกลัส กูโน (Nicolas Cuynot) ได้ประดิษฐ์แบบเครื่องจักรที่ทันสมัย ต่อมาในปี ค.ศ. 1864 ได้มีการคิดค้นและประดิษฐ์รถยนต์ที่ขับเคลื่อนโดยอาศัยถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงแทนไอน้ำ และต่อมาในปี ค.ศ. 1885 ได้มีการปรับปรุงเป็นขับเคลื่อนด้วยน้ำมันเชื้อเพลิง จนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาทั้งรูปแบบและเชื้อเพลิงที่ใช้ในการขับเคลื่อนจนทำให้รถยนต์และยานพาหนะที่เดินทางด้วยเครื่องจักรกลอื่นๆสามารถแล่นไปได้ด้วยความเร็วสูงก่อให้เกิดความเสียหายและอุบัติเหตุร้ายแรง³⁸

ต่อมาเริ่มมีรถยนต์เข้ามาวิ่ง รถยนต์คันแรกของประเทศไทยส่งเข้ามาโดยเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี การรับจ้างขนส่งมีจำนวนมากขึ้น เพื่อการจัดระเบียบการจราจรจึงได้มีพระราชบัญญัติรถลาก ปี พ.ศ. 2444 ออกมาใช้บังคับ และต่อมาได้มีพระราชบัญญัติรับจ้าง พ.ศ. 2448 และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2448 ออกมาใช้บังคับ³⁹

เมื่อปี พ.ศ. 2470 มีจำนวนรถยนต์ในกรุงเทพมหานครไม่เกิน 1,000 คัน และมีถนนเพียงไม่กี่สายที่สามารถใช้สัญจรได้สะดวก โดยถนนระหว่างจังหวัดยังไม่เกิดขึ้น แม้ในจังหวัดธนบุรีก็ยังไม่มียางรถและไม่มีรถ ถึงกระนั้นการกีดขวางทางและอุบัติเหตุการจราจรก็มีอยู่เฉลี่ยแล้วไม่น้อยกว่าในปัจจุบัน กฎหมายได้ให้อำนาจตำรวจปฏิบัติงานเพียงพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2463 กับกฎกระทรวงประกอบกับบางมาตราในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 121

นอกจากนี้ในขณะนั้นก็ไม่มีตำรวจจราจรโดยเฉพาะ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติรถยนต์ฉบับดังกล่าวตกเป็นของนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่กองทะเบียน ซึ่งสังกัดอยู่กับกองพิเศษตำรวจนครบาล มีสำนักงานอยู่ในกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย สำหรับการกีดขวางในเวลานั้น รถลากและรถม้าบรรทุกหญ้าเลี้ยงวัวกับล้อเลื่อนลากเข็นด้วยแรงคนก่อการกีด

³⁸ศราวุฒิ พันธ์ขาว, การจราจร : ปัญหาและการแก้ไข (กรุงเทพมหานคร : วัฒนชัยการพิมพ์, 2525) หน้า 2.

³⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

ขวางทางเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ลากardtไม่มีผู้โดยสารก็มักลากรตเดินเอื่อยๆไปจากถนนตกถึงหลักเมือง จากวังบูรพาถึงเขียงกงในถนนเจริญกรุงและถนนเยาวราช⁴⁰

ต่อมา พ.ศ. 2475 จำนวนรถชนิดต่างๆได้เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับสะพานพระพุทธยอดฟ้าได้สร้างเสร็จเปิดใช้แล้ว ทางสำหรับการจราจรจึงเพิ่มขึ้นพร้อมด้วยจำนวนรถด้วย และในปี พ.ศ. 2477 กรมตำรวจได้จัดตั้ง “กองจัดขบวนยาน” เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ ออกตรวจตราและควบคุมจราจร โดยเฉพาะถนนเจริญกรุงและเยาวราชที่มีความยุ่งยากในการจราจรมากที่สุด เพราะเป็นแหล่งธุรกิจและมหรสพมากมายซึ่งเปิดทั้งกลางวันและกลางคืน ยานพาหนะของตำรวจก็มีเพียงจักรยานสองล้อตระเวนไปตามจุดต่างๆที่วางไว้⁴¹

ในปี พ.ศ. 2474 กรมตำรวจได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจราจรทางบกต่อกระทรวงมหาดไทย โดยอาศัยหลักกฎหมายจราจรของประเทศอังกฤษมาแก้ไขดัดแปลงให้เข้ากับสภาพของประเทศไทย โดยมีพันตำรวจเอก ซี.บี.พอลเล็คเป็นผู้ร่าง เมื่อผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ใช้บังคับเป็นกฎหมายเมื่อ พ.ศ. 2477 ประเทศไทยจึงมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อจัดระเบียบการจราจรของผู้ขับขี่และคนเดินเท้าเกิดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนขึ้นฉบับแรกเรียกว่าพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2477 จากนั้นมาคำว่า “จราจร” ก็ได้เริ่มแพร่หลายออกไปสู่ประชาชน⁴²

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ. 2497 และเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการจราจรทางถนนและพิธีสารว่าด้วยเครื่องหมายและสัญญาณจราจร จึงมีการปรับปรุงกฎหมายจราจรเป็นครั้งใหญ่ คือ การประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งมีเหตุผลในการประกาศใช้คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการขนส่งได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วและสภาพการณ์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก บทบัญญัติทั้งหลายที่ใช้บังคับอยู่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย สมควรปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายว่า

⁴⁰ พลพิพัฒน์ วรชินาคมน์, “การนำเอาโทษกักขังมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522,” , หน้า 28.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ด้วยการขนส่งเสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ และเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2473 นับเป็นเวลาเกือบ 50 ปีแล้ว และในระยะเวลาดังกล่าวมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว 20 ครั้ง อย่างไรก็ตามก็ยังมีบทบัญญัติอีกหลายมาตราไม่เหมาะสมแก่กาลสมัยและเหตุการณ์บ้านเมือง สมควรแก้ไขให้เหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ขึ้น

2.5 หลักการและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2522 มีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ คือเนื่องจากการคมนาคมและขนส่งทางบกได้เจริญก้าวหน้าขยายตัวไปทั่วประเทศและเชื่อมโยงไปยังประเทศใกล้เคียง และจำนวนยานพาหนะในท้องถนนและทางหลวงได้ทวีจำนวนขึ้นเป็นลำดับ ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยการจราจรทางถนน และพิธีสารว่าด้วยเครื่องหมายและสัญญาณตามถนนสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกซึ่งได้ใช้บังคับมากกว่าสี่สิบปีให้เหมาะสมกับสภาพการจราจรและจำนวนยานพาหนะที่เพิ่มขึ้น และเพื่อความปลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีสาระสำคัญครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

1. กำหนดความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวกับ “การจราจร”
2. กำหนดลักษณะของรถที่ใช้ในทาง
3. กำหนดลักษณะการใช้ไฟหรือเสียงสัญญาณของรถ
4. กำหนดลักษณะของการบรรทุกของรถ

5. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติตามสัญญาจนจรรยา และเครื่องหมายจรรยา

6. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการใช้ทางเดินรถซึ่งได้แก่ การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในเรื่องการขับรถการขับแข่งและผ่านขึ้นหน้า การออกรถ การเลี้ยวรถและการกีดขวาง การหยุดรถและจอดรถ การใช้ทางเดินรถที่จัดเป็นช่องเดินรถประจำทาง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความเร็วของรถการขับรถผ่านทางร่วม ทางแยก และวงเวียน รถฉุกเฉิน รถลาก การลากรถหรือการจูงรถอุบัติเหตุ รถจักรยาน รถบรรทุกทุกคนโดยสาร รถแท็กซี่ คนเดินเท้า สัตว์และสิ่งของ ของในทางรถม้า เกวียนและเลื่อน เขตปลอดภัย และข้อกำหนดในการใช้ทางอื่นๆ

7. กำหนดอำนาจของเจ้าหน้าที่จราจรและพนักงานเจ้าหน้าที่ 8. กำหนดบทกำหนดโทษ

2.6 การบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวน

โทษปรับถือเป็นโทษประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา การกำหนดโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดเป็นนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ประการหนึ่งที่มุ่งเน้นการลงโทษผู้กระทำความผิดในทางเศรษฐกิจ คือ มุ่งบังคับต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การบังคับโทษปรับตามกฎหมายในประเทศไทย โดยทั่วไปศาลจะทำหน้าที่ในการลงโทษปรับและบังคับชำระค่าปรับ แต่ในบางกรณีอาจให้เจ้าพนักงานทางฝ่ายบริหารมีอำนาจในการบังคับใช้โทษปรับ ซึ่งได้แก่ การเปรียบเทียบปรับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบังคับใช้โทษปรับ

ในการพิจารณาถึงอำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นั้น จะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการเปรียบเทียบคดี

2.6.1 แนวความคิดในการให้อำนาจบังคับโทษปรับแก่พนักงานสอบสวน

ในปี ร.ศ. 110 ผู้มีอำนาจเต็มในการดำเนินคดีความผิดเล็กน้อย คือ เจ้าพนักงานตำรวจเรียกว่า “พลตระเวน” ทำหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดเอาตัวมาส่ง ณ ที่ทำการของพลตระเวน เรียกว่า “ศาลกองตระเวน” ทำการเปรียบเทียบโทษเล็กน้อยตัดสินคดีเล็กน้อยให้เสร็จไปทั้งคดีแพ่งคดีอาญา⁴³

ในปี ร.ศ.111 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งศาลโปริสภาขึ้นเป็นศาลกองตระเวนสำหรับกรุงเทพมหานคร และให้ขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เป็นลหุโทษ ซึ่งมีโทษเพียงกำหนดเขียน 50 ทีลงมา และจำตารางตั้งแต่ 6 เดือนลงมา กับมีปรับไหม เพียงเงิน 2 ชั่งลงมา และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ตั้งแต่ 2 ชั่งลงมา⁴⁴

และในปี ร.ศ. 114⁴⁵ ได้มีการจัดตั้งศาลโปริสภาเพิ่มขึ้นอีก 3 ศาล คือศาลโปริสภาที่ 1 พิจารณาพิพากษาคดีในเขตพระนครใต้ ศาลโปริสภาที่ 2 พิจารณาพิพากษาในเขตพระนครเหนือ และศาลโปริสภาที่ 3 พิจารณาพิพากษาคดีในเขตธนบุรีโดยพลตระเวนทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีในศาลโปริสภาทั้งสามศาล เรียกว่า “ผู้ฟังคดี” ศาลโปริสภาจะทำการไต่สวนคดีทุกคดีและโจทก์เป็นผู้ว่าคดีความต่อศาล ผู้พิพากษาศาลโปริสภาผู้พิจารณาคดี เรียกว่า “ศาลไต่สวน” ผลการไต่สวนคดีหากปรากฏว่าคดีใดเกินอำนาจศาลโปริสภาก็ให้ศาลไต่สวนดำเนินการส่งรายงานการไต่สวนคดีที่เกินอำนาจไปถึงเจ้ากรมอัยการตามความในพระราชบัญญัติความมีโทษใช้พลางก่อน ร.ศ.115⁴⁶

⁴³ อารัง อติกนิษฐ, คำบรรยายการว่าความในศาลแขวงรวมทั้งศาลอาญา ศาลจังหวัด ศาลแพ่ง กระบวนการพิจารณา ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทองถิ่น กรมการปกครอง, 2517) , หน้า 1-2.

⁴⁴ พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์, คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร : วิริยะการพิมพ์, 2502), หน้า 363-364.

⁴⁵ ประกาศจัดตั้งศาลโปริสภาเพิ่มเติม รัตนโกสินทรศก 113 ใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 11 ธันวาคม รัตนโกสินทรศก แผ่นที่ 40 หน้า 317.

⁴⁶ อารัง อติกนิษฐ, คำบรรยายการว่าความในศาลแขวงรวมทั้งศาลอาญา ศาลจังหวัด ศาลแพ่ง กระบวนการพิจารณาศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา เล่ม 1, หน้า 2.

แม้อำนาจในการดำเนินคดีความผิดเล็กน้อยจะได้มาอยู่ที่ศาลโปริสภาแล้วก็ตาม แต่ต่อมาได้เริ่มมีแนวความคิดในการที่จะให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจในการไต่ถามคดีอาญาระดับคดีเล็กน้อยที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเองโดยไม่ต้องไปศาล ทั้งนี้เพราะในสมัยนั้นศาลยังมีอยู่จำนวนน้อยจึงไม่อาจจะดูแลตัดสินคดีเล็กน้อยที่เกิดขึ้นได้ทั่วถึง จึงมีการให้อำนาจนายอำเภอซึ่งเป็นเจ้าพนักงานปกครองเป็นผู้ดำเนินการแทน ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ซึ่งบัญญัติไว้ในบทที่ 3 ว่าด้วยลักษณะปกครองอำเภอ มาตรา 105 ว่า

“ความผิดใดๆ อันต้องตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นกำหนดเป็นลหุโทษก็ดี ความผิดล่วงละเมิดพระราชบัญญัติภาษีอากร อันเบี่ยงปรับกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติไม่เกินสองร้อยบาทก็ดี เมื่อกรรมการอำเภอได้สอบสวนเห็นจำเลยมีพินัย ให้กรรมการอำเภอมีอำนาจที่จะเปรียบเทียบให้ตกลงกันได้ ถ้าไม่ตกลงกันได้ก็ดี หรือกรรมการอำเภอเห็นว่าโทษของจำเลยเกินกว่าปรับสองร้อย หรือเป็นโทษทั้งปรับทั้งจำ หรือโทษจำคุกอย่างเดียวก็ดี ก็ให้ส่งเรื่องนั้นไปยังเมือง”⁴⁷

แนวความคิดดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของการเปรียบเทียบโดยเจ้าพนักงาน ซึ่งต่อมาได้ให้ตำรวจภูธรมีอำนาจดังกล่าวนี้ด้วย⁴⁸ และในปี พ.ศ. 2477 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2477 ศาลโปริสภาจึงเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “ศาลแขวง” มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อย⁴⁹

ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพุทธศักราช 2477 ต่อมาในปี พ.ศ.2478 ได้บัญญัติถึงการเลิกคดีอาญาโดยการเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงตาม มาตรา 37(1) และการเลิกคดีอาญาโดยการเปรียบเทียบ ตามมาตรา 37(2)-(4) และมาตรา 38 พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พ.ศ. 2481 ซึ่งในปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว ได้ยกเลิก

⁴⁷อิทธิ มุสิกะพงษ์, “การดำเนินคดีความผิดเล็กน้อย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 74-75.

⁴⁸พระราชบัญญัติให้ตำรวจภูธรมีอำนาจเปรียบเทียบคดีอาญา พุทธศักราช 2481

⁴⁹พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์, คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, หน้า 368-369.

อำนาจในการเปรียบเทียบคดีอาญาโดยนายอำเภอและตำรวจภูธร โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจในการเปรียบเทียบแทน เพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แนวความคิดในการเปรียบเทียบคดีอาญาสอดคล้องกับแนวความคิดจากประเทศทางตะวันตก เช่น แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์อธิปัตย์ ต้องจัดให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมวิถีชีวิตของประชาชน และยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองมีบทบาทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดได้ สำหรับการเปรียบเทียบคดีในระบบการควบคุมโดยศาลไทยได้นำมาใช้ในส่วนกลางโดยเริ่มจากยอมให้มีการเปรียบเทียบคดีตามประกาศกรมกรบาลว่าด้วยศาลกองตระเวร ร.ศ.111 ซึ่งต่อมาได้มีประกาศพระราชบัญญัติศาลโปริสภาเป็นศาลกองตระเวรสำหรับกรุงเทพมหานคร ร.ศ.111 ส่วนในหัวเมืองใช้ระบบผลสมคือ ยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ได้แก่ กำนันและนายแขวงมีอำนาจเปรียบเทียบได้ หากการเปรียบเทียบไม่เป็นผลก็ให้ส่งคดีไปยังศาลต่อไป ดังปรากฏในพระธรรมนูญศาลบัญญัติว่าด้วยการเปรียบเทียบคดีโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองเป็นครั้งแรก และในภายหลังได้มีกฎหมายบัญญัติให้มีการเปรียบเทียบได้อีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติศาลการ พุทธศักราช 2469 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2477 (ซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีได้) จนในที่สุดก็ได้มีการบัญญัติเรื่องการเปรียบเทียบคดีไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵⁰

วิธีการเปรียบเทียบคดีอาญาเป็นกระบวนการเพื่อระงับคดีอาญาด้วยความสมัครใจของผู้ต้องหาเสียก่อนที่คดีจะเข้าสู่ศาล ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลในคดีเล็กน้อยไปบางส่วน ต่อมาอำนาจเปรียบเทียบปรับโดยนายอำเภอและตำรวจภูธรได้ถูกยกเลิกไปโดยกำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนคดีนั้น มีอำนาจเปรียบเทียบเพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว⁵¹

⁵⁰ สุชุม ทองศิริ, “การเปรียบเทียบคดี: ศึกษาเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์ในการกำหนดความผิดที่อาจเปรียบเทียบคดีได้ตามกฎหมายไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), หน้า 7.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75.

อาจสรุปได้ว่า การเปรียบเทียบคดีในปัจจุบันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางกฎหมาย ภายในระบบกฎหมายไทยที่เกิดจากการผสมระหว่างข้อความคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาญา ของต่างประเทศ(ที่รวมถึงคดีเล็กน้อย) กับแนวทางการดำเนินคดีของไทยที่มุ่งระงับคดีเล็กน้อย ภายในพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ผลแห่งการพัฒนาดังกล่าวจึงเกิดลักษณะเฉพาะของไทย ขึ้น โดยทำให้การเปรียบเทียบคดีของไทยเป็นการเลิกคดีอาญาในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่าย บ้านเมือง และเป็นเหตุให้เป็นระงับสิทธิฟ้องคดีอาญาในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง และเป็นเหตุให้เป็นระงับสิทธิฟ้องคดีอาญาซึ่งเป็นเงื่อนไขระงับคดี⁵²

การเปรียบเทียบคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากกรณี การเลิกคดีที่ผู้กระทำผิดชำระค่าปรับอย่างสูงในความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว ซึ่งเกิดขึ้นก่อน โดยมีที่มาจากมาตรา 20 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งยอมให้มีการปฏิบัติตาม กฎหมายภายหลังที่ได้มีการกระทำความผิดไปแล้วแต่ยังอยู่ในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ ฝ่าย บ้านเมืองและผู้กระทำยินยอมที่จะชำระค่าปรับอย่างสูง กฎหมายมาตรานี้ก็ได้รับอิทธิพลทาง ความคิดมาจากกฎหมายสวีตเซอร์แลนด์⁵³

การเปรียบเทียบคดีที่มีโทษจำคุกกระยะสั้นและหรือโทษปรับ เป็นการเลิกคดีอย่างหนึ่งซึ่ง ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากการลดหย่อนอาญาของศาลตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 40 (กรณีจำคุกเดือนหนึ่งหรือต่ำกว่าเดือนหนึ่ง) และมาตรา 41 (กรณีจำคุกหนึ่งปี หรือไม่ถึงหนึ่งปี) โดยให้ยกเลิก (มาตรา 40) หรือให้รอการลงอาญา (มาตรา 41) ฉะนั้น เมื่อ กฎหมายลักษณะอาญาได้บัญญัติระหว่างโทษไม่เกินหนึ่งเดือนอาจยกเลิกได้ และระวางโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งปีอาจรอการลงอาญาได้ กรณีเช่นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าความผิดกลุ่มนี้เป็นเรื่องที่อาจไม่ ลงโทษจำคุกอยู่แล้ว กฎหมายในชั้นหลังจึงยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองเปรียบเทียบ คดีได้⁵⁴

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน .

การกำหนดปรับโดยเจ้าพนักงาน เป็นการบังคับใช้โทษในทางอาญาโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการ “เปรียบเทียบปรับ” เพื่อให้คดีนั้นได้เสร็จสิ้นลงในชั้นเจ้าพนักงาน หากเจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ครบถ้วน ซึ่งการเปรียบเทียบปรับนั้น มีผู้ให้ความเห็นว่าเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำความผิดและชี้ขาดว่ามีความผิดแล้วจึงกำหนดโทษลักษณะเช่นนี้นักวิชาการทางกฎหมายรัฐธรรมนูญเรียกว่า เป็นการใช้อำนาจตุลาการโดยฝ่ายบริหารเหตุผลสำคัญที่ยอมให้เจ้าพนักงานมีอำนาจทำการเปรียบเทียบเช่นนี้ได้ก็เพราะว่า ในกรณีความผิดอาญาเล็กน้อย หากไม่มีกระบวนการเช่นนี้คดีความทั้งหมดก็จะเข้าสู่ขั้นตอนของศาลอันทำให้เกิดภาระต่อกระบวนการยุติธรรมขึ้นโดยไม่จำเป็น⁵⁵

จะเห็นได้ว่าการให้อำนาจบังคับโทษปรับแก่พนักงานสอบสวน มีพัฒนาการมาช้านาน โดยมีวัตถุประสงค์ให้คดีเล็กน้อยอยู่ในอำนาจการลงโทษของฝ่ายบริหาร เพื่อมิให้คดีเหล่านี้ต้องเป็นภาระในชั้นศาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการเบี่ยงผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากเห็นว่าการดำเนินคดีตามขั้นตอนปกติจะส่งผลเสียมากกว่าผลดี อีกทั้งด้วยสาเหตุตามธรรมชาติในทุกๆสังคม ที่จำนวนประชากร จำนวนคดีจะต้องเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้ประเทศต่างๆแสวงหาแนวทางในการเบี่ยงผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม

2.6.2 แนวความคิดในการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การเบี่ยงเบนคดี หรือ “Diversion” อาจมีความหมายที่ต่างกันดังนี้⁵⁶

1) การระงับการพิจารณาคดีชั่วคราว และส่งตัวผู้กระทำความผิด เพื่อเข้ารับการศึกษาดูงาน หรือการรักษา บำบัดฟื้นฟู

⁵⁵ สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง, “การบังคับโทษปรับ,” หน้า 24-25.

⁵⁶ ชัยวิวัฒน์ หิรัญวัฒน์, “บทบาทพนักงานสอบสวนในการกันคดีไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2545), หน้า 7.

2) การหยุด หรือระงับการดำเนินคดีอย่างเป็นทางการ ก่อนมีการพิจารณาพิพากษาคดีโดยมีเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดต้องกระทำสิ่งใดเป็นการตอบแทน

3) การใช้ทางเลือกอื่นๆ เพื่อให้ได้รับความยุติธรรม และการกระทำดังกล่าวจะถือเป็นการเบี่ยงเบนคดีได้ก็ต่อเมื่อ ได้กระทำก่อนการพิจารณาคดีอย่างเป็นทางการ และความหมายรวมถึงการหยุด หรือระงับการดำเนินคดีสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อดำเนินการโดยวิธีอื่นที่มีใช้ทางอาญา

4) กระบวนการนำผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่ยงน้อย ออกไปจากกระบวนการทางยุติธรรมอย่างเป็นทางการเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการชุมชนบำบัด (Community – based Corrections)

โดยรูปแบบและมาตรการในการเบี่ยงเบนคดีนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อระงับการดำเนินคดี และปล่อยตัวผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมาจากแนวความคิดดังนี้⁵⁷

1) แนวความคิดทฤษฎีติดตรา (Labeling Theory) เชื่อว่าการจับกุม และดำเนินคดีจะเป็นการตีตราบาปผู้ถูกจับกุม และส่งผลให้เกิดการขยายพฤติกรรมการกระทำความผิดต่อไป

2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย (Experts) เชื่อว่าการจับกุม และดำเนินคดีเยาวชนในคดีความผิดเล็กน้อยจะทำให้เกิดคดีล้นระบบ

3) บุคคลทั่วไปในสังคมเชื่อว่า การดำเนินคดีไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสมในการจัดการกับปัญหาของเยาวชน ที่สาเหตุเกิดจากสภาพปัญหาครอบครัวแตกแยก การใช้ยาเสพติด การขาดการศึกษา และการอบรม เป็นต้น

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

4) เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงในการพิจารณาคดี และการลงบันทึกประวัติ รวมถึงการประหยักระยะเวลา และค่าใช้จ่ายการพิจารณาคดีผู้กระทำความผิดอย่างเป็นทางการ เมื่อผลการพิจารณาและคำพิพากษาคดีดังกล่าว จำเลยได้รับเป็นเพียงการให้ลงบันทึกเท่านั้น

อนึ่ง หลักการของทฤษฎีติดตราหรือ ตราหน้า (Labeling Theory) กล่าวว่า บุคคลที่เคยต้องโทษจำคุกมานั้น มักถูกตราหน้าจากสังคมซึ่งไม่ยอมรับคนประเภทนี้กลับมาสู่สังคมใหม่ไม่ว่าจะเป็นการคบหาสมาคมฯ หรือการประกอบอาชีพ เมื่อผู้นั้นต้องออกมาสู่สังคมแล้วอาจมีแนวโน้มกระทำความผิดอื่นๆ ที่ร้ายแรงต่อไปได้ ประกอบกับในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในเกือบทุกประเทศว่า การใช้มาตรการจำคุกในการแก้ไขผู้กระทำความผิดนั้นไม่เกิดผลดี เนื่องจากการเป็นการทำงานทรัพยากรมนุษย์และยังเป็นภาระต่อรัฐในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังอีกด้วย ข้อพิจารณาดังกล่าวสังเกตได้จากการที่องค์การสหประชาชาติได้มีมติให้สมาชิกนำไปปฏิบัติด้วยว่า “การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดนั้น การใช้เรือนจำควรจะเป็นมาตรการสุดท้าย” (Imprisonment should be the last resort) ซึ่งหมายถึงว่า ให้ทุกประเทศพึงหาทางลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำให้ได้มากที่สุด โดยพยายามเสาะหามาตรการอื่นมาใช้ทดแทนการจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community – Based Correction) ซึ่งเป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมและประหยัดมากกว่าการใช้โทษจำคุก

สำหรับการผันคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นการจัดแยกและคัดผู้กระทำความผิดออกจากระบบการยุติธรรมในทุกระดับชั้น โดยมีพื้นฐานทางความคิดที่ว่าแม้ผู้ใดกระทำการซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ผู้นั้นต้องถูกลงโทษ แต่การดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนนั้นไม่ควรใช้กระบวนการยุติธรรมตามปกติ ทั้งนี้ โดยจะต้องกำหนดประเภทคดีความผิดเล็กน้อย และการลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิด การผันคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไปแบ่งได้เป็นสองส่วน คือ การผันคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมก่อนการพิจารณาของศาล (Pretrial Diversion) และการผันคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมหลังการดำเนินคดีของศาล (Post-Judiciary Diversion) แต่ที่ได้รับความนิยมคือการผันคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมก่อนการพิจารณาของศาล เพราะมองว่าการกระทำผิดดังกล่าวมิได้เป็นความเลวร้ายที่ฝังในกมลสันดาน แต่เกิดขึ้นจากการขัดแย้งทางสังคม ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดที่ไม่รุนแรงก่อนไปสู่กระบวนการศาลสืบเนื่องมาจากโครงสร้างในกระบวนการยุติธรรมเดิมไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลของการขยาย

ขอบเขตของกฎหมายอาญาไปในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น นั่นก็คือการจัดการในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องนี้เป็นการยอมรับในโครงสร้างที่เป็นอยู่ แต่เปลี่ยนแปลงในวิธีดำเนินการโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพโดยการคัดเลือกคดีที่จำเป็นที่ต้องได้รับการพิจารณาโดยศาลและจำหน่ายคดีบางประเภทออกไปในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเพราะ คดีดังกล่าวอาจใช้เยียวยาโดยวิธีอื่นได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการแก่คดีที่ต้องพิจารณาคดีในศาล รวมทั้งข้อจำกัดของเรือนจำซึ่งควรเตรียมไว้สำหรับผู้กระทำผิดร้ายแรงนอกจากนี้ สำหรับผู้กระทำผิดในคดีที่จำหน่ายออกไปตั้งแต่ในขั้นต้นของกระบวนการยุติธรรมยังมีผลดีแก่ผู้กระทำความผิดโดยไม่เป็นการสร้างตราบาป (Stigmatizing and Labeling Effects) และเป็นการตัดวงจรอาชญากรอาชีพ ซึ่งมีส่วนช่วยจำกัดจำนวนอาชญากรอาชีพไปพร้อมกันด้วย⁵⁸

อำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวนในประเทศไทย มีด้วยกันสองลักษณะคือ อำนาจในการรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37(1) และอำนาจในการเปรียบเทียบคดีอาญา มาตรา 37(2)-(4) และมาตรา 38 ซึ่งผลของการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นการระงับคดีอาญา กล่าวคือ คดีอาญาเลิกกัน ตามมาตรา 39(3)

2.6.3 อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ความหมายของพนักงานสอบสวน ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) “พนักงานสอบสวน” หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน และมาตรา 2(11) ซึ่งได้ให้คำนิยามของการสอบสวนว่า “การสอบสวน” หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด เพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

เมื่อนำมาพิจารณารวมกันจึงได้ความหมายของพนักงานสอบสวนดังนี้ พนักงานสอบสวนคือผู้ที่มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการต่างๆตามประมวลกฎหมายวิธี

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

พิจารณาความอาญา ซึ่งทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาจากการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เพื่อจะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

อำนาจของพนักงานสอบสวนอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 18 ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับ ภายในเขตอำนาจของตนได้

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติใน มาตรา 19 มาตรา 20 และ มาตรา 21 ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการ สอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับ เป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินการสอบสวน

ในเขตท้องที่ได้มีพนักงานสอบสวนหลายคนการดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้า ในท้องที่นั้นหรือผู้รักษาการแทน

มาตรา 19 ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำความผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่

(2) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่มีอีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง

(3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกัน ในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป

(4) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน

(5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง

(6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง

พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

มาตรา 21 ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดนั้นมีอำนาจชี้ขาด แต่ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในระหว่างหลายจังหวัด ควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้ชี้ขาด

อาจสรุปเป็นหลักเกณฑ์ได้ว่า

1. พนักงานสอบสวนในเขตกรุงเทพมหานครคือข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้น นายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

2. พนักงานสอบสวนนอกเขตกรุงเทพมหานคร คือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

3. เมื่อความผิดเกิด อ่าง หรือเชื่อว่าเกิดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ หรือกรณีความผิดเกิดหลายท้องที่เกี่ยวพันกันหรือกรณีไม่แน่ชัดว่าเกิดในท้องที่ใดหลายท้องที่

แต่อย่างไรดี กฎหมายใหม่หลายฉบับให้มีพนักงานสอบสวนตามกฎหมายนั้นๆ มีอำนาจสอบสวนคดีบางประเภทเป็นการเอกเทศจากพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน เช่น พนักงานสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ตาม พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งมีอำนาจสอบสวนในคดีตาม **มาตรา 23** “ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษและเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี” , เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับคดีล้มละลายตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 **มาตรา 160 วรรคหนึ่ง** “ในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย ถ้ามีเหตุควรเชื่อได้ว่าลูกหนี้หรือผู้หนึ่งผู้ใดได้กระทำความผิดในทางอาญาเกี่ยวกับการล้มละลาย ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย” เป็นต้น

พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีได้กำหนดหลักทั่วไปว่าด้วยการสอบสวนดังนี้

1. พนักงานสอบสวนต้องทำใจเป็นกลาง ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ต้องการแต่ความจริงโดยบริสุทธิ์เท่านั้น ฉะนั้นการถามควรระวังอย่าเป็นคำถามที่แนะนำให้ผู้ให้ถ้อยคำคล้อยตาม หรือชี้ช่องอย่างใดอย่างอื่นในเวลาถาม

2. การสอบสวนต้องกระทำโดยมิชักช้า แม้กฎหมายให้อำนาจการควบคุมโดยร้องขอต่อศาลได้ก็ตาม แต่อย่าลืมว่าการสอบสวนล่าช้าทำให้เดือดร้อนแก่คู่กรณีและพยาน และอาจทำให้ข้อเท็จจริงผันแปรไป ผู้สอบสวนจึงชอบที่จะกระทำโดยไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลสั่งขังตัวได้ก็จะดี

3. การอ้างเหตุขออำนาจศาล ชอบที่จะขอในเมื่อจำเป็นจริงๆ แม้ศาลจะอนุญาตขังหากภายหลังปรากฏว่าเหตุที่จะขอไม่สมควรก็ต้องรับผิดชอบในทางวินัย

4. ผู้สอบสวนจะต้องให้ความสะดวกแก่พยานในคดี

5. ผู้สอบสวนมีหน้าที่จะต้องติดตามและทำสำนวนการสอบสวนให้สำเร็จโดยเร็ว

6. ถ้าสำนวนใดส่งไปยังพนักงานอัยการขอให้ฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ต้องหมั่นไปติดตามกับพนักงานอัยการ เพื่อที่จะได้ทราบหากมีข้อบกพร่อง เพื่อพนักงานอัยการจะได้ชี้แจงสั่งตามสมควรได้สะดวกและเกิดผลดีแก่คดี

การสอบสวนนับได้ว่าเป็นงานเริ่มต้นที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินคดีอาญา เป็นด่านแรกที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิ ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าในฐานะผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย เนื่องจากว่าการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นไปอย่างถูกต้องทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายของเจ้าพนักงานที่กำการสอบสวน ย่อมส่งผลดีต่อพนักงานอัยการและศาลในการดำเนินคดีต่อไป

ดังนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกและฝึกอบรมเป็นอย่างดี และต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตัวสูง คือ ต้องเป็นบุคคลที่มีความขยัน อดทนกล้าหาญ ฉลาด ตื่นตัวเสมอ มีความจดจำดี ช่างสังเกตคาดการณ์

อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1. อำนาจในการรวบรวมหลักฐาน

พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11)

"การสอบสวน" หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131

"ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา"

2. อำนาจในการตรวจ ค้น หมายเรียก และยึด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 บัญญัติว่า

"เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1)ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหาหรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่ายแผนที่หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้ากับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดดีแจ่มกระจ่างขึ้น

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิงให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขออนุญาตบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(2)ค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการค้น

ก.หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้วให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

ข.ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา(1) และ(3)

กรณีตาม (1)อำนาจการตรวจตัวผู้เสียหาย อาจเพื่อทราบบาดแผลหรือร่องรอยที่ถูกประทุษร้าย แต่พนักงานสอบสวนกระทำการดังกล่าวได้ก็คือเมื่อผู้เสียหายให้ความยินยอมแล้ว ส่วนการตรวจตัวผู้ต้องหานั้นเจ้าพนักงานทำได้โดยไม่ต้องรับความยินยอมของผู้ต้องหา⁵⁹

2.อำนาจในการสอบสวนผู้เสียหายและพยาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 บัญญัติว่า

⁵⁹ชัยเกษม นิติสิริ, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2554), หน้า 122.

“พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหาย หรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้น พนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นและให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสมและสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยานโดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอมและให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้”

3.อำนาจในการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ บัญญัติว่า

“ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้อยู่ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ

คำประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็ก อายุไม่เกินสิบแปดปีให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนคดีในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้นและในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถาม ปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงาน สอบสวนผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงาน สอบสวนโดยมิให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคม สงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบรวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็น เด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถาม ปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงาน สอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้ อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคม สงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้ พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้อง บันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนักบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวนและมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหาย หรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

4.อำนาจในการกักตัวบุคคล

มาตรา 137 บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้านเรือนหรือในสถานที่อื่นที่มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้นชั่วคราวเท่าที่จำเป็น”

5.อำนาจในการสอบสวนความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติของผู้ต้องหา

ตามมาตรา 138 บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา”

นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวมาข้างต้น พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นอำนาจการลงโทษปรับเพื่อระงับคดีอาญา

ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีเป็นผู้ที่มีอำนาจปรับบทลงโทษอาญาได้จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยทั่วไปหมายถึงพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองตามกฎหมายพิเศษต่าง ๆ อาจเป็นบุคคลคนเดียว เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ (มีพระราชบัญญัติวิเทศนามคม พ.ศ. 2498 เป็นต้น) ผู้ว่าราชการจังหวัด (มีพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 เป็นต้น) อธิบดี/หรือตำแหน่งเทียบเท่า (มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เป็นต้น) หรืออาจเป็นคณะกรรมการ (เช่น มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นต้น)⁶⁰

อำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวน มีกฎหมายหลักที่ให้อำนาจคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 และมาตรา 38 พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พุทธศักราช 2481 พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2499 พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่3) พุทธศักราช 2529 ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ.2546 จึง

⁶⁰ สุชุม ทองศิริ, “การเปรียบเทียบคดี : ศึกษาเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์ในการกำหนดความผิดที่อาจเปรียบเทียบคดีได้ตามกฎหมายไทย,” หน้า 30.

พิจารณาหลักเกณฑ์ของอำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37

“คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38

“ความผิดตามอนุมาตรา (2) (3) และ (4) แห่งมาตราก่อน ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบดังนี้

(1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้วคดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาที่กำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(2) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน”

จากบทบัญญัติข้างต้น สามารถแบ่งแยกหลักเกณฑ์ของอำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวน ได้ 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

2.6.4 หลักเกณฑ์การรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง

วิธีการปรับ

กรณีที่ผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิพากษา ตามมาตรา 37(1) ถือได้ว่ามิใช่อยู่ในอำนาจในการเปรียบเทียบคดีอาญาของพนักงานสอบสวน เนื่องจากเป็นสิทธิของผู้กระทำความผิดที่จะเลือกยินยอมเสียค่าปรับ แทนที่จะถูกดำเนินคดีตามขั้นตอนปกติ โดยมีต้องอาศัยความเห็นของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย จึงไม่ถือเป็นการใช้อำนาจเปรียบเทียบคดี แต่เป็นอำนาจในการบังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวนที่ทำให้คดีอาญายุติลงโดยการปรับได้ในชั้นนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนเป็นหนึ่งในเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับชำระค่าปรับ เมื่อผู้กระทำความผิดนำเงินค่าปรับในอัตราอย่างสูงมาชำระ จะปฏิเสธไม่รับค่าปรับไม่ได้

ขอบเขตของความผิด

การที่ผู้กระทำความผิดจะสามารถยินยอมเสียค่าปรับแทนการถูกดำเนินคดีตามขั้นตอนปกติตามมาตรา 37(1) นี้ อาจเป็นฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือ

พระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญาก็ได้ เพียงแต่ฐานความผิดจะต้องบัญญัติให้ลงโทษปรับสถานเดียว โดยไม่มีโทษจำคุกหรือโทษอย่างอื่นรวมอยู่ด้วย

ตามมาตรา 37 (1) กฎหมายบัญญัติให้ชำระค่าปรับกับพนักงานเจ้าหน้าที่ คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ย่อมหมายถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น จึงรวมไปถึงพนักงานสอบสวนด้วย เพราะพนักงานสอบสวนก็เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เหมือนกัน แต่กฎหมายก็บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ที่จะยอมรับค่าปรับในอัตราชั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ เช่น พศดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ ในเมื่อทำการเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปรามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (16) เป็นต้น⁶¹

การกำหนดค่าปรับ

การกำหนดค่าปรับ กล่าวถึงใน มาตรา 37(1) คือต้องชำระค่าปรับอัตราอย่างสูงตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยชำระก่อนศาลพิจารณา

การตรวจสอบการใช้อำนาจ

คดีเล็กน้อยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 37 (1) ทำให้คดีเล็กน้อยทันทีและพนักงานสอบสวนไม่ต้องส่งสำนวนไปให้อัยการเห็นชอบ จึงไม่มีการตรวจสอบการใช้อำนาจในกรณีนี้ เนื่องจากเป็นความยินยอมของผู้กระทำความผิดที่จะเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงเพื่อให้คดีอาญายุติ มิใช่การใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานที่มีอำนาจรับชำระค่าปรับ

ผลของการรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง

⁶¹ ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์ , การเลิกคดีอาญา (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2553), หน้า 13.

คดีเล็กกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37(1)

“คดีอาญาเล็กกันได้ ดังต่อไปนี้ (1) ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิด ยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา”

และคดีระงับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 79

“ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด นำค่าปรับในอัตรา อย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อน ที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป” และ สิทธิในการฟ้องคดีอาญาระงับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(3)

2.6.5 หลักเกณฑ์การเปรียบเทียบคดีอาญา

วิธีการปรับ

การเลิกคดีอาญาโดยการเปรียบเทียบนั้น ถือเป็น การเลิกคดีอาญาระหว่างรัฐ ผู้ต้องหา และผู้เสียหาย (ถ้ามี)⁶² รายละเอียดของการเปรียบเทียบกำหนดในประมวลระเบียบการ ดำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 297 ดังนี้ ถ้าคดีอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบ เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจขอที่จะ พุดชี้แจงให้ผู้เสียหายและผู้ต้องหาเข้าใจ ถ้าคู่กรณียินยอมให้เปรียบเทียบก็ให้บันทึกการ เปรียบเทียบไว้ในสมุดบันทึกและสำนวนคดีเปรียบเทียบ

มีขั้นตอนในการเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนดังนี้⁶³

⁶² คณิต ฅ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์ การพิมพ์, 2528), หน้า 138.

⁶³ สัตยญา บัวเจริญ , การเปรียบเทียบคดีอาญาและการมอบอำนาจเปรียบเทียบ , หน้า 15-16.

1. การกำหนดค่าปรับ

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับใบกล่าวโทษ หรือคำกล่าวโทษ หรือคำร้องทุกข์ หรือหนังสือจากหน่วยงานอื่น แจ้งพฤติการณ์การกระทำผิด และผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อ นามสกุล ชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำของผู้ต้องหากล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ต้องหาในการพิจารณาชั้นศาลได้ และต้องให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำด้วยความเต็มใจ มิได้ทำ หรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้ผู้ต้องหาให้การแต่อย่างใดในเรื่องที่ต่อนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134

“เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น”

และ มาตรา 135 “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น”

2. สอบถามผู้ต้องหาและผู้เสียหายถึงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

พนักงานสอบสวนจะต้องสอบถามผู้ต้องหาและผู้เสียหายว่ายินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบตามที่กำหนดค่าปรับหรือไม่ รวมทั้งถ้าคดีนั้นมีค่าทดแทน พนักงานสอบสวน

ก็ต้องดำเนินการเปรียบเทียบให้กับผู้เสียหาย หรือคดีนั้นมีเงินสินบนรางวัล พนักงานสอบสวนก็ต้องให้ผู้ต้องหาชำระเงินสินบนรางวัลตามกฎหมาย หรือคดีนี้มีของกลาง พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับของกลาง หรือคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายพนักงานสอบสวนก็สอบถามเฉพาะผู้ต้องหาถึงความยินยอมให้เปรียบเทียบหรือไม่เท่านั้น

ถ้าผู้ต้องหายินยอมชำระเงินค่าปรับตามที่กำหนด และผู้เสียหายยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบ หรือผู้ต้องหายินยอมชำระเงินสินบนรางวัลหรือดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับของกลางแล้ว เป็นต้น พนักงานสอบสวนจึงให้ผู้ต้องหาชำระเงินค่าปรับนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา **มาตรา 38(1)**

“ความผิดตามอนุ มาตรา (2), (3) และ (4) แห่งก่อน ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าว เห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับ โทษถึงจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบดังนี้ (1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้ว ไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาที่กำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป”

3.วิธีการชำระเงินค่าปรับ

ผู้ต้องหาต้องชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่พนักงานสอบสวนกำหนดภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน 15 วัน หากผู้ต้องหาไม่มาชำระเงินให้ครบภายในเวลาที่กำหนด พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการเข้าสู่กระบวนการสอบสวนโดยการออกหมายเรียก ออกหมายจับ และจับกุมตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดีสู่ศาลต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา **มาตรา 38(2)**

“ในคดีที่มีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้ เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน”

4. การชำระเงินและบันทึกการเปรียบเทียบ

เมื่อผู้ต้องหาส่งมอบเงินตามจำนวนที่พนักงานสอบสวนกำหนดค่าปรับครบแล้ว พนักงานสอบสวนก็ต้องบันทึกรายละเอียดลงในแบบบันทึกการเปรียบเทียบตามที่ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีกำหนดไว้คือ ตามแบบคดีอาญาทั่วไป และตามแบบคดีจราจรทางบก ซึ่งจัดไว้เป็นชุดๆ ละ 2 แผ่น เรียงตามลำดับเลขคดีของแต่ละประเภทคดี ให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหาย (ถ้ามี) ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน รวมทั้งพนักงานสอบสวนลงชื่อไว้ในฐานะผู้สอบสวน

5. การออกใบเสร็จรับเงินค่าปรับ

เมื่อบันทึกการเปรียบเทียบแล้วพนักงานสอบสวนจะต้องบันทึกรายละเอียดลงในใบเสร็จรับเงินค่าปรับซึ่งจะแยกประเภทคดีแต่ละประเภทไว้แบ่งเป็นชุดๆ ละ 3 แผ่น และให้ผู้ต้องหาลงชื่อในใบเสร็จรับเงิน หลังจากนั้นก็ฉีกต้นฉบับส่งมอบให้กับผู้ต้องหาไปเป็นหลักฐาน ยืนยันว่าคดีเปรียบเทียบนี้ได้เลิกกันเป็นอันเสร็จเด็ดขาด ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 38(2) สิทธิในการนำคดีอาญานี้มาฟ้องยอมระงับไป ตามมาตรา 39(3)

6. การลงประจำวัน

พนักงานสอบสวนจะต้องบันทึกลงรายงานประจำวันเป็นรายคดี เช่น คดีที่มีค่าทดแทน หรือเงินสินบนรางวัล หรือมีของกลาง เป็นต้น โดยให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน หรืออาจลงประจำวันรวมกันหลายคดีก็ได้ ในระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนในวันนั้น โดยให้ปรากฏเลขคดี ชื่อผู้ต้องหา ชื่อหา จำนวนเงินที่เปรียบเทียบ ซึ่งผู้ต้องหาและผู้เสียหายไม่ต้องลงชื่อก็ได้ ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 9 บทที่ 1 ข้อ 300

7. การส่งบันทึกการเปรียบเทียบไปยังพนักงานอัยการ

พนักงานสอบสวนจะต้องทำการรวบรวมบันทึกการเปรียบเทียบแผ่นต้นฉบับ รวมทั้งเอกสารประกอบการสอบสวน (ถ้ามี) เป็นสำนวนคดีเดี่ยวหรือหลายคดีรวมกันก็ได้ แล้วทำหนังสือส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนโดยไม่ชักช้า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคท้าย

“แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการ เปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน”

8. การส่งมอบให้เจ้าหน้าที่การเงิน

พนักงานสอบสวนจะต้องลงชื่อรับรองความถูกต้องในเรื่องจำนวนใบเสร็จรับเงินและจำนวนเงินตามใบเสร็จรับเงิน ไว้ด้านหลังใบเสร็จใบสุดท้าย แล้วนำส่งให้เจ้าหน้าที่การเงินของสถานีตำรวจหรือหน่วยงานนั้นลงชื่อรับมอบเงินเป็นหลักฐาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการส่งเงินนั้นไปยังกองการเงินกรมตำรวจ กรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การส่วนบริหารตำบล หรือธนาคาร แล้วแต่กรณีตามระเบียบเกี่ยวกับการเงิน

ขอบเขตของความผิด

บทบัญญัติมาตรา 37(2)-(4) วางหลักเกณฑ์ฐานความผิดที่เปรียบเทียบได้
ดังนี้⁶⁴

⁶⁴ ธีสุทธิ พันธ์ฤทธิ , การเลิกคดีอาญา , หน้า 33-38.

มาตรา 37(2) ในความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่า ความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท สถาน ความผิดที่คดีอาญาจะเลิกกันได้ตามมาตรา 37 (2) มี 4 กรณี ได้แก่

1.ความผิดที่เป็นลหุโทษ มาตรา 102 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่านี้มาด้วยกัน”

ลหุโทษ หมายถึง ความผิดอาญาแผ่นดินที่มีโทษเล็กน้อย ซึ่งกฎหมายได้กำหนดโทษ ไว้เพียงจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น ความผิดลหุ โทษจึงได้แก่ความผิดสถานเบา ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 367 ถึงมาตรา 398

แต่อย่างไรก็ตามความผิดลหุโทษนี้ กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เป็นความผิดอันยอม ความได้ ดังนั้นแม้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ไม่ตั้งใจดำเนินคดี ก็ไม่ทำให้คดีระงับไปได้ แต่ ความผิดลหุโทษนี้เจ้าพนักงานสามารถเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่ได้ทำ การเปรียบเทียบแล้ว คดีก็เป็นอันระงับสิ้นไป

2.ความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ ในปัจจุบันความผิดที่มีอัตรา โทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ อยู่ในความหมายของความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102

3.คดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ในกรณีที่มีโทษ ปรับสถานเดียวเกินหนึ่งหมื่นบาทต้องบังคับตาม 37 (1) คือเป็นเรื่องที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำ ความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราโทษอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น คดีจึงจะเลิกได้

อนึ่ง ในกรณีที่กฎหมายได้บัญญัติโทษอื่นรวมอยู่ด้วย เช่น จำคุก กักขัง ริบทรัพย์สิน เหล่านี้พนักงานสอบสวนจะทำการเปรียบเทียบในความผิดลหุโทษ แม้จะมีโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย พนักงานสอบสวนก็สามารถทำการเปรียบเทียบได้

4. ความผิดออกกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หมายถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับภาษีอากรทุกชนิดซึ่งบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติไม่ว่าจะเป็นภาษีรัชฎาการ ศุลกากร ภาษีที่ดิน ภาษีโรงเรือน หรือภาษีอื่นซึ่งราษฎรจะต้องเสียให้แก่รัฐตามกฎหมายล้นแต่อยู่ในความหมายนี้ อำนาจเปรียบเทียบคดี ตามความผิดกฎหมายแผนกภาษีอากรตามมาตรา 37 (2) นี้ ต้องเป็นความผิดอันมีกำหนดโทษปรับสถานเดียว (ฎีกาที่ 790/2479)

มาตรา 37 (3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร ในอนุมาตรา 3 นี้ เป็นการจำกัดคดีว่าต้องเกิดเฉพาะในกรุงเทพมหานคร หากเป็นต่างจังหวัดต้องบังคับตามอนุมาตรา (2)

มาตรา 37 (4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น ข้อนี้เป็นบทบัญญัติที่ให้คดีอาญาเลิกกันได้อย่างกว้างขวาง สุดแล้วแต่นโยบายของรัฐที่จะบัญญัติให้คดีประเภทใด ซึ่งสามารถเปรียบเทียบทางเจ้าพนักงานได้ โดยไม่ต้องฟ้องศาล เช่น คดีอาญาเลิกกันตามมาตรา 37 (4) โดยการเปรียบเทียบคดีตามพระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา 102,102 ทวิ ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดตกลงยินยอมและใช้ค่าปรับก่อนถูกฟ้องคดีเท่านั้น (ฎีกาที่ 4082/2534)

คดีอาญาตามกฎหมายอื่นที่ให้อำนาจเปรียบเทียบได้ ในกรณีที่มีกฎหมายพิเศษใด ให้อำนาจเปรียบเทียบไว้ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีอำนาจเปรียบเทียบได้ ซึ่งก็เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานอื่นที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ก็ได้แล้วแต่กรณี เช่น ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 31 บัญญัติว่า

“ผู้ที่ขายหรือนำออกแสดงเพื่อขายซึ่งสุราที่รู้ว่าจะทำขึ้นฝ่าฝืนมาตรา 5 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท”

แม้ว่าความผิดดังกล่าวนี้ไม่ใช่ความผิดลหุโทษ แต่ก็ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเปรียบเทียบปรับได้⁶⁵ คดีเลิกกันตาม ป.วิ.อ.มาตรา 37 (1) ต่างกับเลิกกันโดยการเปรียบเทียบคือ

⁶⁵ สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง , “การบังคับโทษปรับ”, หน้า 30.

คดีเลิกกันโดยการชำระค่าปรับในอัตราสูงหรือโดยชำระเงินตามเช็ค หรือประการอื่นตามที่กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขไว้ ทำให้คดีเลิกกันทันทีและพนักงานสอบสวนไม่ต้องส่งสำนวนไปให้อัยการเห็นชอบด้วย

การกำหนดค่าปรับ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 (1) บัญญัติว่า

“เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาเห็นสมควรเปรียบเทียบปรับ ผู้ต้องหาแล้วขึ้นไปให้พนักงานสอบสวนกำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระเมื่อผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น

ถ้าผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน 15 วันแล้วคดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด”

กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ยินยอมชำระค่าปรับตามจำนวนที่พนักงานสอบสวนกำหนดไว้ หรือไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลา 15 วัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 (2) บัญญัติว่า

“ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่พนักงานสอบสวนกำหนดเงินค่าปรับที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนด 15 วัน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป กล่าวคือส่งตัวผู้ต้องหากับสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ”

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 301 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกำหนดค่าปรับดังต่อไปนี้

“การกำหนดเงินค่าเปรียบเทียบแก่ผู้กระทำผิดให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงฐานะของผู้กระทำผิดและความร้ายแรงของความผิด แต่ต้องไม่เกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ และพนักงานสอบสวนอาจผ่อนผันให้ผู้ต้องหาผ่อนชำระเงินภายในกำหนด 15 วันก็ได้ ถ้าครบกำหนดไม่ชำระก็ให้ดำเนินคดีทางศาลต่อไป”

ในทางปฏิบัติขั้นนี้ก็คือ ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายนั้นกำหนดค่าปรับที่จะให้ผู้ต้องหาชำระก่อน ซึ่งค่าปรับที่กำหนดนี้ ต้องไม่สูงกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยปกติจะต่ำกว่าจำนวนค่าปรับที่กฎหมายกำหนด และจะต่ำกว่าเพียงใดก็ได้กฎหมายได้บังคับไว้ แต่จะไม่กำหนดค่าปรับไม่ได้ คงกำหนดตามที่เห็นสมควรตามความหนักเบาแห่งข้อหาสำหรับพฤติการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ในกรณีที่ผู้ต้องหาและผู้เสียหายไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบ เจ้าพนักงานก็ไม่มีอำนาจเปรียบเทียบได้แม้ผู้ต้องหาจะยินยอมเพียงฝ่ายเดียวคดีก็ยังไม่เลิกกัน ต้องให้ผู้เสียหายยินยอมด้วย ในเมื่อคดีนั้นเกิดมีผู้เสียหาย ทั้งนี้ เจ้าพนักงานอาจบันทึกความยินยอมเช่นนี้ไว้ในคำให้การที่ให้ไว้แต่แรก ก็ได้มีผลเป็นการยินยอมให้เปรียบเทียบเหมือนกัน⁶⁶

กรณีที่มีระเบียบพิเศษของกระทรวงระบุเกี่ยวกับการกำหนดเงินค่าปรับไว้ ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ. สุรา กระทรวงการคลัง กำหนดให้เปรียบเทียบอย่างต่ำไว้ หรือ พ.ร.บ. ป่าไม้ กรมป่าไม้ ตกลงกับกระทรวงมหาดไทยให้เปรียบเทียบปรับอย่างต่ำไว้ พนักงานสอบสวนก็ต้องกำหนดค่าปรับตามนั้น⁶⁷ เมื่อมีการยินยอมให้เปรียบเทียบแล้ว เจ้าพนักงานก็จะกำหนดวันให้ผู้ต้องหาชำระหรือจะให้ชำระในขณะที่เปรียบเทียบนั้นก็ได้ เมื่อชำระเงินแล้วคดีก็เป็นอันเลิกกัน สำหรับการกำหนดชำระวันอื่นนั้นสุดแล้วแต่เจ้าพนักงานจะเห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินสิบห้าวัน เมื่อชำระภายในกำหนดระยะเวลาคดีก็เป็นอันเสร็จเด็ดขาด ถ้าไม่ชำระภายในเวลาดังกล่าวก็ต้องดำเนินคดีต่อไป ถือว่าคดีอาญายังไม่เลิกกัน⁶⁸

คดีมีค่าทดแทนหมายถึงคดีที่มีผู้ได้รับความเสียหายและมีสิทธิจะได้รับค่าเสียหายจากผู้กระทำผิด เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 393 หรือผู้ต้องหาขับรถชน

⁶⁶ ธีสุทธี พันธุ์ฤทธิ , การเลิกคดีอาญา , หน้า 60.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน , หน้า 61.

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 60-61.

ผู้เสียหายบาดเจ็บในลักษณะลหุโทษ พนักงานสอบสวนอาจจะเปรียบเทียบปรับในความผิดอาญา และกำหนดเงินที่จะชำระค่าบาดแผล ที่บาดเจ็บนั้นด้วยก็ได้ เมื่อผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เรื่องก็เสร็จไปทั้งอาญาและทางแพ่ง⁶⁹ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 298 ถ้าเป็นคดีมีค่าทดแทน นอกจากจำนวนเงินที่เปรียบเทียบแล้ว หากผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมตกลงในค่าทดแทน ก็จัดการไปตามที่ทั้งสองฝ่ายปรองดองกันได้ ถ้าไม่ตกลงก็ลงรายงานประจำวันไว้เป็นหลักฐาน เพื่อคู่กรณีจะได้ฟ้องเรียกทางศาลอีกส่วนหนึ่ง

ในทางปฏิบัติการเปรียบเทียบในคดีมีค่าทดแทนซึ่งผู้เสียหายได้รับจากการกระทำผิดของผู้ต้องหา จะสำเร็จก็เมื่อผู้เสียหายพอใจในค่าตอบแทนที่ผู้ต้องหายินยอมชดใช้ให้แล้ว เช่น คดีทำร้ายร่างกายไม่ถึงบาดเจ็บตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 ซึ่งผู้ต้องหาต้องการให้คดีแล้วเสร็จไปในชั้นสอบสวนเปรียบเทียบปรับเป็นพินัยหลวงความยินยอมของผู้เสียหายยอมชดใช้ในอยู่กับค่าทดแทนที่เขาควรจะได้จากผู้ต้องหาการที่ผู้ต้องหายินยอมชดใช้ค่าเสียหายทดแทนจนผู้เสียหายพอใจแล้ว ก็ยอมยินยอมให้เปรียบเทียบเอง โดยในส่วนของค่าทดแทนนี้กฎหมายให้คู่กรณีตกลงกันเอง หรือให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนให้ก็ได้⁷⁰

ในบางคดีเปรียบเทียบกันได้ เพราะทั้งผู้เสียหายกับผู้ต้องหาต่างไม่ยากให้คดีล่าช้าไปถึงโรงถึงศาลจึงตกลงให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาให้เสร็จกันไป ในกรณีนี้คู่กรณีอาจเจรจาเกี่ยวกับค่าทดแทนซึ่งผู้เสียหายควรจะได้รับจากผู้ต้องหาเพื่อจะได้ไม่ต้องไปฟ้องร้องคดีแพ่งยังโรงศาลอันจะเป็นการยุ่งยาก หากตกลงกันไม่ได้กฎหมายก็ให้พนักงานสอบสวนกะจำนวนให้ตามที่เห็นสมควร แต่ถ้าพนักงานสอบสวนกะให้แล้วผู้เสียหายยังไม่พอใจจะไม่ยอมรับค่าตอบแทนตามกะนั้นแล้วไปฟ้องเรียกยังโรงศาลก็ทำได้⁷¹

⁶⁹ ราชฎ เจริญฉ่ำ, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545), หน้า 227.

⁷⁰ สมพร พรหมพิตร, การเปรียบเทียบคดีอาญา (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2539), หน้า 23.

⁷¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

ในคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายแต่ฝ่ายเดียว มักไม่มีปัญหาหากผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ เพราะรัฐซึ่งเป็นผู้เสียหายในความผิดนั้นๆ เมื่อได้สังเกตเห็นถึงประโยชน์ที่รัฐควรได้แล้ว ย่อมแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายนั้นๆ เอง⁷²

ของกลางในคดีอาญาที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบคดี

กรณีเป็นของกลางที่ผู้เสียหายควรได้คืน หากผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมคืนของกลางให้ผู้เสียหาย พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการเปรียบเทียบ ถ้าเป็นของกลางที่ผู้เสียหายควรได้คืน เช่น ของกลางนั้นเป็นของผู้เสียหายโดยชอบและไม่มีผู้เสียหายกรรมสิทธิ์ หรือหลักฐานการเถียงกรรมสิทธิ์นั้นรับฟังไม่ได้ก็ให้พนักงานสอบสวนส่งคืนของกลางนั้นให้แก่ผู้เสียหายไปพร้อมกับให้ลงลายมือชื่อรับของกลางนั้นไว้เป็นหลักฐานในสำนวน⁷³

หากของกลางเป็นของผิดกฎหมาย ข้อหาหรือของกรมอัยการวางแนวทางว่า ถ้าพนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับและผู้ต้องหายอมใช้ค่าปรับ แต่ไม่ยินยอมยกของกลางอันเป็นของผิดกฎหมายให้เป็นของหลวง ก็ให้พนักงานสอบสวนระงับการเปรียบเทียบคดีนั้นเสีย แล้วส่งสำนวนพร้อมด้วยตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เพื่อฟ้องต่อศาลต่อไป ซึ่งตรงกับ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 302 บัญญัติว่า

“ในคดีเปรียบเทียบมีของกลางที่จะต้องริบตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ถ้าผู้ต้องหาหรือเจ้าของยินยอมยกให้เป็นของแผ่นดินก็ให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำยินยอมรับไว้ต่อไปได้”

กล่าวคือผู้ต้องหาหรือเจ้าของจะต้องยินยอมยกของกลางที่ผิดกฎหมายนี้ให้เป็นของแผ่นดิน พนักงานสอบสวนจึงจะทำการเปรียบเทียบได้

⁷² เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

⁷³ ธีสุภดี พันธุ์ฤทธิ์, การเลิกคดีอาญา, หน้า 79.

ส่วนการริบของกลางนั้นเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจริบได้ ทั้งนี้อำนาจริบของกลางซึ่งผู้ใดทำ ใช้ มีไว้ขาย หรือทอดตลาดเป็นความผิดก็ดีเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 – 34 ดังนั้น ของกลางสิ่งใดเป็นของควรริบตามกฎหมาย ในทางปฏิบัติเวลานี้ถือตามหนังสืออัยการนิเทศ พ.ศ. 2491 ให้พนักงานสอบสวนต้องรักษาไว้เพื่อดำเนินการตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1327 ซึ่งบัญญัติว่า

“ภายในบังคับแห่งกฎหมายอาญากรรมสิทธิ์แห่งสิ่งใด ๆ ซึ่งได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยประการอื่น และได้ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาลนั้น ท่านว่าตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของมิเรียกเอาภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันส่ง หรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของ ท่านให้ผ่อนเวลาออกไปเป็น 5 ปี”⁷⁴

การทำสำนวนสอบสวนของพนักงานสอบสวน

1.กรณีที่มีการเปรียบเทียบปรับ

ผู้ต้องหายอมชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37(1) ไม่ต้องทำสำนวนการสอบสวนเสมอไป แต่กรณีเปรียบเทียบปรับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37(2)(3)(4) ต้องทำสำนวนการสอบสวนเสมอไป แต่ตามปกติจะมีบันทึกแผ่นเดียวมีสองหน้า ซึ่งจะมีคำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหา คำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษของผู้เสียหายหรือเจ้าพนักงานของรัฐ และคำยินยอมของผู้เสียหายกับผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาได้เป็นเงินเท่าใด กรณีมีค่าทดแทนก็มีคำยินยอมชดใช้ค่าทดแทนต่อกันด้วย แล้วพนักงานสอบสวนจะส่งบันทึกเปรียบเทียบนั้น ไปยังอัยการเพื่อเห็นชอบและจะมีผลให้คดีนั้นเสร็จเด็ดขาดหรือเลิกกันไปได้⁷⁵

2.กรณีที่ไม่มีการเปรียบเทียบปรับ

⁷⁴เรื่องเดียวกัน , หน้า 79.

⁷⁵สมพร พรหมนิตาธร, การเปรียบเทียบคดีอาญา, หน้า 16.

ถ้าชั้นแรกผู้ต้องหาไม่ยอมให้เปรียบเทียบ หรือผู้ต้องหายอมให้เปรียบเทียบแต่ผู้เสียหายไม่ยินยอมพนักงานสอบสวนก็เปรียบเทียบไม่ได้จึงต้องทำสำนวนสอบสวนเต็มรูปแบบคือมีคำให้การผู้เสียหาย คำให้การผู้ต้องหา คำให้การพยานบุคคล พยานเอกสารหรือพยานวัตถุ รวมทั้งของกลางและรายงานอื่นๆที่จำเป็น พร้อมทำความเข้าใจควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องเสนอต่ออัยการพร้อมสำนวน กรณีนี้ถ้าอัยการเห็นว่าเป็นความผิดเล็กน้อยและผู้ต้องหาไม่ควรต้องรับโทษถึงจำคุก ก็มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144⁷⁶

ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจดังต่อไปนี้

ก. สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

ข. เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้วสั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

การตรวจสอบการใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับ

การเปรียบเทียบคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวนมีหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 ในคดีความผิดตามมาตรา 37 ถ้าพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุกให้มีอำนาจเปรียบเทียบตามมาตรา 38

ส่วนการเปรียบเทียบคดีอาญาโดยพนักงานอัยการตามที่บัญญัติในมาตรา 144 ว่าในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ และพนักงานอัยการเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดี

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ได้ตามมาตรา 144 (1) หรือ มาตรา 144 (2) การเปรียบเทียบโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับได้ตามมาตรา 39 (3)

เมื่อพนักงานสอบสวนส่งบันทึกการเปรียบเทียบไปยังพนักงานอัยการแล้วถ้าหากพนักงานอัยการเห็นว่าเป็นความผิดเล็กน้อยและผู้ต้องหาไม่ควรต้องรับโทษถึงจำคุก ก็มีอำนาจดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 144 กล่าวคือ

“ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดที่อาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(2) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้วสั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้”

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144 มิได้กำหนดว่าเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีประเภทนี้มายังพนักงานอัยการแล้วพนักงานอัยการจะต้องจัดการอย่างไร แต่เป็นที่เข้าใจกันว่าการที่กฎหมายบัญญัติให้ส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการก็เพื่อให้พนักงานอัยการตรวจสอบว่าการเปรียบเทียบที่พนักงานสอบสวนดำเนินการไปแล้วนั้นถูกต้องหรือไม่ทางปฏิบัติ⁷⁷

ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 96 และ 97 กำหนดให้พนักงานอัยการดำเนินการดังนี้

1. เมื่อได้รับสำนวนคดีเปรียบเทียบให้พนักงานอัยการตรวจพิจารณาและสั่งคดีให้เสร็จก่อนกำหนดหนึ่งเดือน

⁷⁷ เรื่องเดียวกัน , หน้า 86-87.

2. ถ้าเห็นว่าการเปรียบเทียบชอบแล้วพนักงานอัยการจะบันทึกไว้ที่สำนวนเปรียบเทียบว่า “การเปรียบเทียบชอบแล้ว

แต่ถ้าเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องมายังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสอง หรือวรรคสาม ให้พนักงานอัยการพิจารณาดังนี้

1. ถ้าเป็นสำนวนที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง แต่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง หากเป็นคดีทั่วไปพนักงานอัยการจะแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาเพื่อฟ้องศาลต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (1) แต่หากคดีนั้นเป็นความผิดที่เปรียบเทียบได้ เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทน การส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เช่น พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการโดยความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งสำนวนเช่นนี้ไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย หากอัยการสั่งฟ้องก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปฟ้อง กรณีนี้ถ้าอัยการสั่งฟ้องและเห็นว่าเป็นคดีที่เปรียบเทียบได้ก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนจัดการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาแทนการส่งตัวผู้ต้องหาไปฟ้อง ซึ่งการเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 ดังกล่าวข้างต้น

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยอมให้เปรียบเทียบ หรือผู้ต้องหายอมให้เปรียบเทียบแต่ผู้เสียหายไม่ยอม หรือพนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบตามคำสั่งอัยการแล้ว แต่ผู้ต้องหาไม่มีเงินชำระค่าปรับตามเปรียบเทียบหรือมีเงินแต่ไม่ยอมชำระค่าปรับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 ภายใน เวลาไม่เกินสิบห้าวัน พนักงานสอบสวนก็ต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนไปให้อัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไปกรณีเช่นนี้พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลตามที่ได้มีคำสั่งไว้⁷⁸

⁷⁸ กมล วรรณประภา, อัยการกับความมั่นคงของชาติ, (กรุงเทพมหานคร: อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายกมล วรรณประภา, 2537), หน้า 31.

2. ถ้าเป็นสำนวนที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งตัวผู้ต้องหา และพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องหากคดีนั้นเป็นคดีความผิดที่เปรียบเทียบได้ เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนไปยังพนักงานสอบสวนเดิมให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือไปยังพนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144 (2)⁷⁹

ผลของการเปรียบเทียบคดีอาญา

คดีอาญาในกรณีความผิดที่เปรียบเทียบปรับนั้น เป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 และสิทธิการนำคดีนั้นมาฟ้องในทางอาญาย่อมระงับไปตามมาตรา 39(3) “สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้ (3) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37”

ดังนั้น กล่าวได้ว่า การเปรียบเทียบคดีอาญาของพนักงานสอบสวนนั้นมีผลทำให้อาญาเลิกกันในชั้นพนักงานสอบสวนซึ่งช่วยลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลได้ โดยคดีอาญานั้นจะยุติตั้งแต่ในชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเต็มขั้นตอนอันจะช่วยให้ขั้นตอนต่อไปเช่น ชั้นอัยการ ชั้นศาล หรือราชทัณฑ์ มีประสิทธิภาพในการจัดการคดีต่างๆ มากขึ้น และลดปัญหาที่ผู้กระทำความผิดอาจได้รับผลร้ายของโทษจำคุกระยะสั้นคือกลายเป็นอาชญากรต้องกลับเข้าสู่วังวนของการก่ออาชญากรรม

2.7 มาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

⁷⁹ ธีสุภดี พันธุ์ฤทธิ์ , การเลิกคดีอาญา, หน้า 89.

ประเด็นของมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนในพระราชบัญญัติ
 จราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีรายละเอียดสำคัญที่จะกล่าวถึงได้แก่ โทษและมาตรการบังคับ และ
 มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

2.7.1 โทษและมาตรการบังคับ

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้กำหนดโทษและมาตรการบังคับไว้ดังนี้

1. โทษจำคุก

2. โทษปรับ

3. การริถอนสิทธิการขับรถ และการเรียกราคาหรือค่าเสียหาย

การริถอนสิทธิการขับรถ เช่น การสั่งพักใช้หรือเพิกถอน หรือยึดใบอนุญาต
 ขับขี่ มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 43 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด
 ให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ
 ประสาท ทั้งนี้ตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมี
 อำนาจจัดให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่รถบางประเภทตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจา
 นุเบกษาว่าได้เสพยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามวรรคหนึ่ง
 หรือไม่ และหากผลการตรวจสอบในเบื้องต้นปรากฏว่าผู้ขับขี่นั้นไม่ได้เสพก็ให้ผู้ขับขี่นั้นขับรถต่อไป
 ได้

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ตรวจสอบให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงาน
 สอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้เพื่อดำเนินการตรวจสอบได้
 ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณีเพื่อให้การตรวจสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็วและเมื่อผู้นั้นยอมรับ

การตรวจสอบแล้วหากผลการตรวจสอบในเบื้องต้นปรากฏว่าไม่ได้เสียก็ให้ปล่อยตัวไปทันที การตรวจสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 157 ทวิ ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการที่ทำให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่ตาม มาตรา 43 ทวิ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการที่ทำให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ตาม มาตรา 43ตรี ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าพันบาท

ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 43ทวิ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอีกหนึ่งในสามและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 43ทวิ วรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปีและปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาทและให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่และถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาทและให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรา 162 ในคดีที่ผู้ขับขี่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้น ๆ นอกจากจะได้รับโทษตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าหากให้ผู้ขับขี่นั้นขับรถต่อไปอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ศาลมีอำนาจสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้ขับขี่นั้นได้

มาตรา 161 ในกรณีที่ผู้ขับขี่ผู้ใดได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ผู้บังคับการตำรวจจราจร ผู้บังคับการตำรวจทางหลวง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ดำรง ตำแหน่งดังกล่าว มีอำนาจสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ของผู้ขับขี่นั้นเมื่อครั้งละไม่เกินหกสิบวัน

ผู้สั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ที่ตามวรรคหนึ่งอาจบันทึกการยึดและคะแนนไว้ด้านหลังใบอนุญาตขับขี่ที่ถูกยึดและดำเนินการอบรมทดสอบผู้ขับขี่ที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่สองครั้งภายในหนึ่งปี รวมทั้งสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่เสียคะแนนมากของผู้ขับขี่นั้นที่กำหนดครั้งละไม่เกินเก้าสิบวัน

การดำเนินการบันทึกคะแนน อบรม ทดสอบผู้ขับขี่ที่กระทำผิด และการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้ขับขี่ซึ่งถูกสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ที่ตามวรรคหนึ่ง หรือถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่ตามวรรคสอง มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วัน ที่ถูกสั่งยึดหรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่

ให้อธิบดีวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคสี่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์ ถ้าไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าอธิบดีวินิจฉัยไม่ให้ยึดใบอนุญาตขับขี่หรือไม่พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ตามคำอุทธรณ์ของผู้ขับขี่

คำวินิจฉัยของอธิบดีให้เป็นที่สุด

ส่วนการเรียกราคาหรือค่าเสียหาย มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 163 คดีที่มีผู้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับทางหลวงหรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้น ๆ ถ้าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่สัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำหรือติดตั้งไว้ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้กระทำความผิด ให้พนักงานอัยการ เรียกราคาหรือค่าเสียหายสำหรับสัญญาณจราจร หรือเครื่องหมายจราจรดังกล่าวด้วย

4. มาตรการว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในลำดับถัดไป

2.7.2 มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522

มาตรา 140 เมื่อเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น เกี่ยวกับรถนั้น ๆ จะว่ากล่าวตักเตือนผู้ขับขี่หรือออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบก็ได้ ในกรณีที่ไม่พบตัวผู้ขับขี่ก็ให้ติดหรือผูกใบสั่งไว้ที่รถที่ผู้ขับขี่เห็นได้ง่าย

สำหรับความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา 157/1 มาตรา 159 มาตรา 160 มาตรา 160 ทวิ และมาตรา 160 ตริ ห้ามมิให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือทำการเปรียบเทียบ

ในการออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะเรียกเก็บใบอนุญาตขับขี่ไว้ เป็นการชั่วคราวก็ได้แต่ต้องออกใบรับแทนใบอนุญาตขับขี่ให้แก่ผู้ขับขี่ไว้ และเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องริบนำใบอนุญาตขับขี่ที่เรียกเก็บไว้ไปส่งมอบพนักงานสอบสวนภายในแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ออกใบสั่ง

สำหรับแทนใบอนุญาตขับขี่ที่ออกให้ตามวรรคสาม ให้ใช้แทนใบอนุญาตขับขี่ได้เป็นการชั่วคราวไม่เกินเจ็ดวัน เมื่อเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวน ได้ว่ากล่าวตักเตือนหรือทำการเปรียบเทียบปรับและผู้ขับขี่ได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้คืนใบอนุญาตขับขี่ทันที

ในกรณีเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบสั่งแต่ไม่พบตัวผู้ขับขี่ ให้สันนิษฐานว่าเจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถเป็นผู้กระทำผิดดังกล่าว เว้นแต่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้อื่นเป็นผู้ขับขี่

การกำหนดจำนวนค่าปรับตามที่เปรียบเทียบ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 145 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินอกจากความผิดที่กำหนดโทษไว้ในมาตรา 157/1 มาตรา 159 มาตรา 160 มาตรา 160 ทวิ และมาตรา 160 ตริ ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนได้

ในกรณีที่ได้ขับชนหรือโดนคนเดินเท้าที่ข้ามทางนอกทางข้าม และอยู่ในระหว่างทางข้ามกับเครื่องหมายจราจรแสดงเขตทางข้าม หรือที่ข้ามทางนอกทางข้ามโดยลอด ข้าม หรือผ่านสิ่งปิดกั้น หรือแผงปิดกั้นที่เจ้าพนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่นำมาวาง หรือตั้งอยู่บนทางเท้าหรือกลางถนน เมื่อพนักงานสอบสวนมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ซึ่งเป็นผู้ต้องหาได้ใช้ความระมัดระวังตามความในมาตรา 32 แล้ว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยตัวผู้ต้องหาไปชั่วคราวโดยไม่มีประกันได้ เมื่อผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอ

อำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะมีดุลพินิจในการเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนในคดีความผิดใดนั้นพิจารณาตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ตาม มาตรา 145 วรรคแรก ได้แบ่งแยกความผิดไว้ 2 ลักษณะ

1. ความผิดที่เปรียบเทียบ หรือว่ากล่าวตักเตือนได้
2. ความผิดที่ไม่สามารถเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนได้

ความผิดที่ห้ามเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือน ตามมาตรา 145 วรรคแรกได้แก่

1. มาตรา 157/1 ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการที่ทำให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่ตามมาตรา 43 ทวิ หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการที่ทำให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ตามมาตรา 43 ตริ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 ทวิ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอีกหนึ่งในสาม และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรา 43 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจจัดให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่รถบางประเภทตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า ได้เสพยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามวรรคหนึ่งหรือไม่ และหากผลการตรวจสอบในเบื้องต้นปรากฏว่าผู้ขับขี่นั้นไม่ได้เสพก็ให้ผู้ขับขี่นั้นขับรถต่อไปได้

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ตรวจสอบ ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ เพื่อดำเนินการตรวจสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณีเพื่อให้การตรวจสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และเมื่อผู้นั้นยอมรับการตรวจสอบแล้ว หากผลการตรวจสอบในเบื้องต้นปรากฏว่าไม่ได้เสพ ก็ให้ปล่อยตัวไปทันที

การตรวจสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

อย่างไรก็ตาม การห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษขณะขับขี่ตามมาตรา 43 ทวิ ต้องเป็นยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษเท่านั้น เช่นนี้การสูบบุหรี่ขณะขับขี่รถจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา 43 นี้ ถึงแม้ว่าบุหรี่ยังจะเป็นยาเสพติดก็ตาม แต่ไม่ได้เป็นยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายที่ว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ รวมถึงการห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทด้วย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเท่านั้น⁸⁰

มาตรา 43 ตริ ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) หรือ (2) ผู้ตรวจการมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดรถและสั่งให้มีการทดสอบตามมาตรา 142 ด้วย

2.มาตรา 159 ผู้ขับขี่ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 59 วรรคหนึ่ง หรือขัดขวางเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มิให้เคลื่อนย้ายรถ หรือมิให้ใช้เครื่องมือบังคับรถมิให้เคลื่อนย้ายตามมาตรา 59 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งเครื่องมือบังคับรถมิให้เคลื่อนย้าย หรือเคลื่อนย้ายรถที่เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้เครื่องมือบังคับมิให้เคลื่อนย้ายตามมาตรา 59 วรรคสอง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานสอบสวน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 59 เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่เคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือใช้เครื่องมือบังคับมิให้เคลื่อนย้ายรถดังกล่าวได้

⁸⁰ นัยนา เกิดวิชัย, คำอธิบายเรียงมาตราพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 , หน้า 65.

3.มาตรา 160 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 78 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 78 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัส หรือตาย ผู้ไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (1) (5) หรือ (8) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 78 ผู้ใดขับรถหรือขี่หรือควบคุมสัตว์ในทางซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นความผิดของผู้ขี่หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์หรือไม่ก็ตาม ต้องหยุดรถ หรือสัตว์ และให้ความช่วยเหลือตามสมควร และพร้อมทั้งแสดงตัวและแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใกล้เคียงทันที กับต้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของตนและหมายเลขทะเบียนรถแก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย

ในกรณีที่ผู้ขี่หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์หลบหนีไปหรือไม่แสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่เกิดเหตุ ให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิดและให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดรถคันที่ผู้ขี่หลบหนีหรือไม่แสดงตนว่าเป็นผู้ขี่ จนนกว่าคดีถึงที่สุดหรือได้ตัวผู้ขี่ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่แสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในหกเดือนนับแต่วันเกิดเหตุ ให้ถือว่ารถนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำความผิดและให้ตกเป็นของรัฐ

มาตรา 43 ห้ามมิให้ผู้ขี่ขับรถ

(1) ในขณะหย่อนความสามารถในอันที่จะขี่

(5) ในลักษณะที่ผิดปกติวิสัยของการขับรถตามธรรมดา หรือไม่อาจแลเห็นทางด้านหน้าหรือด้านหลัง ด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้านได้พอแก่ความปลอดภัย

(8) โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น

การขับรถในขณะหย่อนความสามารถ หมายถึงการขับรถในขณะที่ร่างกายไม่สมบูรณ์ มีอาการอ่อนเพลีย ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือพักผ่อนไม่เพียงพอ การฝ่าฝืนขับไปอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ ทั้งนี้ เพราะในขณะที่ร่างกายไม่สมบูรณ์หรือมีอาการอ่อนเพลียนั้น มันเชื่อมโยงถึงอาการรับรู้ทางสมองทางประสาทด้วยการตัดสินใจไม่ฉับไวเพียงพอ เมื่อมีเหตุจำเป็นต้องตัดสินใจ ก็ไม่สามารถที่จะทำได้ดีเท่าคนที่ร่างกายสมบูรณ์⁸¹

4.มาตรา 160 ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 134 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรา 134 ห้ามมิให้ผู้ใดแข่งรถในทาง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจร

ห้ามมิให้ผู้ใดจัด สนับสนุน หรือส่งเสริมให้มีการแข่งรถในทาง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจร

5.มาตรา 160 ตริ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรา 43 ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถ

(2) ในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

ในทางปฏิบัติ เมื่อเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่า ผู้ขับขี่รายใดดื่มสุราหรือเปียร์มา เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการทดสอบว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์จากลมหายใจว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์หรือไม่⁸²

กล่าวโดยสรุป พนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีอำนาจเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนได้ ยกเว้นความผิดตามมาตรา 157/1 มาตรา 159 มาตรา 160 มาตรา 160 ทวิ และมาตรา 160 ตริ ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ได้บัญญัติถึงรายละเอียดของการเปรียบเทียบคดีหรือการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

ข้อ 311 ตามความในมาตรา 145 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ให้อำนาจเปรียบเทียบคดีการกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติจราจรทางบกแก่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งให้มีอำนาจในการว่ากล่าวตักเตือนก็ได้ จึงวางระเบียบการเปรียบเทียบคดีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ดังต่อไปนี้

⁸²กฎกระทรวงฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 15 พ.ย. 2537

(1) การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นอกจากความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา 140 วรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจเปรียบเทียบ หรือ ว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

(2) วิธีการเปรียบเทียบตลอดจนการกำหนดค่าเปรียบเทียบแก่ผู้กระทำความผิด การส่งสำนวนการเปรียบเทียบให้พนักงานอัยการ การรับเงินค่าปรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวซึ่งผู้กระทำความผิดนำเงินค่าปรับอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระ เพื่อขอให้เลิกคดี ให้ปฏิบัติอย่างเดียวกับการเปรียบเทียบคดีอาญาอื่นๆ ดังที่กำหนดไว้ในลักษณะ 9 บทที่ 1 โดยอนุโลม

(3) ให้พนักงานสอบสวนผู้ทำการเปรียบเทียบออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ต้องหารับไป โดยให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญในต้นข้อใบเสร็จรับเงินนั้นด้วยเงินรายได้นี้ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่ว่าด้วยการนี้โดยเฉพาะ

(4) ให้บันทึกการเปรียบเทียบไว้ในสมุดบันทึกประจำวันให้ชัดเจน

ข้อ 312 การว่ากล่าวตักเตือนผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาถึงความหนักเบา ตลอดจนพฤติการณ์แห่งความผิดเป็นหลัก หากปรากฏว่ามีได้เป็นการกระทำโดยจงใจฝ่าฝืน หลีกเลี่ยง หรือละเลยปราศจากความระมัดระวังตามควรแก่สภาพและเหตุการณ์แล้ว จะใช้ดุลพินิจในการว่ากล่าวตักเตือนก็ได้ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาได้วางระเบียบในการนี้ เพื่อความเหมาะสมประการใด ก็ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบนั้น

บทที่ 3

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจในการบังคับโทษปรับ และมาตรการทดแทนโทษปรับของตำรวจในต่างประเทศ

ในบทนี้จะศึกษาในประเด็นเรื่องอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของตำรวจ ประเทศที่เลือกมาศึกษาคือประเทศอังกฤษ และมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติพิจารณาทางบก พ.ศ. 2522 ต่อไป

3.1 ประเทศอังกฤษ

อำนาจในการบังคับโทษปรับของตำรวจ

แนวความคิดเกี่ยวกับการปรับของประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศกฎหมายจารีตประเพณีมีกฎหมายที่ใช้เป็นหลักคือ พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการตำรวจ ค.ศ. 2001 (Criminal Justice and Police Act 2001) แนวความคิดโดยทั่วไปเป็นการปรับในความผิดที่มีลักษณะพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ในระดับต่ำ (Penalty Notice for Disorder) เช่น พฤติกรรมเมาอาละวาด¹ เป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจปรับทันทีเมื่อมีการกระทำความผิด (on-the-spot-fines) โดยมีอัตราค่าปรับที่แน่นอนสำหรับความผิดนั้นๆ²

¹K Spicer and P Kilsby, Penalty Notices for Disorder: Early Results from the Pilot (United Kingdom : UK Home Office,2004), P.4.

²Home Office, Penalty notices for disorder (PND) [Online], 20 April 2013. Available from: <http://www.gov.uk/penalty-notices-for-disorder-pnd>

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่จะออก Penalty Notice ให้แก่ผู้กระทำความผิดซึ่งการออก Penalty Notice จะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีอำนาจในการออก Penalty Notice ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของ Penalty Notice for Disorder คือ³

1. เป็นมาตรการทางเลือกของเจ้าพนักงานในการจัดการกับคดีอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เหมาะสมสำหรับความผิดในระดับต่ำ ความผิดในลักษณะต่อต้านสังคมและความผิดในลักษณะที่สร้างความรำคาญ

2. เป็นวิธีการป้องปรามหรือยับยั้งอาชญากรรม (Deterrence) ที่มีลักษณะรวดเร็วและมีกระบวนการไม่ยุ่งยาก

3. เพื่อลดระยะเวลาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดการเกี่ยวกับคดีความผิด เช่น การเตรียมสำนวนคดีเพื่อดำเนินคดีในชั้นศาลต่อไป และในขณะเดียวกันก็ช่วยลดปริมาณคดีในชั้นศาลด้วย

4. เพื่อเพิ่มระยะเวลาของเจ้าหน้าที่ตำรวจสำหรับคดีความผิดที่รุนแรงหรือสำคัญกว่า

³Ministry of Justice, Penalty Notice for Disorder (PNDs) [Online], 20 April 2013. Available from: <http://www.justice.gov.uk/downloads/oecd/pnd--guidance-oecd.pdf>

หลักทั่วไปในการออก Penalty Notices ระบุในมาตรา 2 มีรายละเอียดคือ⁴

1.เจ้าหน้าที่ตำรวจยศ constable พบเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลหนึ่งที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ได้กระทำความผิดในฐานความผิดที่อาจออก Penalty Notices ได้

2.การออก Penalty Notices นอกสถานีตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจยศ constable จะต้องสวมเครื่องแบบ

3.ในการออก Penalty Notice ที่สถานีตำรวจ ต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจยศ constable ผู้มีอำนาจ

4.ในหมวดนี้ “Penalty Notice” หมายความว่า การเสนอโอกาสที่จะพ้นจากความรับผิดตามฐานความผิดตามที่ปรากฏใน Penalty Notice โดยการชำระค่าปรับตามหมวดนี้

⁴2(1) A constable who has reason to believe that a person aged 10 or over has committed a penalty offence may give him a penalty notice in respect of the offence.

(2)Unless the notice is given in a police station, the constable giving it must be in uniform.

(3)At a police station, a penalty notice may be given only by an authorised constable.

(4)In this Chapter “penalty notice” means a notice offering the opportunity, by paying a penalty in accordance with this Chapter, to discharge any liability to be convicted of the offence to which the notice relates.

สรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจอังกฤษ constable มีอำนาจปรับแก่ผู้กระทำความผิด โดยการออก Penalty Notices ซึ่งมีอำนาจปรับในบุคคลอายุมากกว่า 10 ปีขึ้นไป โดย Penalty Notices สามารถในสถานที่นอกจากสถานีตำรวจ ถ้าในสถานีตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่จำเป็นต้องสวมเครื่องแบบ แต่หากเป็นสถานที่นอกจากสถานีตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องสวมเครื่องแบบ และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับ ย่อมพ้นจากความรับผิดที่จะถูกพิจารณาพิพากษาในชั้นศาล อันเป็นลักษณะของการเบี่ยงผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยวิธีการปรับของตำรวจนั่นเอง

ฐานความผิดที่ออก Penalty Notice ได้ อยู่ใน มาตรา 1(1) มีรายละเอียดคือ

มาตรา 12 ของพระราชบัญญัติการออกใบอนุญาต ค.ศ.1872⁵ มีอาการมีเมมาในทางหลวง สถานที่สาธารณะอื่นๆ หรือสถานประกอบการที่ต้องมีใบอนุญาต

มาตรา 80 ของพระราชบัญญัติวัตถุระเบิด ค.ศ.1875⁶ การโยนดอกไม้ไฟในทางสาธารณะ

มาตรา 55 ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการขนส่งอังกฤษ ค.ศ.1949 (c.xxix)⁷ การรุกล้ำรางรถไฟ

มาตรา 56 ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการขนส่งอังกฤษ ค.ศ.1949 (c.xxix)⁸ การโยนหิน ฯลฯ ไปยังรถไฟหรือสิ่งอื่นบนรางรถไฟ

⁵Section 12 of the Licensing Act 1872 Being drunk in a highway, other public place or licensed premises

⁶Section 80 of the Explosives Act 1875 Throwing fireworks in a thoroughfare

⁷Section 55 of the British Transport Commission Act 1949 (c.xxix) Trespassing on a railway

⁸Section 56 of the British Transport Commission Act 1949 (c.xxix) Throwing stones etc. at trains or other things on railways

มาตรา 169A ของพระราชบัญญัติการออกใบอนุญาต ค.ศ.1964 (c. 26)⁹ การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี

มาตรา 169C (1) ของพระราชบัญญัติการออกใบอนุญาต ค.ศ.1964 (c. 26)¹⁰ การซื้อหรือการพยายามที่จะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี

มาตรา 169C (2) ของพระราชบัญญัติการออกใบอนุญาต ค.ศ.1964 (c.26)¹¹ การซื้อหรือการพยายามที่จะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี

มาตรา 169E ของพระราชบัญญัติการออกใบอนุญาต ค.ศ.1964 (c. 26)¹² การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี หรือการยินยอมให้มีการบริโภค

มาตรา 169F ของพระราชบัญญัติการออกใบอนุญาต ค.ศ.1964 (c. 26)¹³ การส่งมอบเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี หรือการยินยอมให้มีการส่งมอบ

⁹Section 169A of the Licensing Act 1964 (c. 26) Sale of alcohol to a person under 18

¹⁰Section 169C(1)of the Licensing Act 1964 (c. 26) Buying or attempting to buy alcohol by a person under 18

¹¹Section 169C(2) of the Licensing Act 1964 (c.26) Buying or attempting to buy alcohol for a person under 18

¹²Section 169E of the Licensing Act 1964 (c. 26) Consumption of alcohol by a person under 18 or allowing such consumption

¹³Section 169F of the Licensing Act 1964 (c. 26) Delivery of alcohol to a person under 18 or allowing such delivery

มาตรา 172(3) ของพระราชบัญญัติการออกใบอนุญาต ค.ศ.1964 (c. 26)¹⁴ การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมา

มาตรา 91 ของพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ.1967 (c.80)¹⁵ พฤติกรรมไม่สงบขณะมีอาการมึนเมาในที่สาธารณะ

มาตรา 5(2) ของพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ.1967 (c.58)¹⁶ การทำให้ตำรวจเสียเวลาหรือการรายงานเท็จ

มาตรา 1 ของพระราชบัญญัติโจรกรรม ค.ศ.1968 (c. 60)¹⁷ การโจรกรรม

มาตรา 1(1) ของพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ.1971 (c. 48)¹⁸ การทำลายหรือการทำให้เสียหายซึ่งสาธารณสมบัติ

มาตรา 43(1) (b) ของพระราชบัญญัติโทรคมนาคม ค.ศ.1984 (c.12)¹⁹ การใช้ระบบโทรคมนาคมสาธารณะเพื่อการส่งข้อความซึ่งทราบว่าเป็นเท็จเพื่อที่จะก่อความเดือดร้อนรำคาญ

¹⁴Section 172(3) of the Licensing Act 1964 (c. 26) Selling alcohol to a drunken person

¹⁵Section 91 of the Criminal Justice Act 1967 (c.80) Disorderly behaviour while drunk in a public place

¹⁶Section 5(2) of the Criminal Law Act 1967 (c.58) Wasting police time or giving false report

¹⁷Section 1 of the Theft Act 1968 (c. 60) Theft

¹⁸Section 1(1) of the Criminal Damage Act 1971 (c. 48) Destroying or damaging property

¹⁹Section 43(1)(b) of the Telecommunications Act 1984 (c.12) Using public telecommunications system for sending message known to be false in order to cause annoyance

มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความสงบเรียบร้อยสาธารณะ ค.ศ.1986 (c.64)²⁰
พฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดการล่วงเกิน ตื่นตระหนก หรือความทุกข์

มาตรา 87 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ค.ศ.1990 (c. 43)²¹ การสร้าง
และทิ้งขยะ

มาตรา 12 ของพระราชบัญญัตินี้²² การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในที่สาธารณะซึ่ง
ถูกกำหนดห้ามไว้

มาตรา 127(2) ของพระราชบัญญัติการสื่อสาร ค.ศ.2003²³ การใช้เครือข่ายการ
สื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อที่จะก่อความเดือดร้อนรำคาญ ความไม่สะดวก หรือความกังวลซึ่งไม่
มีความจำเป็น

มาตรา 11 ของพระราชบัญญัติดอกไม้ไฟ ค.ศ.2003 (c. 22)²⁴ การฝ่าฝืนข้อห้ามหรือ
การไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดตามระเบียบที่เกี่ยวกับดอกไม้ไฟหรือการให้การเท็จ

²⁰Section 5 of the Public Order Act 1986 (c.64) Behaviour likely to cause harassment, alarm or distress

²¹Section 87 of the Environmental Protection Act 1990 (c. 43) Depositing and leaving litter

²²Section 12 of this Act Consumption of alcohol in designated public place

²³Section 127(2) of the Communications Act 2003 Using public electronic communications network in order to cause annoyance, inconvenience or needless anxiety

²⁴Section 11 of the Fireworks Act 2003 (c. 22) Contravention of a prohibition or failure to comply with a requirement imposed by or under fireworks regulations or making false statements

มาตรา 49 ของพระราชบัญญัติการดับเพลิงและการกู้ภัย ค.ศ.2004 (c. 21)²⁵ การจงใจส่งสัญญาณเตือนการเกิดเพลิงไหม้ที่เป็นเท็จ

มาตรา 149(4) ของพระราชบัญญัติการออกใบอนุญาต ค.ศ. 2003²⁶ การซื้อหรือการพยายามที่จะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อการบริโภคในสถานที่ซึ่งต้องมีใบอนุญาต ฯลฯ โดยเด็ก

มาตรการทดแทนโทษปรับของตำรวจ

Simple Caution เป็นมาตรการเบี่ยงคดีดั้งเดิมของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะว่ากล่าวตักเตือนอย่างเป็นทางการสำหรับคดีความผิดที่มีอำนาจ โดยการว่ากล่าวตักเตือนจะถูกบันทึกในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (the Police National Computer) การว่ากล่าวตักเตือนโดยตำรวจนี้ แยกออกมาจาก Conditional Caution (การว่ากล่าวตักเตือนอย่างมีเงื่อนไข)²⁷ Simple Caution มักใช้ในกรณีที่ค่านึงถึงผลประโยชน์ของสาธารณะแล้วไม่จำเป็นต้องดำเนินคดีในชั้นศาล แต่จัดการคดีได้โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจในอังกฤษและเวลส์ มีวัตถุประสงค์ในการจัดการคดีอย่างรวดเร็วและมีรูปแบบไม่ยุ่งยาก สามารถที่จะเบี่ยงผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเต็มขั้นจนรวมถึงตัดขั้นตอนของการตัดสินชี้ขาดอย่างถาวร ซึ่ง Simple Caution นี้ ครอบคลุมคดีความผิดที่อยู่ในศาล Magistrate อย่างกว้างๆ จึงมีความหมายที่ใช้กับทั้งคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว คดีที่มีโทษจำคุกหรือปรับ หรือคดีที่มีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ โดยคดีดังกล่าวจะต้องอยู่ในอำนาจศาล Magistrate ซึ่งเป็นการพิจารณาโดยรวบรัด ดังนั้น Simple Caution เป็นมาตรการที่ทดแทนโทษปรับที่จะถูกลงโทษโดยศาล หรือการปรับโดย Penalty Notice ในบางกรณี อีกทั้งยังทดแทนโทษจำคุกระยะสั้นได้

²⁵Section 49 of the Fire and Rescue Services Act 2004 (c. 21) Knowingly giving a false alarm of fire

²⁶Section 149(4) of the Licensing Act 2003 Buying or attempting to buy alcohol for consumption on licensed premises, etc. by child

²⁷Alisdair Gillespie, *The English Legal System* (United Kingdom : Oxford University Press,2007), P.294.

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนควบคู่ไปกับมาตรการปรับ(การออก Penalty Notice) กล่าวคือมาตรการว่ากล่าวตักเตือนแบบธรรมดาหรือการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร (Simple Cautions) ที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจยุติคดีบางประเภท หากเป็นการใช้อำนาจโดยความเห็นชอบของพนักงานอัยการ เรียกว่า Conditional Cautioning หรือ มาตรการเตือนแบบมีเงื่อนไข การว่ากล่าวตักเตือนแบบธรรมดาหรือการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Simple Caution , Formal Caution หรือ Police Caution) โดยทั่วไปใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีความเป็นอาชญากรในระดับต่ำและในพฤติการณ์ที่กำหนด เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้อำนาจว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ต้องส่งเรื่องไปยังองค์การอัยการ (CPS) แต่พนักงานอัยการอาจจะให้คำแนะนำถึงความเหมาะสมของการว่ากล่าวตักเตือนในเวลาใดก็ได้ หรืออาจแนะนำเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้วิธีที่เหมาะสมกว่า เช่น การออก Penalty Notice²⁸

Conditional Caution เป็นกฎหมายที่ออกเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านกระบวนการนิติบัญญัติ ปรากฏใน Criminal Justice Act 2003 มาตรา 22-27 ส่วน Simple Caution เป็นกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งให้ดุลพินิจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยไม่ต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแต่อย่างใด แต่จำกัดเฉพาะคดีประเภทที่พิจารณาพิพากษาโดยศาล Magistrate โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดโดยกระทรวงยุติธรรมอย่างเคร่งครัด

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการว่ากล่าวตักเตือนแบบธรรมดาหรือการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ²⁹

1. เพื่อเป็นมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการกระทำความผิดในระดับต่ำ และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ยอมรับความผิดนั้นแล้ว

²⁸CPS, Cautioning and Diversion [Online], 14 April 2013. Available from: www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/cautioning_and_diversion

²⁹Ministry of Justice, Simple Caution for Adult Offenders [Online], 20 April 2013. Available from: <http://www.justice.gov.uk/downloads/oecd/adult-simple-caution-guidance-oecd.pdf>

2. เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกอย่างรวดเร็ว เรียบง่ายและมีประสิทธิผลซึ่งมีผลเป็นการป้องปราม

3. เพื่อที่จะบันทึกพฤติกรรมกระทำผิดกฎหมาย (criminal conduct) ของผู้กระทำผิดนั้นสำหรับการตรวจสอบประวัติทางอาชญากรรมหรือการตรวจสอบที่คล้ายคลึงกัน

4. เพื่อที่จะลดแนวโน้มของการกระทำผิดซ้ำ

5. เพื่อที่จะเพิ่มปริมาณของเวลาซึ่งเจ้าหน้าที่ใช้เพื่อจัดการกับอาชญากรรมร้ายแรง และลดปริมาณของเวลาซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ในการจัดทำเอกสารและดำเนินคดีในชั้นศาล ขณะที่ยังลดภาระของศาลด้วย

หลักเกณฑ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนแบบธรรมดาหรือการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมีดังนี้³⁰

การว่ากล่าวตักเตือนแบบธรรมดาหรือการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีไว้สำหรับความผิดใดๆ แต่โดยทั่วไปใช้สำหรับการกระทำผิดระดับต่ำเป็นครั้งแรก ก่อนการว่ากล่าวตักเตือนจะต้องมีกระบวนการที่ผู้กระทำความผิดได้ยอมรับความผิด (an admission of guilt) เข้าใจผลกระทบของว่ากล่าวตักเตือน (understands the implications of accepting a simple caution) และยินยอมที่จะรับการว่ากล่าวตักเตือนนั้น (consents to accept it) กล่าวคือยินยอมให้ใช้มาตรการนี้ในฐานะที่เป็นทางเลือกแทนการดำเนินคดีอาญา ผู้กระทำความผิดมีสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเสนอที่จะใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนและเลือกที่จะถูกดำเนินคดีอาญาตามปกติได้

³⁰ Ministry of Justice, **Simple Caution for Adult Offenders** [Online], 20 April 2013. Available from: <http://www.justice.gov.uk/downloads/oocd/adult-simple-caution-guidance-oocd.pdf>

เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจตัดสินใจที่จะเสนอการว่ากล่าวตักเตือนสำหรับการกระทำ ความผิดต้องถูกพิจารณาใน Magistrates' Court หรือความผิดที่พิจารณาได้ทั้ง Magistrates' Court หรือ Crown Court ในกรณีความผิดที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของ Crown Court เพียงอย่างเดียว จะต้องได้รับอนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนโดยองค์การ (CPS) ทั้งนี้ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่ได้ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือน หาก CPS เห็นว่ามีความเหมาะสม อาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนได้ หากพิสูจน์ได้ว่าไม่อาจว่ากล่าวตักเตือน แก่ผู้กระทำความผิดได้ด้วยเหตุผลใด ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมที่จะรับการ ตักเตือนหรือไม่มาปรากฏตัวที่สถานีตำรวจ เมื่อนั้นคดีจะถูกส่งกลับไปยัง CPS เพื่อการตัดสินใจ ว่าจะดำเนินคดีอาญาหรือไม่

การพิจารณาความเหมาะสมของความผิดในการว่ากล่าวตักเตือน จะต้องเข้าสู่ กระบวนการขอความเห็นชอบตำรวจซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าจ่าสิบตำรวจ (Sergeant rank) ผู้ไม่มีความ เกี่ยวข้องกับการสอบสวนในความผิดนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจควรใช้เกณฑ์ที่กำหนดในแนวปฏิบัติ ฉบับนี้เพื่อตัดสินว่าการว่ากล่าวตักเตือนเหมาะสมหรือไม่ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตัดสินใจได้ว่าควร ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องลงชื่อในบันทึกจับกุม หรือการจัดทำเอกสาร ที่เหมาะสมอย่างอื่น เพื่อบันทึกว่าการว่ากล่าวตักเตือนนี้เป็นวิธีการจัดการที่เหมาะสม รวมถึง หลักการและเหตุผลสำหรับการใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนต้องถูกบันทึกโดยละเอียดเพื่อเป็น ข้อมูลหากต้องมีการตรวจสอบในภายหลัง

การว่ากล่าวตักเตือนเหมาะสมสำหรับการกระทำความผิดระดับต่ำ หรือผู้กระทำ ความผิดครั้งแรก แต่ไม่ควรใช้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ยอมรับความผิด ในกรณีที่ผู้กระทำ ความผิดไม่ตกลงที่จะรับการว่ากล่าวตักเตือน ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิด ได้อย่างเพียงพอ ในกรณีเพื่อรักษาประโยชน์ของสาธารณชน หรือในกรณีที่ความผิดถูกกระทำโดย ผู้ต้องขังที่ยังไม่พ้นโทษหรือผู้ที่ถูกเรียกตัวกลับไปรับโทษในเรือนจำ

ทั้งนี้ ก่อนใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนนี้จะต้องมีการตรวจสอบประวัติการกระทำ ความผิดของผู้กระทำความผิดในอดีตด้วยบันทึกที่ถูกเก็บรักษาทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นก่อน จะใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งโดยทั่วไป จะไม่ใช่มาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นครั้งที่สองใน

ฐานความผิดเดียวกัน นอกจากนี้พฤติการณ์ที่อาจยกเว้นให้ ตัวอย่างเช่น การใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนในครั้งก่อนมีระยะเวลามากกว่าสองปีแล้ว

ในกรณีที่มีความสูญเสียทางการเงินหรือทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะพิจารณาว่าหากใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนอย่างมีเงื่อนไขโดยให้ผู้กระทำความผิดเยียวยาความเสียหายหรือชำระค่าสินไหมทดแทนก่อนจะเหมาะสมกว่าหรือไม่ หากมีข้อโต้แย้ง ผู้กระทำความผิดสามารถร้องเรียนไปยังผู้กำกับของสถานีตำรวจที่ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนแบบธรรมดา หรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการอิสระรับเรื่องร้องทุกข์เจ้าหน้าที่ตำรวจ (IPCC) เพื่อส่งไปยังหน่วยตำรวจนั้น หากการว่ากล่าวตักเตือนถูกละเลยด้วยเหตุผลใดก็ตาม ไม่ว่าจะเกิดขึ้นหลังการโต้แย้งหรือด้วยเหตุผลอื่น เมื่อนั้นกรณีดังกล่าวควรมีการทบทวนอีกครั้งเพื่อที่จะพิจารณาว่าควรใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนหรือมาตรการอื่นอย่างใดจึงจะเหมาะสม

3.2 ประเทศออสเตรเลีย

มลรัฐนิวเซาท์เวลส์เป็นมลรัฐที่สำคัญและมีระบบการปรับที่ดีและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนจึงหยิบยกมลรัฐนิวเซาท์เวลส์มาวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีกฎหมายที่ให้อำนาจตำรวจปรับ 2 ฉบับดังนี้ Criminal Procedure Act 1986 และ Fines Act 1996

อำนาจในการบังคับโทษปรับของตำรวจ

แนวความคิดในการปรับของตำรวจในประเทศออสเตรเลียก็คล้ายกับแนวความคิดของนานาอารยประเทศ นั่นก็คือเป็นการเบี่ยงคดีย่อยจากการดำเนินการเต็มรูปแบบ ซึ่งมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ให้อำนาจแก่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานออก Penalty Notice จำนวนของความผิดที่ให้ออก Penalty Notice มีจำนวนมากกว่า 7,000 ฐานความผิด ในจำนวน 110 พระราชบัญญัติ จำนวนของฐานความผิดมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นและให้ฐานความผิดที่รุนแรงมากขึ้น ในการออก Penalty Notice ได้

นอกจากนี้มี Penalty Notice ในอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า Criminal Infringement Notice เริ่มในปี 2002 ในการแก้ไขเพิ่มเติม Criminal Procedure Act 1996 ซึ่งให้อำนาจแก่

ตำรวจในการออก Criminal Infringement Notice (CIN) เพื่อยุติคดีในชั้นเจ้าพนักงาน วัตถุประสงค์ของ Criminal Infringement Notice เพื่อให้ตำรวจจัดการกับคดีอาญาเล็กน้อยได้ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยตำรวจอาจจะออก Criminal Infringement Notice ผู้กระทำความผิดอาจจะจ่ายค่าปรับ เมื่อจ่ายค่าปรับ ก็จะไม่มีความรับผิดชอบสำหรับคดีอาญาในอนาคต ทำให้ตำรวจสามารถประหยัดเวลาในการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเพื่อจะเข้าสู่กระบวนการศาล และสามารถประหยัดต้นทุนของศาลในการจัดการกับคดีเล็กน้อย³¹

จะเห็นว่า Criminal Infringement Notice เจตนารมณ์คล้ายการให้อำนาจในการ บังคับโทษปรับของพนักงานสอบสวนในประเทศไทย คือการเพื่อความรวดเร็วในการจัดการกับคดี เล็กๆ น้อยๆ โดยไม่ให้เป็นการแก่ชั้นศาล ซึ่งโดยปกติคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษา ในชั้นศาล โดย Penalty Notice มีการออกครั้งแรกในความผิดเกี่ยวกับการจอดรถยนต์ (Parking Offences) ตามพระราชบัญญัติ Transport Act 1930 มาตรา 265 ซึ่งเดิมมีปริมาณคดีประเภทนี้ ขึ้นสู่ศาลในปริมาณมาก และได้ขยายฐานความผิด จนถึงปัจจุบันที่มีฐานความผิดที่หลากหลาย

ระบบของการปรับของตำรวจในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์คือการที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ที่ กฎหมายให้อำนาจออกใบสั่งหรือใบแจ้งค่าปรับ เพื่อเสนอทางเลือกให้บุคคลจ่ายค่าปรับแทนที่จะ ถูกดำเนินคดีในชั้นศาลตามปกติ โดยมีกฎหมายหลักที่ให้อำนาจ 2 ฉบับ Fines Act 1996 และ Criminal Procedure Act 1986 โดยการออก Penalty Notice และ Criminal Infringement Notice (CIN) ตามลำดับ ความหมายของ Penalty Notice ระบุใน Fines Act 1996 มาตรา 20 (1)³² ว่าเป็นใบแจ้งซึ่งถูกอ้างถึงในอนุมาตรา (2) อันมีผลว่าบุคคลได้กระทำความผิดที่ระบุ และหาก บุคคลไม่ประสงค์ที่จะให้เรื่องดังกล่าวถูกตัดสินโดยศาล บุคคลอาจชำระจำนวนเงินที่ถูกระบุ สำหรับฐานความผิดให้แก่บุคคลที่ถูกระบุภายในเวลาที่กำหนด

³¹NSW Ombudsman, On the Spot Justice? The Trial of Criminal Infringement Notices by NSW Police (New South Wales : NSW Ombudsman,2005), P.116-117.

³²20 (1) A penalty notice is a notice referred to in subsection (2) to the effect that the person to whom it is directed has committed a specified offence and that, if the person does not wish to have the matter dealt with by a court, the person may pay the specified amount for the offence to a specified person within a specified time.

ส่วน Criminal Procedure Act 1986 มาตรา 333 ได้ให้ความหมายของ Criminal Infringement Notice (CIN) คือฐานความผิดซึ่งถูกบัญญัติโดยกฎระเบียบตามส่วนนี้ให้เป็นฐานความผิดที่ออก Penalty Notices ได้³³ กล่าวคือเป็นฐานความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ปรับได้โดยตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ และเป็นทางเลือกในการไม่ต้องถูกดำเนินคดีในชั้นศาล และมาตรา 334(1) หากบุคคลที่ได้รับ penalty notice ไม่ต้องการที่จะให้คดีได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยศาล บุคคลนั้นสามารถชำระจำนวนเงินค่าปรับที่ถูกบัญญัติไว้ตามระเบียบสำหรับฐานความผิดนั้นภายในเวลาที่กำหนดให้แก่บุคคลนั้นตามที่ระบุใน penalty notice³⁴

หากผู้กระทำผิดที่ได้รับ penalty notice ต้องการเลือกดำเนินคดีในชั้นศาล ย่อมกระทำได้ ตาม Fines Act 1996 มาตรา 23A (1) (a)³⁵ บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิด มีสิทธิที่จะเลือกให้คดีได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยศาลแทนตามการออก penalty notice เช่นเดียวกับกับ Criminal Infringement Notice (CIN) และถ้าหากมีการชำระค่าปรับบุคคลจะไม่ถูกดำเนินคดีในชั้นศาลอีกต่อไป ตามมาตรา มาตรา 338(1) กล่าวคือ หากจำนวนเงินค่าปรับตามที่บัญญัติสำหรับฐานความผิดที่ออก penalty notice ตามที่ถูกกล่าวหาได้มีการชำระค่าปรับ บุคคลนั้นย่อม

³³333 Police may issue penalty notices for certain offences A police officer may serve a penalty notice on a person if it appears to the officer that the person has committed a penalty notice offence.

³⁴334 Penalty notices

(1) A penalty notice is a notice to the effect that, if the person served does not wish to have the matter determined by a court, the person can pay, within the time and to the person specified in the notice, the amount of the penalty prescribed by the regulations for the offence if dealt with under this Part.

³⁵23A (1) A person alleged to have committed or to be guilty of the offence to which a penalty notice relates: (a) has the right to elect to have the matter dealt with by a court instead of under the statutory provision providing for the issue of the penalty notice, and

พ้นจากความรับผิดทางอาญาในฐานะความผิดนั้น³⁶ การออก Penalty Notice สามารถออกในเด็กอายุมากกว่า 10 ปี ส่วนการออก Criminal Infringement Notice (CIN) ไม่สามารถออกให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ตาม Criminal Procedure Act 1986 มาตรา 335(1)³⁷

ขอบเขตความผิดของความผิดที่อยู่ในอำนาจปรับของตำรวจในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์มีสองประเภท คือประเภทที่ปรับโดยการออก Penalty Notice ซึ่งมีกฎหมายหลักที่ให้อำนาจคือ Fines Act 1996 และประเภทที่ปรับโดยการออก Criminal Infringement Notice ซึ่งกฎหมายหลักที่ให้อำนาจคือ Criminal Procedure Act 1986 การปรับของตำรวจหรือเจ้าพนักงานที่กฎหมายให้อำนาจเป็นของยกเว้นของการลงโทษซึ่งโดยหลักเป็นอำนาจของศาล ขอบเขตของความผิดจึงต้องเป็นฐานความผิดที่กฎหมายระบุว่าให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการออก Penalty Notice หรือ Criminal Infringement Notice ได้ ซึ่งคดีความผิดที่ให้อำนาจของตำรวจและเจ้าหน้าที่ปรับ ระบุไว้ใน Schedule 1 ของ Fines Act 1996

ดังนั้นฐานความผิดที่อยู่นอก Schedule 1 ของ Fines Act 1996 และ ใน Schedule 3 ของ Criminal Procedure Regulation 2010 ตามลำดับ ย่อมเป็นอำนาจปรับของศาล ตามปกติ ขอบเขตของความผิดมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เดิมให้อยู่ในอำนาจตำรวจออก Criminal Infringement Notice แต่ต่อมาได้ย้ายออกมาจากฐานความผิดที่สามารถออก Criminal Infringement Notice เนื่องจากเห็นว่าควรลงโทษด้วยการปรับในจำนวนที่สูงกว่าการออก Criminal Infringement Notice และอาจต้องลงโทษจำคุกซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในชั้นศาล³⁸

³⁶338 Effect of payment of penalty

(1)If the amount of penalty prescribed for an alleged penalty notice offence is paid, no person is liable to any further proceedings for the alleged offence.

³⁷335 (1) A penalty notice may not be issued under this Part to a person who is under the age of 18 years.

³⁸NSW Ombudsman, On the Spot Justice? The Trial of Criminal Infringement Notices by NSW Police, P.77.

ขอบเขตของ Penalty Notice

กฎหมายที่ให้อำนาจแก่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ออก Penalty Notice ได้ ตามที่ระบุไว้ใน Schedule 1 ของ Fines Act 1996 พบว่าส่วนใหญ่เป็นกฎหมายที่ความผิดเป็นความผิดทางเทคนิคที่เกิดจากข้อห้าม (Mala Prohibita) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม มิใช่ความผิดในตัวเอง (Mala In Se) เช่น พระราชบัญญัติควบคุมกาสิโน 1992 (Casino Control Act 1992), พระราชบัญญัติบังคับใช้การจำแนกประเภท (การเผยแพร่ภาพยนตร์และเกมคอมพิวเตอร์) 1995 (Classification (Publications, Films and Computer Games) Enforcement Act 1995), พระราชบัญญัติสัตว์เลี้ยง 1998 (Companion Animals Act 1998), พระราชบัญญัติสินค้าอันตราย (การขนส่งบนถนนและรางรถไฟ) 2008 (Dangerous Goods (Road and Rail Transport) Act 2008), พระราชบัญญัติกวาง 2006 (Deer Act 2006), พระราชบัญญัติอาวุธปืน 1996 (Firearms Act 1996), พระราชบัญญัติสุรา 2007 (Liquor Act 2007) เป็นต้น

ขอบเขตของ Criminal Infringement Notice

ฐานความผิดที่ออก Criminal Infringement Notice ได้ มีดังต่อไปนี้ larceny or shoplifting, where the property or amount does not exceed \$300, good in custody, offensive conduct, offensive language, obstructing traffic, unauthorized of vehicle or boat, continuation of intoxicated and disorderly behavior following move-on direction. ทั้งนี้ตามมาตรา 336 ซึ่งได้แก่ ระเบียบของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2010 (Criminal Procedure Regulation 2010) มีฐานความผิดดังต่อไปนี้

ก.ความผิดตามพระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางอาญา ค.ศ. 1900 (Crimes Act 1900) ในฐานความผิดดังต่อไปนี้

- 1) ความผิดต่อทรัพย์ตามมาตรา 117 และทรัพย์ต้องมีมูลค่าไม่เกิน 300 ดอลลาร์
มาตรา 117 การลงโทษสำหรับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- 2) ความผิดฐานครอบครองทรัพย์สินอย่างไม่ถูกกฎหมายตามมาตรา 527
 มาตรา 527C บุคคลซึ่งมีการครอบครองทรัพย์สินอย่างไม่ถูกกฎหมาย

ข. ความผิดตาม Summary Offences Act 1988

มาตรา 4 ความประพฤติคุกคาม, มาตรา 4A วาจาคุกคาม, มาตรา 6 การกีดขวางการจราจร, มาตรา 6A การเข้าไปในยานพาหนะหรือเรือโดยไม่ได้รับอนุญาต, มาตรา 9 พฤติกรรมมีนเมาและอาละวาดหลังจากคำสั่งให้แยกย้าย

กล่าวโดยสรุป อำนาจปรับตาม Criminal Procedure Act 1986 ซึ่งคือ Criminal Infringement Notice เป็นอำนาจของตำรวจโดยเฉพาะ และเป็นคดีอาญาที่ปกติจะดำเนินคดีในชั้นศาล ส่วนอำนาจออก Penalty Notice ตาม Fines Act 1996 เป็นอำนาจของตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นความผิดที่มีลักษณะของการละเมิดกฎระเบียบเป็นส่วนมาก

มาตรการทดแทนโทษปรับของตำรวจ

เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจออก Penalty Notice มีอำนาจในการว่ากล่าวตักเตือนแทนการปรับ ซึ่งในแนวทางการว่ากล่าวตักเตือนที่กำหนดโดยสำนักงานอัยการ โดยกล่าวว่าแนวทางนี้ใช้กับเจ้าหน้าที่อื่นนอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากว่าโดยหลักทั่วไปเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการว่ากล่าวตักเตือนอยู่แล้ว แต่มีผู้เห็นว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากกระบวนการ ตาม Fines Act 1996 และการเตือนโดยทั่วไปนั้นแตกต่างกัน คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายของมลรัฐนิวซีแลนด์ (NSW Law Reform Commission) จึงเสนอให้อัยการกำหนดแนวทางการว่ากล่าวตักเตือนตาม Fines Act 1996 ไม่ต้องยกเว้นในกรณีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

กฎหมายที่ให้อำนาจว่ากล่าวตักเตือนแทนการปรับ ปรากฏใน Fines Act 1996 มาตรา 19A ดังนี้

มาตรา 19A เจ้าหน้าที่ซึ่งเหมาะสมอาจออกคำเตือนอย่างเป็นทางการ³⁹

(1)เจ้าหน้าที่ซึ่งเหมาะสมอาจออกคำเตือนอย่างเป็นทางการแทนการออก Penalty Notice หากเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมผู้นั้นเชื่อว่า

(a)โดยมีมูลอันสมเหตุสมผลว่า บุคคลได้กระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลายลักษณ์อักษรซึ่ง Penalty Notice อาจออกได้ (ฐานความผิดที่ออก Penalty Notice ได้) และ (b) ว่าเป็นการสมควรที่จะออกคำเตือนอย่างเป็นทางการในพฤติการณ์นั้น

(2)ในการตัดสินใจตามอนุมาตรา (1) เจ้าหน้าที่ที่เหมาะสม (นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ) ต้องคำนึงถึงแนวปฏิบัติในการออกคำเตือนอย่างเป็นทางการในฐานความผิดที่ออก Penalty Notice ได้

³⁹19A Appropriate officer may give official caution

(1)An appropriate officer may give a person an official caution instead of issuing a penalty notice if the appropriate officer believes:

(a)on reasonable grounds that the person has committed an offence under a statutory provision for which a penalty notice may be issued (a penalty notice offence), and

(b)that it is appropriate to give an official caution in the circumstances.

(2)In making a decision under subsection (1), an appropriate officer (other than a police officer) must have regard to the applicable guidelines relating to the giving of official cautions in respect of penalty notice offences.

(3)In this section: guidelines means guidelines:

(a)issued by the Attorney General that are published in the Gazette and made available on the internet site of the State Debt Recovery Office, or

(b)issued by the relevant issuing agency that are consistent with the guidelines issued by the Attorney General.

(3) ในมาตรานี้:

แนวปฏิบัติ หมายความว่า

(a) ซึ่งถูกออกโดยอัยการสูงสุดที่ถูกต้องพิมพ์เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษาและมีอยู่ในเว็บไซต์ของ State Debt Recovery Office หรือ (b) ซึ่งถูกออกโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอำนาจอันสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ออกโดยอัยการสูงสุด (Attorney General)

การว่ากล่าวตักเตือนมีหลักเกณฑ์คือ มีมูลอันสมเหตุสมผลว่าบุคคลได้กระทำความผิด และมีเกณฑ์ที่ต้องพิจารณาประกอบกล่าวคือ⁴⁰ (ก) พฤติกรรมของการกระทำความผิดนั้นไม่เกี่ยวข้องในความปลอดภัย, ทรัพย์สินหรือความสูญเสียทางการเงินของสาธารณชน หรือมีผลกระทบต่อสาธารณชน (ข) บุคคลนั้นเป็นผู้ไร้ที่อยู่อาศัย (ง) บุคคลนั้นเป็นเด็ก (อายุต่ำกว่า 18 ปี) (จ) บุคคลนั้นมีความอ่อนแอเป็นพิเศษหรือมีสุขภาพกายที่แย่มาก (ฉ) พฤติกรรมของการกระทำความผิดนั้นอยู่ในระดับต่ำของฐานความผิดนั้น (ช) บุคคลนั้นไม่ทราบหรือไม่มีเจตนากระทำความผิดนั้น (ซ) บุคคลนั้นให้ความร่วมมือและ/หรือปฏิบัติตามคำร้องของให้หยุดกระทำความผิด (ณ) มีเหตุผลอื่นที่จะว่ากล่าวตักเตือนแก่บุคคลนั้น

วัตถุประสงค์ของแนวปฏิบัตินี้คือเพื่อที่จะเป็นการประกันว่าเจ้าหน้าที่ได้ใช้ดุลพินิจอย่างดีและพิจารณาข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องในการใช้ดุลพินิจว่ากล่าวตักเตือน ในกรณีทางปฏิบัติข้อเท็จจริงในการว่ากล่าวตักเตือนจะถูกบันทึก ซึ่งวิธีการของการเก็บบันทึกจะแตกต่างกันไปตามแต่ละหน่วยงาน อาจลงบันทึกในสมุดหรือคอมพิวเตอร์ ในบันทึกควรจะต้องประกอบด้วย (ก) วันที่ทำการว่ากล่าวตักเตือน (ข) ชื่อของเจ้าหน้าที่ซึ่งว่ากล่าวตักเตือน (ค) ความผิดซึ่งว่ากล่าวตักเตือน (ง) ชื่อและที่อยู่ของบุคคลที่ได้รับการว่ากล่าวตักเตือน (จ) วันที่ สถานที่และเวลาโดยประมาณซึ่งความผิดถูกกล่าวหาว่าได้ถูกกระทำ

⁴⁰Guidelines for cautions, The Attorney General [Online], 13 April 2013.

บทที่ 4

บทวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการ บังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงาน สอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ในบทนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวน ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ในประเด็นปัญหาของการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 การนำเอามาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และแนวทางในการกำหนดรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

4.1 ปัญหาในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่โลกมีความสลับซับซ้อนอันเนื่องมาจากมีประชากรเพิ่มมากขึ้น มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร และการคมนาคมขนส่งอย่างรวดเร็ว ข้อพิพาทต่างๆ ย่อมเกิดขึ้นมากตามไปด้วย ปริมาณคดีความในชั้นศาลจึงมีปริมาณเพิ่มขึ้นและรอการพิจารณาจำนวนมาก ทำให้เกิดสภาวะที่เรียกว่า “คดีล้นศาล” ดังนั้น กฎหมายต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับสภาพสังคมและปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคนี้ ประเทศต่างๆ จึงแสวงหามาตรการที่เบี่ยงคดีออกจากศาลมากขึ้น เพื่อช่วยลดภาระทางคดีของศาล เพื่อประหยัดเวลาในการจัดการกับข้อพิพาท อีกทั้งลดต้นทุนในการบริหารจัดการในแต่ละคดี

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังแสวงหามาตรการที่จะเบี่ยงคดีออกจากศาลไม่ว่าจะเป็นชั้นเริ่มต้นคดี ชั้นระหว่างพิจารณาหรือภายหลังการพิจารณาพิพากษาคดี มาตรการในการบังคับของปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนก็เป็นมาตรการหนึ่งที่ช่วยเบี่ยงคดีออกจากศาลได้ในชั้นพนักงานสอบสวนนี้

ในส่วนของอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนมีมาตรการที่เกี่ยวข้องคือ มาตรการรับชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง ซึ่งพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจรับชำระค่าปรับภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยไม่มีดุลพินิจแต่อย่างใด มาตรการเปรียบเทียบคดีอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนมีดุลพินิจ และมาตรการว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งปรากฏตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ซึ่งพนักงานสอบสวนมีดุลพินิจเลือกใช้มาตรการเปรียบเทียบคดี หรือมาตรการว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้เป็นส่วนใหญ่ เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายจราจรต้องการให้คดีความผิดเล็กน้อยเล็กน้อยกันในชั้นพนักงานสอบสวน กฎหมายจึงให้อำนาจพนักงานสอบสวนทำหน้าที่กึ่งตุลาการ (Quasi Judicial Function) เพื่อเป็นการกรองคดี และลดคดีที่จะมีถึงศาล¹ นอกจากนี้จะให้อำนาจปรับแก่เจ้าพนักงาน กฎหมายยังได้ให้อำนาจว่ากล่าวตักเตือนซึ่งปรากฏในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดเครื่องมือให้แก่พนักงานสอบสวน โดยให้มีดุลพินิจในการบังคับใช้มาตรการเปรียบเทียบคดีอาญาหรือดุลพินิจบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือน ในมาตรา 145 วรรคหนึ่ง “มาตรา 157/1 มาตรา 159 มาตรา 160 มาตรา 160 ทวิ และมาตรา 160 ตริ ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนได้..”

การว่ากล่าวตักเตือนตามกฎหมายจราจรนี้จะมีสองขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนของการใช้อำนาจนี้มีได้เกี่ยวข้องกัน คือ ถ้าเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่พบการกระทำ ความผิดแล้ว ไม่ว่าจะกล่าวตักเตือน แต่ออกไปสั่งให้ไปยังสถานีตำรวจหรือที่ทำการของเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวนผู้รับเสนอใบสั่งนั้นก็มีอำนาจว่ากล่าวตักเตือนผู้ขับขี่ที่ถูกใบสั่งได้ เมื่อเห็นสมควร ตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา 145² เมื่อเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่า

¹อาทร เพชรวิทย์, เทคนิคการสอบสวนและเปรียบเทียบคดีอาญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสาสน์, 2526), หน้า 164.

²นัยนา เกิดวิชัย, คำอธิบายเรียงมาตราพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (กรุงเทพมหานคร : นิติบัญญัติ, 2552) , หน้า 219.

ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แล้วไม่เลือกใช้อำนาจว่ากล่าวตักเตือน เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจจะออกใบสั่งและกำหนดค่าปรับตามเปรียบเทียบโดยใช้อัตราตามบัญชีท้ายข้อกำหนดกรมตำรวจเรื่องการชำระค่าปรับทางไปรษณีย์แบบใบสั่ง และกำหนดจำนวนค่าปรับตามที่เปรียบเทียบ สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2539 หรือจะไม่กำหนดค่าปรับตามเปรียบเทียบ แต่ออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ไปพบพนักงานสอบสวนเพื่อว่ากล่าวตักเตือนหรือเปรียบเทียบต่อไปก็ได้ หากเป็นกรณีที่ไม่พบตัวผู้ขับขี่ เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอาจใช้อำนาจว่ากล่าวตักเตือนได้อยู่แล้ว จึงเป็นกรณีที่จำต้องใช้แต่อำนาจออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ชำระค่าปรับเท่านั้น³

บทบัญญัติในมาตรา 145 วรรคหนึ่งนี้ เป็นการบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนในบรรดาคดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ทุกคดีความผิด ยกเว้นเพียงความผิดที่กำหนดโทษไว้ในมาตรา 157/1 มาตรา 159 มาตรา 160 มาตรา 160 ทวิ และมาตรา 160 ตริ เท่านั้น ไม่ว่าจะในคดีความผิดเหล่านั้นจะเป็นคดีความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือไม่ก็ตาม จากบทบัญญัติในมาตรา 37(4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สรุปได้ว่าแม้เป็นคดีความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจเปรียบเทียบได้ ในเมื่อบทบัญญัติในมาตรา 145 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้อำนาจไว้แล้ว และในการใช้อำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนก็ต้องเป็นไปตามมาตรา 38 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นั่นก็หมายความว่าในคดีความผิดที่ผู้ต้องหาและผู้เสียหายไม่ยินยอมตามที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบ พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินคดีต่อไป โดยปกติแล้วผู้ต้องหาที่มักจะยินยอมชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบอยู่แล้ว ในส่วนของผู้เสียหายมักจะไม่เป็นปัญหาเพราะคดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรนั้นเป็นอาญาแผ่นดิน ลักษณะแห่งความผิดเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามที่บัญญัติไว้ให้ผู้ใช้ทางในการจราจรกระทำหรือละเว้นไม่กระทำ ดังนั้นการกระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรจึงเป็นการกระทำต่อสาธารณชนทั่วไป ไม่มีเอกชนใดได้รับความเสียหายเป็นการเฉพาะตัว รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้เสียหาย ในคดีความผิดเหล่านี้ การเปรียบเทียบ

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 220.

หรือว่ากล่าวตักเตือนจึงเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐที่สามารถดำเนินการไปได้ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความยินยอมของผู้เสียหายอื่นได้อีก⁴

ในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 312 ได้กำหนดหลักกว้างๆ ไว้ว่า “การว่ากล่าวตักเตือนผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาถึงความหนักเบา ตลอดจนพฤติการณ์แห่งความผิดเป็นหลัก หากปรากฏว่ามีได้เป็นการกระทำโดยจงใจฝ่าฝืน หลีกเลียง หรือละเลยปราศจากความระมัดระวังตามควรแก่สภาพและเหตุการณ์แล้ว จะใช้ดุลพินิจในการว่ากล่าวตักเตือนก็ได้...”

อย่างไรก็ดี แม้กฎหมายเปิดช่องให้มีมาตรการทดแทน หรือมาตรการทางเลือกไว้ให้ แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ได้มีการใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนเท่าที่ควร จะเห็นว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะสร้างมาตรการในการเบี่ยงคดีที่หลากหลายให้พนักงานสอบสวนเลือกใช้ให้เหมาะสมเป็นรายคดี ได้เสียไป ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องวินิจฉัยถึงสาเหตุที่แท้จริง และเสนอแนวทางเพื่อปรับปรุงและพัฒนามาตรการทดแทนโทษปรับอันได้แก่มาตรการว่ากล่าวตักเตือนนี้ ให้เป็นทางเลือกทางหนึ่งที่เป็นธรรมและเป็นประโยชน์ในการเบี่ยงผู้กระทำความผิด ออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างแท้จริง ซึ่งผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาในการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มี 2 ประการคือ

1. ปัญหาด้านรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือน

ในปัจจุบันมิได้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าจะต้องว่ากล่าวตักเตือนจะต้องกระทำในรูปแบบใด ในทางปฏิบัติจึงเป็นการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาซึ่งพบว่ามีรูปแบบที่ยังไม่ชัดเจน ไม่สามารถจำแนกขั้นตอนหรือละเอียดต่างๆ ในการใช้ดุลพินิจได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ เมื่อพิจารณาในประเด็นของการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. 2522 ก็ไม่พบรูปแบบหรือวิธีการที่จะตรวจสอบการใช้ดุลพินิจได้เนื่องจากไม่ได้มีการบันทึกไว้ ซึ่ง

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 232-234.

หลักทั่วไปในการใช้ดุลพินิจที่ดี มีองค์ประกอบ 7 ประการคือ⁵ 1.การวางแผนที่เปิดเผย (Open Plans) กล่าวคือมีวัตถุประสงค์ แนวทางที่ชัดเจน โดยการออกกฎระเบียบ กฎหมาย 2.การเปิดเผยนโยบาย (Open Policy Statements) กล่าวคือการประกาศนโยบายเพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน 3.การเปิดเผยกฎระเบียบที่ใช้บังคับ (Open Rules) กล่าวคือการประกาศกฎระเบียบ ข้อบังคับ 4.การเปิดเผยข้อเท็จจริงที่หามาได้ (Open Finding) เพื่อยืนยันว่าข้อเท็จจริงเข้าสู่กระบวนการหรือขั้นตอนของการใช้ดุลพินิจอย่างครบถ้วน 5.การเปิดเผยเหตุผลของการวินิจฉัย (Open Reasons) เพื่อยืนยันว่าการใช้ดุลพินิจมีเหตุผลเพียงพอ และสามารถตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาได้ อันจะทำให้การใช้ดุลพินิจเป็นไปด้วยความระมัดระวัง 6.การเปิดเผยบรรทัดฐานที่นำมาใช้ (Open Procedure) เพื่อกำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจไปในทางเดียวกัน 7.การมีความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน (Fairness of Informal Procedure) กล่าวคือควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้ว่ามีสิ่งใดที่จะนำมาใช้ประกอบดุลพินิจนั้น และเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงก่อนจะมีคำวินิจฉัยใดๆ ด้วยปัญหาในเรื่องรูปแบบดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรต้องมีการแก้ไขที่ระบบของการใช้ดุลพินิจ โดยการสร้างหลักเกณฑ์หรือรูปแบบที่เอื้ออำนวยให้ระบบการใช้ดุลพินิจมีความรัดกุมและสามารถตรวจสอบได้ดียิ่งขึ้น โดยผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในหัวข้อต่อไป

2.ปัญหาด้านวัตถุประสงค์ของการใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือน

เป็นที่ทราบกันว่ามาตรการดังกล่าวมิใช่โทษทางอาญา แต่ก็สร้างมาเพื่อทดแทนการลงโทษทางอาญา ย่อมต้องหวังว่ามาตรการดังกล่าวจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดน้อยลง หรือมีผลในลักษณะเป็นการป้องปรามหรือยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrence) มาตรการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาเป็นมาตรการที่เบาไป ผู้กระทำความผิดยังไม่เกิดความเกรงกลัว เพราะเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการว่ากล่าวตักเตือนไปแล้ว ก็อาจกระทำความผิดเดิมอีกและติดเป็นนิสัย ทำให้ความยำเกรงต่อกฎหมายลดน้อยลง

⁵Kenneth Culp Davis, Discretionary Justice a Preliminary Inquiry, (United States of America : University of Illinois, 1971), P 3.

อย่างไรก็ตาม หัวใจสำคัญของมาตรการใดๆ ก็คือวัตถุประสงค์ของมาตรการนั้นๆ ตัวอย่างเช่น วัตถุประสงค์ของมาตรการว่ากล่าวตักเตือนในประเทศอังกฤษ เพื่อที่จะอำนวยความสะดวก ยุติธรรมอย่างรวดเร็ว เรียบง่ายและมีประสิทธิภาพซึ่งมีผลเป็นการป้องปราม (Deterrence) และเพื่อที่จะลดแนวโน้มของการกระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น หากไม่สามารถอธิบายหรือบ่งชี้ถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้ การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวย่อมเกิดความไม่แน่นอนว่าผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษมากน้อยเพียงใด หรือมีสภาพบังคับแก่ผู้กระทำความผิดอย่างไร เพื่ออะไร และไม่สามารถกำหนดแนวทางการบังคับใช้หรือพัฒนาต่อไปได้เลย ดังนั้น ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาลำดับต้นที่ควรต้องแก้ไขเพื่อเป็นฐานในการต่อยอดกระบวนการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป พบว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นั้น มิได้มีการบังคับใช้เท่าที่ควร ซึ่งส่งผลเสียคือการบังคับใช้กฎหมายที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการสร้างมาตรการทดแทนหรือทางเลือกในการดำเนินคดีอาญาให้หลากหลาย และส่งผลต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ที่มุ่งคุ้มครองความปลอดภัยของผู้สัญจรและประชาชน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากแก้ไขปัญหาของระบบในจุดที่ยังบกพร่องตามที่ได้กล่าวมา จะทำให้มีการบังคับใช้มาตรการอย่างแท้จริงและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเบี่ยงคดีของพนักงานสอบสวนได้

4.2 การนำเอามาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ตามที่คุณเขียนได้วิเคราะห์ถึงปัญหาในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ไปแล้วนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ถึงเหตุผลในการนำเอามาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ในเวลานี้ยังไม่มีนักนิติศาสตร์คนใดให้คำอธิบายถึงความหมายของ “ดุลพินิจ” อย่างแน่ชัดจนเป็นที่ยอมรับในทางสากล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคำว่า “ดุลพินิจ” เป็นนามธรรม ไม่สามารถสัมผัสได้ ความหมายของคำว่า “ดุลพินิจ” จึงมีลักษณะที่ละเอียดอ่อนและค่อนข้างคลุมเครือ (Vague)⁶

เป็นที่ทราบกันว่า “ดุลพินิจ” นั้นค่อนข้างนามธรรมและไม่สามารถหาหลักเกณฑ์ที่แน่นอนมาอธิบายได้ เนื่องจากโดยสภาพแล้วเป็นเรื่องของจิตใจหรือจิตใจได้สำนึกของผู้ใช้แต่ละคนที่จะกลั่นกรองและประมวลผลทางความคิด ผลลัพธ์จึงออกมา ดุลพินิจจำเป็นต้องมีในบางกรณี หากไม่เปิดช่องให้เจ้าพนักงานมีดุลพินิจ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นทางการเป็นรายกรณีจะไม่เกิดขึ้น ดุลพินิจจะอยู่ตรงกลางระหว่างทางตันกับทางเลือก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเห็นของเจ้าพนักงานว่าจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเหมาะสมและเป็นธรรมได้อย่างไร ซึ่งดุลพินิจจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับระบบของการใช้ดุลพินิจนั้น และผู้มีดุลพินิจ หากสิ่งใดสิ่งหนึ่งบกพร่องแล้ว การใช้ดุลพินิจจะหาดีไม่

Cohen ได้กล่าวว่า “เมื่อมีกฎหมาย ก็ย่อมต้องมีดุลพินิจอยู่เคียงคู่” (Rules must be supplemented with discretion) เพราะเป็นสิ่งที่ต้องยอมรับกันว่า หากจะบังคับใช้กฎหมายโดยตรงแต่ประการเดียวก็จะทำให้เกิดความยุติธรรม เพราะไม่อาจสนองความยุติธรรมเป็นรายกรณีได้ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกรณี จึงควรใช้ดุลพินิจ ซึ่ง Cohen เรียกว่า “ชีวิตและความยืดหยุ่น” (The life and flexibility)⁷ ส่วนศาสตราจารย์ A.V. Dicey ได้กล่าวว่า “ดุลพินิจมีอยู่ในที่ใดก็ย่อมมีช่องสำหรับอำเภอใจอยู่ด้วย” และ ท่าน Lord Camden ผู้พิพากษาชาวอังกฤษกล่าวในทำนองเดียวกันว่า “อันอำนาจใช้ดุลพินิจนั้นดูเป็นกฎที่ทารุณ เพราะว่าดุลพินิจจะเป็นประการใดหาไม่รู้ได้ไม่ ต่างคนต่างก็ต่างกัน ดูเป็นกรณีที่แล้วแต่จะเป็นและแล้วแต่ลักษณะ นิสัยใจคอและอารมณ์ความรู้สึก อย่างดีที่สุดก็ไม่พ้นอยู่ใน

⁶เรวัต ฉ่ำเฉลิม, “ชะลอการฟ้อง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 20.

⁷ชัญญา ชัยสุวรรณ, “การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของอัยการ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 29-30.

ลักษณะเรรวน เดี่ยวเป็นอย่างนั้น เดี่ยวเป็นอย่างนี้ ที่ร้ายที่สุดก็คือแล้วแต่กิเลสโมหะและอารมณ์อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ปุถุชนที่ยังมีผิดมีพลาด^๘

การบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนก็คือการใช้ดุลพินิจ พบว่าการใช้ดุลพินิจแก่เจ้าพนักงานนั้น แม้เป็นการเปิดช่องให้เจ้าพนักงานได้ตัดสินใจและมีความยืดหยุ่นเหมาะสมเป็นกรณีๆไป แต่ก็เสมือนดาบสองคม เพราะหากหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจยังคลุมเคลือ ไม่ชัดเจนหรือกระบวนการใช้ดุลพินิจไม่ตียากต่อการตรวจสอบ ก็จะมีผลเสียในการอำนวยความสะดวกต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและสังคมได้ และในการใช้ดุลพินิจว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ก็ย่อมควรคำนึงถึงปัญหานี้เช่นเดียวกัน จึงจำเป็นต้องสร้างมาตรการที่สามารถป้องกันการใช้ดุลพินิจในทางที่มิชอบหรือสร้างระบบของการใช้ดุลพินิจที่มีความรัดกุมและสามารถตรวจสอบได้ หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการพื้นฐานของการใช้ดุลพินิจโดยทั่วไป ที่จะต้องมีเพื่อเป็นรากฐานที่ดีในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

จากที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จึงได้เปรียบเทียบมาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กับมาตรการว่ากล่าวตักเตือนในประเทศอังกฤษ และมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ มีประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความผิดที่สามารถใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรได้

ประเทศไทยให้อำนาจพนักงานสอบสวนใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 145 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ “มาตรา 157/1 มาตรา 159 มาตรา 160 มาตรา 160 ทวิ และมาตรา 160 ตริ ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนได้..” ความผิดที่ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนได้ คือ ความผิดทุกฐานความผิดตามพระราชบัญญัติ

^๘ หลวงอรรถโกวิทวที, “อัยการจะถอนฟ้องคดีอาญาได้ในกรณีอย่างไร?, “ อัยการนิเทศ 37 (มกราคม : 2518) : 134.

จรรยาทางบก พ.ศ. 2522 ยกเว้นเพียงฐานความผิดตาม มาตรา 157/1 มาตรา 159 มาตรา 160 มาตรา 160 ทวิ และมาตรา 160 ตริ เท่านั้น ประเทศอังกฤษ ให้ตำรวจมีอำนาจว่ากล่าวตักเตือนในคดีความผิดอย่างกว้างๆ โดยกำหนดว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาล Magistrate และความผิดนั้นอยู่ในระดับการกระทำความรุนแรงของการกระทำความผิดที่ต่ำ ส่วนในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์พบมาตรการที่มีลักษณะทดแทนโทษปรับโดยตรง (an official caution instead of issuing a penalty notice) คือมาตรการว่ากล่าวตักเตือนแทนการปรับ ซึ่งให้ดุลพินิจแก่เจ้าพนักงานว่ากล่าวตักเตือน เพื่อบรรเทาปัญหาของตัวผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล (Vulnerable people) เช่น บุคคลเร่ร่อน ผู้ป่วยทางจิต เป็นต้น ซึ่งฐานความผิดที่ว่ากล่าวตักเตือนได้คือฐานความผิดที่เจ้าพนักงานมีอำนาจออก Penalty Notice ซึ่งครอบคลุมความผิดในพระราชบัญญัติหลายฉบับ

2.วัตถุประสงค์หลักของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

ในประเทศไทย เป็นมาตรการอีกมาตรการหนึ่งนอกจากการเปรียบเทียบในการช่วยเบี่ยงคดีออกจากศาล และในประเทศอังกฤษก็มีวัตถุประสงค์เพื่อเบี่ยงคดีออกจากศาลเช่นเดียวกัน แต่ในมุมมองของวัตถุประสงค์ในการลงโทษ หรือทฤษฎีการลงโทษ มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกอย่างรวดเร็ว เรียบง่ายและมีประสิทธิผลซึ่งมีผลเป็นการป้องปราม (Deterrence) และเพื่อที่จะลดแนวโน้มของการกระทำความผิดซ้ำ ส่วนในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ เป็นมาตรการที่ช่วยบุคคลผู้ด้อยโอกาสทางสังคมหรือบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากบุคคลลักษณะนี้อาจไม่มีความสามารถทางการเงินพอที่จะชำระค่าปรับได้

3.รูปแบบของมาตรการว่ากล่าวตักเตือน

ในประเทศไทย พระราชบัญญัติจรรยาทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดกว้างๆเพียงความมีอยู่ของมาตรการหรือเป็นมาตรการที่พนักงานสอบสวนสามารถเลือกใช้ได้นอกจากการเปรียบเทียบคดี ซึ่งได้รับตีความอย่างตรงตัวว่าหมายถึงมาตรการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา นั่นเอง อย่างไรก็ตาม ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 312 ได้กำหนดหลักกว้างๆ ในการใช้ดุลพินิจไว้ ดังนี้ “การว่ากล่าวตักเตือนผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจรรยาทางบก ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาถึงความหนักเบา ตลอดจนพฤติการณ์แห่งความผิดเป็นหลัก หากปรากฏว่ามีได้เป็นการกระทำโดยจงใจฝ่าฝืน หลีกเลียง หรือละเลยปราศจากความระมัดระวังตาม

ควรแก่สภาพและเหตุการณ์แล้ว จะใช้ดุลพินิจในการว่ากล่าวตักเตือนก็ได้..” ส่วนในประเทศอังกฤษ และมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ กำหนดให้การว่ากล่าวตักเตือนต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะต้องเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดอย่างชัดเจน

4.เงื่อนไขในตัวผู้กระทำความผิด

ประเทศไทยไม่ได้กำหนดเงื่อนไขอย่างใด พนักงานสอบสวนมีดุลพินิจในการพิจารณาตามที่เห็นสมควร ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 312 ได้กำหนดหลักกว้างๆ ในการใช้ดุลพินิจไว้ ในประเทศอังกฤษ โดยทั่วไป กำหนดว่าให้ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนสำหรับผู้กระทำความผิดครั้งแรก ส่วนในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ กำหนดให้ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนในผู้กระทำความผิดที่ด้อยโอกาสทางสังคม หรือด้อยความสามารถ เช่น บุคคลเร่ร่อน ผู้พิการ หรือผู้ป่วยทางจิต เป็นต้น

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบมาตรการว่ากล่าวตักเตือนของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และ
มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ประเทศออสเตรเลีย

	ไทย	อังกฤษ	นิวเซาท์เวลส์
ความผิดที่ ว่ากล่าว ตักเตือนได้	ความผิดที่กำหนด เฉพาะตาม พระราชบัญญัติจราจร ทางบก พ.ศ. 2522	ความผิดที่อยู่ใน อำนาจของศาล Magistrate และ มีระดับของความ รุนแรงต่ำ	ความผิดที่เจ้า พนักงานมีอำนาจ ปรับโดยการออก Penalty Notice
วัตถุประสงค์ หลัก	เป็นมาตรการที่ช่วย เบี่ยงคดี	เป็นมาตรการที่ช่วย เบี่ยงคดี	ช่วยบุคคล ผู้ด้อยโอกาสทาง สังคมหรือบกพร่อง ทางร่างกายหรือจิตใจ
รูปแบบของการ ว่ากล่าว ตักเตือน	กฎหมายไม่ได้กำหนด ชัดเจน จึงเป็นการว่า กล่าวตักเตือนด้วย วาจา	เป็นลายลักษณ์อักษร	เป็นลายลักษณ์อักษร
เงื่อนไขในตัว ผู้กระทำ ความผิด	ไม่ได้กำหนดชัดเจน เป็นดุลพินิจของ พนักงานสอบสวน	ผู้กระทำความผิดครั้ง แรก	ผู้กระทำความผิดซึ่ง ด้อยโอกาสทาง สังคมหรือด้อย ความสามารถ

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ รูปแบบที่ในต่างประเทศใช้คือ รูปแบบลายลักษณ์อักษร ซึ่งหากนำเอารูปแบบของมาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร มาใช้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จะมีข้อดีดังต่อไปนี้

1. การใช้ดุลพินิจจะมีความรัดกุมมากยิ่งขึ้นและสามารถตรวจสอบการใช้ดุลพินิจได้ในภายหลัง เนื่องจากมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ชัดเจน อีกทั้งเมื่อดุลพินิจถูกตรวจสอบได้ ทำให้การใช้ดุลพินิจย่อมมีความรอบคอบและระมัดระวังมากยิ่งขึ้น

2. ลดปัจจัยในด้านผู้กระทำความผิดอาจจะต่อรองกับเจ้าพนักงานเพื่อเสนอสินบนในอัตราที่ต่ำกว่าค่าปรับตามที่ต้องชำระตามใบสั่งหรือตามที่เปรียบเทียบมาก

3. ทำให้ประชาชนระมัดระวังในการปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ต้องคาดหวังว่าเจ้าพนักงานจะว่ากล่าวตักเตือนและปล่อยไป เนื่องจากเมื่อเจ้าพนักงานได้ว่ากล่าวตักเตือนไป ผู้กระทำความผิดก็สามารถกระทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าและใช้วิธีการเดิมๆ ซึ่งไม่ได้ทำให้ผู้กระทำความผิดหลบจำและยำเกรงต่อกฎหมายแต่อย่างใด แต่หากเจ้าพนักงานจะต้องว่ากล่าวตักเตือนโดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยทั่วไปผู้กระทำความผิดนั้นจะสามารถใช้มาตรการนี้ได้เพียงการกระทำความผิดครั้งแรกเท่านั้น

4. ลดปัจจัยในการที่เจ้าพนักงานจะได้รับการเสนอผลประโยชน์ เป็นที่ทราบกันว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไทยมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบในหน้าที่การงานมาก แต่ค่าตอบแทนน้อย หากได้รับการเสนอผลประโยชน์ด้วยนิสสัยคนไทยที่โอนอ่อนผ่อนตาม และทางผู้กระทำความผิดก็ยึดเป็นธรรมเนียม และยินดีให้สินน้ำใจตามนิสสัยคนไทยที่มีน้ำใจแต่ใช้ในทางที่เป็นข้ออ้างในทางที่ผิดให้กับตนเองเสียมากกว่า หากแต่ในด้านของการบังคับใช้กฎหมายนั้น จะทำให้ภาพลักษณ์ของผู้บังคับใช้กฎหมายเสียไปและบังคับใช้กฎหมายได้ยากยิ่งขึ้น ในด้านของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายก็ได้สร้างนิสัยไร้ระเบียบวินัย ไม่เคารพกฎหมายบ้านเมืองให้กับตัวเอง ด้วยปัญหาข้อนี้ผู้เห็นว่าการแก้คือการเพิ่มเงินเดือนและสวัสดิการให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้เหมาะสมกับภาระงานที่ต้องคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในช่วงวันหยุดหรือในช่วงเทศกาลที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่ได้หยุดพักเหมือนข้าราชการอื่นโดยทั่วไป

5.ทำให้สามารถวางแผนทางการว่ากล่าวตักเตือนได้เป็นชัดเจน เป็นรูปแบบเดียวกัน และเป็นประโยชน์ในการพัฒนามาตรการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการรวบรวมสถิติเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของการกระทำผิดและหาวิธีป้องกันต่อไป

6.ทำให้การตรวจสอบว่าเจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยชอบหรือไม่ ได้อย่างชัดเจนขึ้น หากเจ้าพนักงานปล่อยผู้กระทำความผิดไป โดยไม่ได้ใช้มาตรการใด ซึ่งเดิมหากเป็นการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา หากผู้กระทำความผิดให้สินบนเจ้าพนักงาน กรณีนี้จะไม่สามารถตรวจสอบได้เลย หากไม่มีพยานหลักฐาน แต่กรณีการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร สมมุติหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เจ้าพนักงานจะต้องใช้ดุลพินิจว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือออกไปสั่ง หรือเปรียบเทียบคดี หรือดำเนินการทางศาล ซึ่งหากปล่อยผู้กระทำความผิดไปเฉยๆ ก็เห็นได้ชัดว่าใช้อำนาจโดยมิชอบ การว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรจึงจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้พอสมควร

ส่วนข้อเสียอาจมีเนื่องจากการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรอาจจะใช้ระยะเวลา นานกว่าการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา เพราะต้องกระทำตามรูปแบบที่กำหนด และต้องมีการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดของบุคคล หากแต่ไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เนื่องจากหากไม่แก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ ในปัจจุบัน มาตรการว่ากล่าวตักเตือนก็จะยังเสมือนมาตรการที่ยังบกพร่องหรือยังมีปัญหาอยู่นั่นเอง แต่อย่างไรก็ตาม ทางออกอีกทางที่ผู้เขียนไม่ใคร่จะเห็นด้วยคือการยกเลิก มาตรการว่ากล่าวตักเตือนไปเลย เพราะเห็นว่าเมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้น ควรต้องหาทางแก้ที่สาเหตุ หรือต้นตอของปัญหา ค้นหารูปแบบหรือวิธีการที่จะสามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างยั่งยืนและ พัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องให้ทันกับยุคสมัยหรือสภาพสังคมในปัจจุบันเสียมากกว่า ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบมาตรการว่ากล่าวตักเตือนซึ่งมีใช้ในต่างประเทศเช่นกัน เพื่อนำรูปแบบนี้มาพัฒนาให้เหมาะสมกับมาตรการว่ากล่าวตักเตือนในประเทศไทย ซึ่งเห็นว่าในกรณีนี้ สามารถนำมาปรับใช้ได้และจะเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและมี ทางออกที่เหมาะสมหลากหลายทางเลือก สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ที่ต้องการพัฒนารูปแบบของ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรพัฒนามาตรการดังกล่าวใน ข้อบกพร่องที่ได้กล่าวถึง เพื่อให้บังคับใช้มาตรการนี้สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

กล่าวโดยสรุป หากนำเอามาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาบังคับใช้กับมาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 ด้วยรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษรตามที่ได้กล่าวมาจะทำให้ระบบของการว่ากล่าวตักเตือนตามกฎหมายไทยนี้มีรูปแบบของการใช้ดุลพินิจที่รัดกุมและสามารถตรวจสอบดุลพินิจได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะแก้ปัญหาที่ระบบและช่วยให้การบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปัญหาต่อมาคืออยู่ว่าเมื่อมีการนำเอามาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาบังคับใช้ในมาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ.2522 แล้ว ควรจะมีแนวทางในการกำหนดรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างไร ซึ่งผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

4.3 แนวทางในการกำหนดรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

การว่ากล่าวตักเตือนในกรณีนี้จะต้องเป็นการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งพบว่าระบบการว่ากล่าวตักเตือนในประเทศอังกฤษ และมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย เป็นการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเรียกอีกอย่างว่าการว่ากล่าวตักเตือนอย่างเป็นทางการ

รูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์จะต้องมีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและเก็บลงฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบคอมพิวเตอร์

ด้วยสภาพของการทำเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งเป็นรูปแบบที่มีตั้งแต่โบราณกาล ไม่ว่าจะผ่านไปนานเพียงใด หากมีการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร หลักฐานดังกล่าวจะคงอยู่ยาวนานเท่านั้น หากมิได้เกิดอุบัติเหตุ เช่น ภัยธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุที่ทำให้หลักฐานนั้นสูญหายหรือสูญหายไป ดังนั้น หากทำเป็นลายลักษณ์อักษรจะเป็นประโยชน์ในสองประการคือ สามารถกำหนดรูปแบบได้ชัดเจนทำให้สามารถสร้างบรรทัดฐานที่แน่นอนได้ อีกประการคือ เป็นหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ในภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจหรือการตรวจสอบ

ประวัติการกระทำคามผิดของผู้กระทำคามผิดได้ว่าการกระทำคามผิดครั้งแรกเกิดขึ้นแล้ว หรือยังและเป็นข้อมูลประกอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเมื่อมีการกระทำคามผิดขึ้นอีกโดยผู้กระทำคามผิดคนเดิม อีกทั้งหากไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จะทำให้ไม่สามารถมีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในภายหลังได้ ซึ่งผลของการที่ตรวจสอบได้จะทำให้เจ้าพนักงานมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้นและทบทวนดุลพินิจภายหลังได้หากมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นอันจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความมากยิ่งขึ้น และการที่ต้องมีการตรวจสอบประวัติการกระทำคามผิดได้ก็เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้มาตรการอย่างมีประสิทธิภาพในการเบี่ยงคดีและยับยั้งหรือป้องปรามอาชญากรรมอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วการใช้มาตรการอย่างไม่มีความแน่นอนหรือไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าควรใช้ในกรณีใด หรือเหมาะกับผู้กระทำคามผิดในลักษณะใด ย่อมประสบปัญหาดังที่ได้กล่าวมาในก่อนหน้านี้

ส่วนการบันทึกด้วยวาจาหรือคำพูดนั้น แม้ว่าในปัจจุบันสามารถบันทึกเสียงด้วยเครื่องอัดเสียง โทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น แต่ในทางกฎหมายไม่นิยมบันทึกในรูปแบบนี้ เนื่องจากมีความยุ่งยากหลายประการ เช่น หากจะใช้ข้อมูล ต้องใช้เวลานานในการหาข้อมูลที่ต้องการ หรือคุณภาพของเสียงที่ต้องฟังชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย เป็นต้น ดังนั้น หากมีการบันทึกข้อมูลด้วยรูปแบบของเสียง จะมีการถอดคำพูดนั้นออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสะดวกในการอ้างอิงและใช้ข้อมูลต่อไป

ส่วนความจำเป็นในการจัดทำข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นก็เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เนื่องจากข้อมูลสามารถเปลี่ยนแปลงกล่าวคือเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้พนักงานสอบสวนรวมถึงเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีข้อมูลประกอบการใช้ดุลพินิจที่สมบูรณ์และถูกต้องมากที่สุด หากผู้กระทำคามผิดได้ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนไปแล้ว ย่อมต้องทราบในทันทีที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานได้ทำการตรวจสอบข้อมูลในระบบ

2. กำหนดว่าใช้มาตรการนี้ได้สำหรับผู้กระทำคามผิดครั้งแรก

การว่ากล่าวตักเตือนควรจะทำได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าพลเมืองดีที่เคารพกฎหมายอย่างเคร่งครัดอาจจะเผลอกระทำคามผิดหรือมีเหตุจำเป็น ซึ่งหากพนักงานสอบสวนได้ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนไปครั้งหนึ่งแล้ว ผู้นั้นย่อมจะระมัดระวังในการปฏิบัติตนให้อยู่ภายใต้กฎหมายแห่งกฎหมายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการว่ากล่าวตักเตือนถือเป็น

มาตรการที่มีค่าใช้จ่ายทางอาญาเช่นเดียวกับโทษจำคุกหรือโทษปรับ หรือโทษทางอาญาอื่นๆ อันจะมีผลในการบังคับเอากับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นใด แต่เห็นว่าผู้กระทำความผิดนี้มีค่าใช้จ่ายอาชญากรรมโดยนิตย ควรได้รับโอกาสปรับปรุงตัว อีกทั้งด้วยเหตุผลในด้านค่าใช้จ่ายในการจัดการบริหารคดีที่มีต้นทุนต่ำและใช้ระยะเวลาไม่นาน จึงเกิดมาตรการในลักษณะนี้ หากใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนโดยปราศเพื่อ อาจทำให้วัตถุประสงค์ในการป้องปรามหรือยับยั้งอาชญากรรม (Deterrence) ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าอาจมีข้อยกเว้นได้ในกรณีที่ผู้ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนแก่ผู้กระทำความผิดมาเป็นระยะเวลาแล้ว เช่น ได้ใช้มาตรการดังกล่าวเมื่อ 2 ปี หรือ 5 ปีที่แล้ว หากพ้นระยะเวลาเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจใช้มาตรการดังกล่าวได้ เพื่อให้การใช้ดุลพินิจมีความยืดหยุ่น หากต้องอยู่ในขอบเขตที่ว่าผู้กระทำความผิดนั้นมิใช่ผู้กระทำความผิดโดยนิตยและควรให้โอกาสในการปรับปรุงตนเอง

3. มีรายละเอียดครบถ้วน

กล่าวคือต้องมีการบันทึกรายละเอียดที่สำคัญลงในบันทึกการว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้จะทำให้การใช้ดุลพินิจมีความชัดเจน รัดกุม และตรวจสอบได้ บันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษรควรประกอบด้วย

- 1.วันที่มีการว่ากล่าวตักเตือน
- 2.ชื่อของเจ้าหน้าที่ซึ่งว่ากล่าวตักเตือน
- 3.ความผิดซึ่งว่ากล่าวตักเตือน
- 4.ชื่อและที่อยู่ของบุคคลที่ได้รับการว่ากล่าวตักเตือน
- 5.วันที่ความผิดเกิดขึ้น สถานที่และเวลาโดยประมาณ
- 6.ข้อความว่าผู้กระทำความผิดได้ถูกว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

7.ลายมือชื่อ พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งกล่าวตักเตือนและผู้กระทำความผิดที่ได้รับกล่าวตักเตือน

การกำหนดรูปแบบในลักษณะนี้จะช่วยให้การว่ากล่าวตักเตือนในปัจจุบันที่มีลักษณะด้วยวาจา ให้มีแบบแผน หรือหลักเกณฑ์ที่แน่นอนมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาตามที่ได้กล่าวไว้

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบหลักที่ควรจะมีในข้างต้น ควรได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายอันจะทำให้มีสภาพบังคับและมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเหมือนกัน แม้ว่าการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรจะใช้เวลาของกระบวนการที่ยาวนานกว่าการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา แต่ก็ไม่นานกว่ากันนัก เพียงแค่ใช้เวลาในการจัดทำหรือบันทึกเป็นหนังสือไว้ แต่มีผลประโยชน์ที่คุ้มค้ำกับเวลาที่ต้องใช้เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2 การกำหนดรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

รูปแบบ	ประโยชน์
<p>มีการบันทึกเป็น<u>ลายลักษณ์อักษร</u>และเก็บลงฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบคอมพิวเตอร์</p>	<p>เพื่อให้รูปแบบของการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนมีความรัดกุม สามารถตรวจสอบการใช้ดุลพินิจได้และตรวจสอบประวัติการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดได้ว่ามีการกระทำความผิดครั้งแรกเกิดขึ้นและเป็นข้อมูลประกอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเมื่อมีการกระทำความผิดขึ้นอีกโดยผู้กระทำความผิดคนเดิม</p>
<p>กำหนดว่าใช้สำหรับ<u>ผู้กระทำความผิดในครั้งแรก</u></p>	<p>เพื่อไม่ให้เกิดการใช้มาตรการมีผลในการลงโทษหรือผลบังคับที่เบาไป เพราะหากใช้ได้หลายครั้งจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย</p>
<p>บันทึกการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดที่<u>สำคัญ</u></p>	<p>รายละเอียด เช่น วันที่มีการว่ากล่าวตักเตือน, ชื่อของเจ้าหน้าที่ซึ่งว่ากล่าวตักเตือน, ความผิดซึ่งว่ากล่าวตักเตือน, ชื่อและที่อยู่ของบุคคลที่ได้รับการว่ากล่าวตักเตือน, วันที่ความผิดเกิดขึ้น สถานที่และเวลาโดยประมาณ, ข้อความว่าผู้กระทำความผิดได้ถูกว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร, ลายมือชื่อ พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งกล่าวตักเตือนและผู้กระทำความผิดที่ได้รับกล่าวตักเตือน เป็นต้น</p> <p>รายละเอียดเหล่านี้จะทำให้การใช้ดุลพินิจมีความชัดเจน รัดกุม และตรวจสอบได้</p>

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

อำนาจในการบังคับโทษปรับและมาตรการทดแทนโทษปรับของพนักงานสอบสวน เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการยุติคดีในชั้นนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนมีดุลพินิจในการใช้เลือกใช้ระหว่าง มาตรการเปรียบเทียบคดีอาญา หรือมาตรการว่ากล่าวตักเตือน จากการศึกษาพบว่า อุปสรรคที่สำคัญของมาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 คือลักษณะของการว่ากล่าวตักเตือนที่เป็นการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา จึงเป็นเพียงการใช้ดุลพินิจอย่างกว้างๆ ไม่มีหลักเกณฑ์หรือรูปแบบที่ชัดเจน ในทางปฏิบัติจึงไม่ได้มีการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ เจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะสร้างมาตรการในการเบี่ยงคดีที่หลากหลายให้พนักงานสอบสวนเลือกใช้ให้เหมาะสมเป็นรายคดี ได้เสียไป อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพและยังไม่เป็นธรรมด้วยสาเหตุที่จะกล่าวในลำดับต่อไป

จากการวิเคราะห์พบว่า สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 คือ

1.ปัญหาด้านรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือน

ในปัจจุบันมิได้กำหนดว่าจะต้องว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร ในทางปฏิบัติจึงเป็นการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา และเมื่อพิจารณาในประเด็นของการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. 2522 ก็ไม่พบรูปแบบหรือวิธีการที่จะตรวจสอบการใช้ดุลพินิจได้

2.ปัญหาด้านวัตถุประสงค์ของการบังคับใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือน

เป็นที่ทราบกันว่ามาตรการดังกล่าวมิใช่โทษทางอาญา แต่ก็สร้างมาเพื่อทดแทนการลงโทษทางอาญา ย่อมต้องหวังว่ามาตรการดังกล่าวจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดน้อยลง มาตรการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาเป็นมาตรการที่เบาไป ผู้กระทำความผิดยังไม่เกิดความเกรงกลัว เพราะเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการว่ากล่าวตักเตือนไปแล้ว ก็อาจกระทำความผิดเดิมอีกและติดเป็นนิสัย ทำให้ความยำเกรงต่อกฎหมายลดน้อยลง จึงไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดว่าในการใช้มาตรการดังกล่าวจะส่งผลต่อตัวผู้กระทำความผิดอย่างไร อีกทั้งทำให้วัตถุประสงค์ในการข่มขู่ยับยั้งของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ต้องเสียไป

มาตรการว่ากล่าวตักเตือนก็เป็นมาตรการทางเลือกมาตรการหนึ่งที่ต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ หรือ มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย นิยมใช้ ซึ่งประเทศอังกฤษจะใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นทางเลือกหนึ่งของการเบี่ยงคดีออกจากชั้นศาลโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ มีการใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนในรูปแบบที่ทดแทนมาตรการปรับโดยตรง เนื่องจากปัญหาเรื่องความสามารถในการชำระค่าปรับของบุคคลบางประเภท ซึ่งรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนในต่างประเทศที่จะมีหลักฐานในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ อย่างชัดเจนและตรวจสอบได้เนื่องจากทำเป็นลายลักษณ์อักษร และมีแนวทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนวทางเดียวและเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

จากการวิเคราะห์พบว่าหากนำเอามาตรการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้กับมาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จะเกิดผลดีหลายประการ ซึ่งมีผลใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1. มีรูปแบบในการใช้ดุลพินิจที่ดีมากยิ่งขึ้น และ 2. เกิดผลในการข่มขู่ยับยั้งหรือป้องปรามอาชญากรรมได้

การกำหนดแนวทางในการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้กับพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประเด็นหลักของการกำหนดแนวทางนี้ คือเปลี่ยนจากรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนในปัจจุบันที่สามารถทำการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาได้ เป็นการว่ากล่าวตักเตือนโดยรูปแบบของลายลักษณ์อักษร เพื่อสร้างแนวทางที่ชัดเจนเพื่อเป็นหลักที่สามารถยึดถือให้มีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความสมดุลกล่าวคือสามารถเลือกใช้ระหว่างการเปรียบเทียบคดีหรือการว่ากล่าวตักเตือนได้อย่างแท้จริง และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

รูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรควรมีรายละเอียดที่สำคัญ
ดังต่อไปนี้

1. มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและเก็บลงฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบคอมพิวเตอร์

เพื่อสามารถตรวจสอบการใช้ดุลพินิจได้และตรวจสอบประวัติการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดได้ว่าการกระทำผิดครั้งแรกเกิดขึ้นและเป็นข้อมูลประกอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเมื่อมีการกระทำผิดขึ้นอีกโดยผู้กระทำความผิดคนเดิม

2. กำหนดว่าใช้มาตรการนี้ได้สำหรับผู้กระทำความผิดครั้งแรก

การว่ากล่าวตักเตือนควรจะทำได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าพลเมืองดีที่เคารพกฎหมายอย่างเคร่งครัดอาจจะเผลอกระทำความผิดหรือมีเหตุจำเป็น ซึ่งหากพนักงานสอบสวนได้ใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนไปครั้งหนึ่งแล้ว ผู้ผู้นั้นย่อมจะระมัดระวังในการปฏิบัติตนให้อยู่ภายใต้กฎหมายแห่งกฎหมายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการว่ากล่าวตักเตือนถือเป็นมาตรการที่มีโทษทางอาญาเช่นเดียวกับโทษจำคุกหรือโทษปรับ หรือโทษทางอาญาอื่นๆ อันจะมีผลในการบังคับเอากับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นใด แต่เห็นว่าผู้กระทำความผิดนี้มีโทษอาญากรรมโดยนิตย ควรได้รับโอกาสปรับปรุงตัว อีกทั้งด้วยเหตุผลในด้านค่าใช้จ่ายในการจัดการบริหารคดีที่มีต้นทุนต่ำและใช้ระยะเวลาไม่นาน จึงเกิดมาตรการในลักษณะนี้ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการข่มขู่ยับยั้งหรือป้องปรามอาชญากรรมควบคู่กันไป

3. มีรายละเอียดครบถ้วน

ต้องมีการบันทึกรายละเอียดที่สำคัญลงในบันทึกการว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้จะทำให้การใช้ดุลพินิจมีความชัดเจน รัดกุม และตรวจสอบได้

บันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษรควรประกอบด้วย

- 1.วันที่มีการว่ากล่าวตักเตือน
- 2.ชื่อของเจ้าหน้าที่ซึ่งว่ากล่าวตักเตือน
- 3.ความผิดซึ่งว่ากล่าวตักเตือน
- 4.ชื่อและที่อยู่ของบุคคลที่ได้รับการว่ากล่าวตักเตือน
- 5.วันที่ความผิดเกิดขึ้น สถานที่และเวลาโดยประมาณ
- 6.ข้อความว่าผู้กระทำความผิดได้ถูกว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร
- 7.ลายมือชื่อ พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งกล่าวตักเตือนและผู้กระทำความผิดที่ได้รับกล่าวตักเตือน

กล่าวโดยสรุป การนำมาตรการว่ากล่าวตักเตือนในรูปแบบของลายลักษณ์อักษรมาใช้บังคับจะเป็นการขยายความหรือเพิ่มเติมมาตรการว่ากล่าวตักเตือนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกพ.ศ. 2552 ให้มีรูปแบบที่ดีและสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอเสนอรูปแบบการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะนำมาใช้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย ซึ่งรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. กำหนดว่าการว่ากล่าวตักเตือนจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและบันทึกลงในระบบข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ กล่าวคือ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถตรวจสอบและออนไลน์ได้ทั่วประเทศ ตัวอย่างเช่น หากว่าพนักงานสอบสวนที่สอบสวนความผิดในคดีหลังเป็น คนละคนกับที่ได้ทำการว่ากล่าวตักเตือนในการกระทำความผิดครั้งแรกของผู้กระทำความผิดนั้น พนักงานสอบสวนในคดีหลังจะต้องตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดในฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ก่อน

2. กำหนดว่าการว่ากล่าวตักเตือนจะใช้สำหรับผู้กระทำความผิดครั้งแรก เพื่อให้ มาตรการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และช่วยให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีประสิทธิภาพและสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

3. กำหนดให้มีบันทึกหรือแบบฟอร์มการว่ากล่าวตักเตือนที่มีรูปแบบเดียวกัน และใน บันทึกการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

3.1 วันที่มีการว่ากล่าวตักเตือน

3.2 ชื่อของเจ้าหน้าที่ซึ่งว่ากล่าวตักเตือน

3.3 ความผิดซึ่งว่ากล่าวตักเตือน

3.4 ชื่อและที่อยู่ของบุคคลที่ได้รับการว่ากล่าวตักเตือน

3.5 วันที่ความผิดเกิดขึ้น สถานที่และเวลาโดยประมาณ

3.6 ข้อความว่าผู้กระทำความผิดได้ถูกว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

3.7 ลายมือชื่อ พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งกล่าวตักเตือนและผู้กระทำความผิดที่ได้รับ
กล่าวตักเตือน

ซึ่งรูปแบบเหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ดุลพินิจที่จะต้องมีความแน่นอน
และมีมาตรฐานเดียวกัน

นอกจากนี้ รูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร อาจนำไปใช้ใน
ความผิดตามกฎหมายอื่น นอกจากความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และ
สามารถนำรูปแบบของการว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรนี้ไปใช้ในการกำหนดแนวทาง
พื้นฐานในการว่ากล่าวตักเตือนได้ จึงเสนอแนะให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้มาตรการว่า
กล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กุลพล พลวัน. การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2544.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. โทษปรับ. วารสารอัยการ 163 (กันยายน 2534) : 161-163.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528.
- จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525.
- ชัญญา ชัยสุวรรณ. การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของอัยการ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2525.
- ชัยเกษม นิตสิริ. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2554.
- ชัยวิวัฒน์ หิรัญวัฒน์. บทบาทพนักงานสอบสวนในการกันคดีไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2545.
- เชษฐภักดิ์ พรหมชนะ. การนำมาตรการอื่นมาใช้บังคับนอกเหนือจากการกักขังแทนค่าปรับ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ณรงค์ ใจหาญ. รายงานการวิจัยเรื่อง การกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2551.
- ธำรง อติกนิษฐ. คำบรรยายการว่าความในศาลแขวงรวมทั้งศาลอาญา ศาลจังหวัด ศาลแพ่ง กระบวนการพิจารณา ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง , 2517.
- ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. การเลิกคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2553.
- นัยนา เกิดวิชัย. คำอธิบายเรียงมาตราพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. กรุงเทพมหานคร : นิตินัย , 2552.
- นิติศาสตร์ไพศาลย์,พระยา. คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2501-2502 ประวัติศาสตร์ กฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร : วิริยะการพิมพ์, 2502.

- ประธาน วัฒนวานิช. ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม. นิติศาสตร์ 9 (กุมภาพันธ์ 2520) : 151.
- พลพิพัฒน์ วรชินาคมน. การนำเอาโทษกักขังมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ
จรรยาบรรณ พ.ศ. 2522. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- พิชยนต์ นิพาสพงษ์. โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine). วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- พิรุฬห์ ไตศุกถวรรณ์. การลงโทษปรับทางอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- รชฎ เจริญจำ. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง
,2545.
- เรวัต คำเฉลิม. ชะลอการฟ้อง.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- วีรพล ปานะบุตร. โทษปรับในสวีเดน. วารสารอัยการ 14 (กุมภาพันธ์ 2522) : 28.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. รายการการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้
ค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร
สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2551.
- ศราวดี พันธุ์ขาว. การจราจร : ปัญหาและการแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : วัฒนชัยการพิมพ์, 2525.
- สมพร พรหมนิตาธร. การเปรียบเทียบคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: นิตินธรรม, 2539.
- สมยศ วัฒนภิรมย์. การรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษปรับ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สหณ รัตนไพจิตร. ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้
กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต,
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง. การบังคับโทษปรับ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539.
- สุขุม ทองศิริ. การเปรียบเทียบคดี : ศึกษาเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์ในการกำหนดความผิดที่
อาจเปรียบเทียบคดีได้ตามกฎหมายไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2548.

- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย. ใน สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, หน้า 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- อาทร เพชรรักษ์. เทคนิคการสอบสวนและเปรียบเทียบคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร : อักษรสาสน์, 2526.
- อิทธิ มุสิกะพงษ์. การดำเนินคดีความผิดเล็กน้อย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2534.

ภาษาอังกฤษ

- Alisdair Gillespie. The English Legal System. (United Kingdom : Oxford University Press, 2007.
- CPS. Cautioning and Diversion. [Online]. 2013. Available from:
www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/cautioning_and_diversion [2013, April 14]
- Gerhardt Grebing. The Fine in Comparative Law : A Survey of 21 Countries. Cambridge : Institute of Criminology, 1982.
- Guidelines for cautions. The Attorney General. [Online]. 2013. Available from :
<http://www.lpcird.lawlink.nsw.gov.au> [2013, April 13]
- Home Office. Penalty notices for disorder (PND). [Online]. 2013. Available from:
<http://www.gov.uk/penalty-notice-for-disorder-pnd> [2013, April 20]
- Kenneth Culp Davis. Discretionary Justice a Preliminary Inquiry. United States of America : University of Illinois, 1971.
- K Spicer and P Kilsby. Penalty Notices for Disorder: Early Results from the Pilot. United Kingdom : Home Office, 2004.
- Ministry of Justice. Simple Caution for Adult Offenders. [Online]. 2013. Available from:
<http://www.justice.gov.uk/downloads/oecd/adult-simple-caution-guidance-oecd.pdf> [2013, April 20]

Ministry of Justice. Penalty Notices for Disorders. [Online]. 2013. Available from:

<http://www.justice.gov.uk/downloads/oecd/pnd-guidance-oecd.pdf> [2013, April 14]

NSW Ombudsman. On the Spot Justice? The Trial of Criminal Infringement Notices by NSW Police. New South Wales : NSW Ombudsman, 2005.

Packer, Herbert L. The Limits of the Criminal Sanction. California : Stanford University Press, 1968.

Sue Titus Reid. Crime and Criminology. Boston : McGraw-Hill, 2006.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวพิณทิรา ทวีปัญญาศ เกิดวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 สำเร็จการศึกษา
ระดับชั้นปริญญาตรีศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2552
ศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทาง
อาญา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2552